د ښوونکي کتاب
د تاریخ د تدریس لارښود

لسم ټولګی

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تألیف لوی ریاست

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۲ هـ. ش.

ketabton.com - The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب د پراختيا، د بنوونکو
د روزنې او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

د بنوونکي کتاب

د تاريخ د تدريس لارښود

لسم ټولګی

د چاپ کال : ۱۳۹۲ هـ.ش

ketabton.com - The Digital Library

مؤلفان:

- پوهنمل زلمی هوتک
- سرمؤلف عبدالغیاث غوری
- معاون سر مؤلف شیر محمد رونقي
- مؤلف عبدالمالک عابد
- مؤلف قدیم شیرزی بابکرخیل
- معاون مؤلف ستوری سادات
- معاون مؤلف ذبیح الله دشتي

علمي او مسلکي ایډیټ:

- پوهنمل زلمی هوتک

د ژبې ایډیټ:

- مؤلف محمد سهراب دیدار

دیني، سیاسي او کلتوري کمیټه:

- مؤلف عبدالرقیب جهید
- حبیب الله راحل د تعلیمي نصاب په برخه کې د پوهنې وزارت سلاکار

د څارنې کمیټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب، د بنوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شیر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستانی د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

ډیزاین: عنایت الله غفاری

د چاپ د سمون چارې: محمد کبیر حقمل د پوهنې وزارت د نشراتو او اطلاعاتو رئیس

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ملي سرود

دا وطـــــن افغانـــــستان دی — دا عـــزت د هـــــر افغـــان دی

کـــور د ســـولې کـــور د تـــورې — هـــر بچـــی یـــې قهرمـــان دی

دا وطـــن د ټولـــو کـــور دی — د بلوڅـــــــو د ازبکـــــــو

د پـــــښتـــون او هـــــزاره وو — د ترکمنـــــــو د تاجکـــــــو

ورســـره عـــرب، ګوجـــر دي — پامېـــــریان، نورستانیـــــان

براهـــــوي دي، قزلبـــاش دي — هـــم ایمـــاق، هـــم پـــشه یـــان

دا هیـــواد بـــه تـــل ځلیـــږي — لکـــه لمـــر پـــر شـــنه آسمـــان

پـــه سینـــه کـــې د آسیـــا بـــه — لکـــــه زړه وي جـــــاویدان

نـــوم د حـــق مـــودی رهبـــر — وایـــو الله اکبـــر وایـــو الله اکبـــر

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو استادانو او ښوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې چمتوکیږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم د وخت له غوښتنوسره سم علمي او رغنده پراختیا ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

د ښوونکی د لارښود دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې بنسټ چمتو اوترتیب شوی دی. د تدریس د نویو میتودونو له مخې فعالیتونه او معلوماتي مواد په کې ورزیات شوي دي چې په ډاډ سره به د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو د فعال ساتلو لپاره ګټور او اغېزمن وي.

هیله من یم د دې کتاب منځپانګه، چې د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تالیف او چمتو شوې، ستاسو درنو استادانو دګټې وړ وګرځي. له فرصت څخه په استفادې د زده کوونکو له مینډو او پلرونو څخه غوښتنه کیږي د خپلو لونو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې مرسته وکړي چې په دې توګه د پوهنې د نظام موخې او هیلې ترسره شي او ځوان نسل او هېواد ته ښې پایلې او بریاوې ور په برخه کړي.

زمورږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او درونده مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو او ارزښتونو، د ټولنې د څرګندو اړتیاوو، ملي ګټو او وطنپالنې له روحیې او د ساینس او تکنالوژۍ له نوو علمي معیارونو سره سم پراختیا وومومي.

ددې سترې ملي موخې د تر لاسه کولو لپاره د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له مینډو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده ګټورو وړاندیزونو له لارې زمورږ له مؤلفانو سره د درسي او د ښوونکي د لارښود دکتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه، چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې برخه اخیستې او همدارنګه له ملي او نړیوالو درنو موسسو او نورو ملګرو هېوادونو څخه، چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي او د ښوونکي د لارښود کتابونو په چاپ او وېش کې یې مادي یا معنوي مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم او د لا نورو مرستو هیله یې لرم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردک

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

ketabton.com - The Digital Library

فهرست

عنوان **مخ**

لومړی څپرکی ۱
بښونیز یا تعلیمي نصاب څه شی دی؟ ۱
د بښونکي لارښود ۲
د افغانستان د پوهنې بښونیزه او روزنیزه پالیسي ۳
په افغانستان کې د بښونې او روزنې عمومي موخې (هدفونه) ۵
د تدریس ستراتیژي ۸
د مضمون د تدریس وسیلې او بنسټیز توکي ۱۲
دویم څپرکی ۱۴
د مضمون د تدریس لارښود ۱۴
د (۱) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۵
د (۲) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۷
د (۳) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۹
د (۴) لوست د تدریس لارښود پلان ۲۲
د (۵) لوست د تدریس لارښود پلان ۲۴
د (٦) لوست د تدریس لارښود پلان ۲٦
د (۷) لوست د تدریس لارښود پلان ۲۸
د (۸) لوست دتدریس لارښود پلان ۳۰
د (۹) لوست دتدریس لارښود پلان ۳۳
د (۱۰) لوست دتدریس لارښود پلان ۳٦
د (۱۱) لوست دتدریس لارښود پلان ۳۹
د (۱۲) لوست دتدریس لارښود پلان ۴۲
د (۱۳) لوست دتدریس لارښود پلان ۴۵
د (۱۴) لوست دتدریس لارښود پلان ۴۷
د (۱۵) لوست دتدریس لارښود پلان ۴۹
د (۱٦) لوست دتدریس لارښود پلان ۵۲
د (۱۷) لوست دتدریس لارښود پلان ۵۴
د (۱۸) لوست دتدریس لارښود پلان ۵٦
د (۱۹) لوست دتدریس لارښود پلان ۵۸
د (۲۰) لوست دتدریس لارښود پلان ٦۱
د (۲۱) لوست دتدریس لارښود پلان ٦۴
د (۲۲) لوست د تدریس لارښود پلان ٦٦
د (۲۳) لوست د تدریس لارښود پلان ٦۸

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۴) لوست د تدریس لارښود پلان ۷۰
د (۲۵) لوست د تدریس لارښود پلان ۷۲
د (۲۶) لوست د تدریس لارښود پلان ۷۴
د (۲۷) لوست د تدریس لارښود پلان ۷۶
د (۲۸) لوست د تدریس لارښود پلان ۷۸
د (۲۹) لوست د تدریس لارښود پلان ۸۰
د (۳۰) لوست د تدریس لارښود پلان ۸۳
د (۳۱) لوست د تدریس لارښود پلان ۸۶
د (۳۲) لوست د تدریس لارښود پلان ۸۸
د (۳۳) لوست د تدریس لارښود پلان ۹۰
د (۳۴) لوست د تدریس لارښود پلان ۹۳
د (۳۵) لوست د تدریس لارښود پلان ۹۵
د (۳۶) لوست د تدریس لارښود پلان ۹۷
د (۳۷) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۰۰
د (۳۸) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۰۲
د (۳۹) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۰۵
د (۴۰) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۰۷
د (۴۱) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۰۹
د (۴۲) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۱۱
د (۴۳) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۱۳
د (۴۴) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۱۵
د (۴۵) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۱۸
د (۴۶) لوست د تدریس لارښود پلان ۱۲۰

ketabton.com - The Digital Library

لومړی څپرکی

سریزه

ښوونیز یا تعلیمي نصاب څه شی دی؟

په دې اړه هرڅوک بېلابېل نظر لري، څوک يې درسي مفردات ګڼي او څوک يې درسي کتاب بولي. د ښوونې او روزنې پوهانو يې هم بېلا بېل تعريفونه کړي دي. ښوونيز يا تعليمي نصاب هغه لارښود دی چې د ښوونې او روزنې ټول فعاليتونه پکې شامل او تر لاسه کول يې هدف دی.

تعلیمی نصاب له ټاکلې پوهې، مهارتونو او ذهنیتونو څخه عبارت دی چې یوه تعلیمي موسسه يې زده کړه د خپلو زده کوونکو لپاره په پام کې نیسي. په بله وینا تعلیمي نصاب د یوې تعلیمي موسسې د ښوونیزو او روزنیزو زده کړو د پروګرام ټولې زده کړې دي چې درسي کتاب، درسي مرستندویه توکي، د ښوونکي لارښود، تجربې او عملي کارونه پکې شامل دي.

هغه څه چې نن يې د ښوونې او روزنې د ماهرینو پام ځانته اړولی دی، ددې پوښتنې ځواب دی: د مفرداتو چمتو کوونکي او د درسي کتابونو لیکوال باید څه شی په ټاکلو لارو چارو زده کونکو ته ورزده کړي چې په اوسني او راتلونکی ژوند کې يې ګټور وي؟

ټول یو شان په دې نظر دي چې کوچنیان په بېلابېلو شرایطو کې وده کوي او په راتلونکې کې له نوو موضوعګانو سره مخامخ کیږي. له دې امله زیاتره ددې پېژندل ډېر سخت دي، چې هغوی ته د څه شي زده کړه اړینه او د څه شي ورته نه ده او د زده کړې تر ټولو اغېزمنه لاره کومه یوه ده.

له بله پلوه د ځوانې پېر د خپلواکې پرېکړې د کولو، د مسؤولیت د منلو، راتلونکې ته د کتنې او په مسایلو کې بیا غور په څېر ځانګړتیاوو له مخې دا پېر له نور پېرونو څخه جلا کوي. ځوانان له ټولنې سره رغنده راشه درشه او د لویانو نړۍ ته د ورننوتو لپاره د بېلابېلو وړتیاوو موندلو ته اړتیا لري. هغوی باید پوه شي هغه ټولنه څنګه ده چې دوی پکې اوسیږي او څومره پوهه او علمي وړتیاوې ورته پکار دي. هغوی ځان پېژندنې ته اړتیا لري، پېښو او حوادثو ته څنګه ګوري، حقایق څنګه درک کولای شي، څنګه انتخاب کولای شي او څنګه عمل کوي؟ هغوی هغه پوهې ته اړتیا لري چې يې فکر کولو، مطالعې او په ټولنیز ژوند کې تحقیق ته وهڅوي.

پورته وینا ته په پام د (تاریخ) د درسي مفرداتو په چمتو کولو کې، په داسې حال کې چې له علمي اړتیاوو سره تړاو لري، د زده کړې په نوو لارو چارو ټینګار شوی، ترڅو زده کړه د پخوانیو لارو چارو پرځای پر هغه زده کړې ډېر ټینګار وشي چې د فعالې،ګډې، ابتکاري او انتقادي زده کړې په لارو چارو ولاړه وي.

په فعالې او ګډې (مشارکتي) زده کړې یا فعالې زده کړې (Active Learning Method) کې ښوونکی د تدریس په بهیر کې ستره ونډه لري. د ښوونکي دنده په دې نقش کې د معلوماتو او پوهې په لېږدونه پای ته نه

ketabton.com - The Digital Library

رسيږي. هغه د زده کړې تجربې په غوږ نيولو او حفظولو پورې ټرلې نه بولي. په دې نقش کې ښوونکی د زده کړې تر پام لاندې شرايطو لارښود او مرسته کوونکی دی. هغه د مطلبونو د يو اړخيز انتقال پر ځای د زده کړې پر لارو چارو، د تجربې په ترلاسه کولو او د مسئلې په حلولو ډېر ټينګارکوي. د ښوونکي د لارښود د کتاب يوه موخه هم د زده کړې لپاره د لارو چارو وړاندې کول دي.

د ښوونکي ددې لارښود د تاليف د نورو موخو او لاملونو په ترڅ کې د زده کړو د موخو څرګندول، د محتوا (متن) د ټاکلو اصول او د تاريخ ټولګي د لسم درسي کتاب ارزول دي.

دا درسي کتاب د تاريخ زده کړې لپاره چمتو شوی او د زده کوونکو د زده کړې لپاره پکې د ډېر تجربو رامنځته کول په پام کې نيول شوي دي، د ښوونکي د لارښود د کتاب چمتو کول اړين بلل شوي. بايد ومنو چې تدريس او زده کړه يو ابتکاري او تجربي کار دی او نوښتګر او مبتکر ښوونکي په دې برخه کې نوي، نوي شيان او لارې چارې رامنځته کوي. دا بايد هم له ياده ونه ايستل شي چې د زده کړې د ستراتيژۍ په ټاکلو کې، له موخو، د ارزونې له لارو چارو، د زده کوونکو دګډون شونتيا او نور اصول چې د اړواړښتندنې، د ترتيبتي اړواړوهنې او د زده کړې د اړواړوهنې سره په همغږۍ کې زمونږ په وړاندې پرتې دي، بايد سم پام وشي. دا هم بايد له ياده ونه ايستل شي، چې متن د کومو اصولو له مخې وټاکل شي، د محتوا د همغږي کولو اصول کوم دي؟ د تدريس او ارزونې لارې چارې کومې دي او څه اهميت لري؟ دا چې د مهمو مفهومونو راايستل څنګه سرته رسيږي، د ښوونکی په دې لارښود کې څرګند شوي دي.

د ښوونکي لارښود

د ښوونکي لارښود د ښوونکو د زده کړې يوه وسيله ده؛ هغه کتاب دی چې له ښوونکي سره مرسته کوي د يو درسي ساعت او يا د تعليمي دورې په اوږدو کې د خپل تدريس پلان چمتو کړي. د ښوونکي په لارښود کې د هر لوست عمومي او خصوصی موخې، د تدريس وسايل، لارې چارې، د زده کوونکو د انګېزې پارول، د ښوونکي فعاليتونه، د زده کوونکو فعاليتونه، د زده کوونکو د زده کړې د تحکيم برخه او ارزونه او په پای کې د لوست په اړوند اضافي معلومات او اخځليکونه په پام کې نيول شوي دي. د ښوونکي لارښود ددې لپاره ليکل کيږي، چې ښوونکي د درسي پلان له جوړولو او د زده کړې په يو پړاو کې د ښوونې او روزنې له عمومي موخو سره بلد کړي. له ښوونکو سره مرسته وکړي د هر لوست مفاهيم او موضوعات وپېژني، د لوست په اړوند ورته اضافي معلومات چمتو کړي، د هېواد په ټولو ښوونځيو کې د درسي کتاب د يو خپل او همغږي تدريس لپاره لاره هواره کړي او په دې توګه د افغانستان په ټولو ښوونځيو کې د لوست تدريس په پام کې نيول شوې دورې کې سرته ورسوي او درسي کتاب بشپړ کړي. دا خبره اړينه کړي، چې درسي کتاب، هغسې چې د هېواد په پلازمېنې يا د بل لوی ښار په کوم عصري ښوونځي کې تدريسيږي، د هېواد د لرې پرتو ولسوالیو او بانډو په ښوونځيو کې هم هماغسې يو خپل او يو راز تدريس شي او لکه چې ويل کيږي د يو متوازن او هر اړخيز معارف لپاره په ټول هېواد کې لاره هواره کړي.

ketabton.com - The Digital Library

د افغانستان د پوهنې ښوونيزه او روزنيزه پاليسي

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د اساسي قانون په شپاړسمه، درې څلويښمه، څلور څلوېښتمه، پنځه څلوېښتمه، شپږڅلوېښتمه او اووه څلويښتمه ماده کې د درج شوو احکامو او د افغانستان د پوهنې د قانون د شپږمې، اوومې مادې او نورو احکامو له مخې او د هېواد د معنوي او مادي اړتياوو او واقيعتونو ته په پام او د افغانستان د ښوونې او روزنې د نظام د اساسي ليکو د انځورولو په خاطر د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت د پوهنې ښوونيزه او روزنيزه پاليسې په لاندې ټکو کې رانغاړل کيږي:

١. د خدای پالنې، د اسلامي احکامو او ارزښتونو تطبيق ته د پابندۍ، وطن دوستۍ، د ملي يووالي ټينګښت، ګډ ژوند او بشر دوستۍ په روحيې د هېواد د ماشومانو، تنکيو ځوانانو او ځوانانو لپاره، که ښځينه وي يا نارينه، د ښوونې او روزنې د زمينو چمتوکول،
٢. له خپلواکۍ، ملي واکمنۍ، د ځمکنۍ بشپړتيا، اسلامي وروروليۍ، ملي پيوستون، له سولې سره د مينې او فرهنګي بډاينې څخه د دفاع، د توپير او زور زياتی د ټولو ښو او ډولونو د له منځه وړلو د روحيې پياوړتيا،
٣. د ښوونيزو او روزنيزو موسسو بيا رغاول، جوړول، پراختيا او سمبالول،
٤. په نړۍ کې له علمي مثبتو بدلونونو سره جوخت د هېواد د ښوونيز اوروزنيز سيستم پراختيا،
٥. د نورو هېوادونو له ښوونيزو اوروزنيزو رغندو او بريالیو تجربو څخه ګټه اخيستنه،
٦. د جنس، توکم، ژبې، مذهب، نژاد او ټولنيز دريځ له په پام کې نيولو پرته ټولو ته تر لومړنيو او منځنيو (١-٩) ټولګيو پورې په جبري او وړيا توګه د لومړنيو زده کړو چمتو کول،
٧. په (دولتي او خصوصي) ښوونځيو کې په هغو ژبو تدريس، چې په اساسي قانون کې تسجيل شوي دي.
٨. د اسلام د سپيڅلې دين له زده کړو، د افغانستان د اسلامي جمهوريت د اساسي قانون د ارزښتونو او د افغاني ټولنې له دودونو سره سم او د پيداګوژيکي اصولو او عملي تجربو ته په پام او د افغانستان د ښوونې او روزنې د کيفي ښه والي په خاطر د افغانستان د پوهنې سيستم د هلکانو او نجونو د جلاوالي پر بنسټ ولاړ دی. له دې امله ګډه زده کړه د لومړنۍ دورې له دريم ټولګي څخه وروسته د زده کړې په هيڅ يوه موسسه کې، که دولتي وي يا خصوصي، کورونو، ورزشي کلبونو او نورو ځايونو کې مجاز نه ده.
٩. د دريمو ژبو تدريس (د اساسي قانون ١٦ ماده) په اړوندو سيمو کې د يو مضمون په توګه،
١٠. د بيځايه شوو کورنيو، کډوالو او د ځانګړو اړتياوو لرونکو زده کوونکو ته د ښوونې او روزنې د زمينو چمتو کول،
١١. د اسلامي زده کړو د مدرسو، عمومي زده کړو، حرفوي او مسلکي ښوونځيو او د ښوونکو د روزنې موسسو پراخوالی او د هغوی سمبالول،
١٢. د ښوونکو د علمي او مسلکي سويې لوړول،
١٣. د ښوونکو د ژوندانه د حالت سمول،
١٤. د بيسوادۍ د له منځه وړلو، د حياتي سواد او د کارګري متممو ښوونځيو (نارينه او ښځينه) د پراخوالي لپاره هلې ځلې،

ketabton.com - The Digital Library

١٥. د افغانستان د پلي شوو قوانينو په اډانه (چوکاټ) کې د پوهنې د مسلکي تخصصي، اداري ظرفيتونو په رغاولو، سمبالولو او لوړولو کې د هېوادونو، نړيوالو موسسو، غير دولتي موسسو او اشخاصو له بي غرضه او بشر دوستانه مرستو او ونډې څخه ملاتړ،

١٦. د متوازن معارف پياوړتيا او د هېواد په مرکز او ولايتونو کې د ښوونيزو او روزنيزو امکاناتو سم او عادلانه ويش،

١٧. د تاوتريخوالي، تبعيض، ناروا جګړو، نشه يي توکو، مسکراتو او اخلاقي مفاسدو په څېر د ناوړو پديدو پر زيانونو د زده کوونکو خبرول،

١٨. ازادۍ، سولې، سوله ييز ګډ ژوند، شورا او دموکراسۍ، بشري حقونو ته درناوی او د استوګنې د چاپيريال د ساتنې په څېر غوره ارزښتونو ته د زده کوونکو لارښوول،

١٩. له اسلامي احکامو او ارزښتونو سره سم د نجونو ښوونې او روزنې ته هراړخيزه پاملرنه او د نجونو او هلکانو د ښوونځيو ترمنځ د توازن رعايت،

٢٠. د خاصو زده کړو (ډېرو هوښيارو، ړندو، کڼو او ذهني وروسته پاتې زده کوونکو) ته پام او د ښوونې او روزنې لپاره يې اغيزمنې او ګټورې لارې چارې لټول،

٢١. د هېواد د پلي شوو قانونونو په اډانه کې د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې د تعليمي نصاب، په (دولتي او خصوصي) ښوونځيو کې له تدريس او درسي موادو څخه د ګټې اخيستنې څارنه او نظارت،

٢٢. د ورزش، سپورت او بدني روزنې د ودې لپاره د زمينې چمتو کول،

٢٣. د علمي بريادو او مسلکي تجربو د راکړې ورکړې په موخه د تعليمي نصاب د پراختيا، د اسلامي زده کړو د معينيت او د ښوونکو د روزنې، د ساينس د مرکز د رياستونو او په هېواد کې د اړوندو پوهنتونونو او نورو ارګانونوتر منځ د اړيکو ټينګښت او د لا زياتې همغږۍ رامنځته کول،

٢٤. د افغاني ټولنې له اړتياوو سره سم د اسلامي زده کړو د مدرسو هراړخيزه وده، پراختيا او رغنده کول.

د لوی خدای (ج) په مرسته به د هېواد په پوهنې کې ددغې پالیسۍ په پلي کولو لاندې لويې پايلې ترلاسه شي:

- په اسلامي روحيې د هېواد د اولاد روزل، د الله جل جلاله د رضا د ترلاسه کول او د يوې سوکاله او نېکمرغې ټولنې رامنځته کول،
- د ملي هويت ساتنه،
- د مسلمانو، هېوادپالو، ګټورو، ژمنو او متمدنو انسانانو په توګه د هېواد د اولاد سالمه روزنه،
- د نړۍ او ټولنې له علمي معيارونو سره سم د بريمن تطبيق په موخه د پوهې، مهارتونو او رغنده تفکر تر لاسه کول،
- د کار موندلو لپاره د لازمو وړتياوو د ترلاسه کولو او د کار مارکيټ ته په بري سره د ننوتو په منظور د زده کوونکو د پوهې د کچې لوړول،

ketabton.com - The Digital Library

په افغانستان کې د ښوونې او روزنې عمومي موخې (هدفونه)

د هېواد د ښوونې او روزنې نظام د افغانستان د اسلامي جمهوريت د اساسي قانون د احکامو، د پوهنې د قانون او پالیسۍ پر بنسټ او د افغاني ټولنې اړتياوو او واقيعتونو ته په پام د زده کوونکو د سالمې روزنې په خاطر لاندې موخو ته ځان رسوي:

الف ـ عقيدتي او اخلاقي موخې

۱. د اسلام د سپېڅلي دين پر اساساتو او ارزښتونو د ايمان او عقيدې پياوړتيا، د قرآني زده کړو او د پيغمبر صلی الله عليه وسلم د حديثو پر بنسټ د اسلامي لید پراخوالی،
۲. د خدای جل جلاله د پېژندنې په منظور د ځان پېژندنې د روحيې پياوړتيا،
۳. پر ځان د ويسا او پر اخلاقي ښېګڼو د پابندۍ د روحيې پياوړتيا،
٤. د نظم او د دسپلين د منښت د روحيې وده او روزنه او د قانوني احکامو او ارزښتونو منل،
٥. د ديني، ټولنيزو، ښوونيزو او روزنيزو ارزښتونو په وړاندې مسؤوليت ته د غاړې ايښوولو د روحيې پياوړتيا،

ب ـ د زده کړې او روزنې موخې

۱. د زده کړې د مهارتونو لاسته راوړل او پياوړتيا، لکه: اوريدل، خبرې کول، لوستل، ليکل، په رسمي او بهرنيو ژبو کې د شمېر او حسن خط کارول،
۲. د پوهنو، فنونو او معاصرې تکنالوژۍ زده کړه او د اړتيا وړ فردي او ټولنيزو مهارتونو ترلاسه کول،
۳. د زده کړې د وړتياوو وده او د زده کړې په اوږدو کې ځاني زده کړه او ارزونه،
٤. په علمي، ادبي، فرهنګي او فني دګرونو کې د تفکر، استدلال، مطالعې، څېړنې، تشخيص او نوښت د وړتياوو وده او پراختيا،
٥. د فردي او ټولنيزو ستونزو د پېژندلو او هوارۍ لپاره د وړتياوو ترلاسه کول،

ج ـ فرهنګي، ادبي او هنري موخې

۱. د فرهنګ، ادب او رغنده هنر په برخو کې د زده کوونکو د فطري وړتياوو وده او پراختيا او د تاريخي، فرهنګي، ادبي پاته شونو (ميراثونو) او شتمنيو د پېژندلو، ساتلو او د درناوۍ روحيه،
۲. د افغانستان، اسلامي تمدن او د نورو هېوادونو له تاريخ، ادب او فرهنګ سره پېژندګلوي،
۳. د فرهنګ، ملي هنرونو، د افغاني ټولنې د غوره او سالمو اداب او دودونو پراختيا او د هغوی د اصالت ساتنه،
٤. د تمرين او يوکسيزو او ډله ييزو فعاليتونو له لارې د ادبي او هنري مهارتونو پراختيا،

د ـ مدني او ټولنيزې موخې

۱. د خپلواکۍ، وطن دوستۍ او ازادۍ غوښتلو، د اسلامي ارزښتونو او ملي نواميسو د ساتنې د روحيې پياوړتيا او د انسانانو د حقوقو د عدالت او رعايت په بنسټ د کورنيو اړيکو ټينګښت،
۲. د اسلامي وروروليو، مرستې، سولې، ټولنيز عدالت، ملي او نړيوال پيوستون د روحيې پياوړتيا،

ketabton.com - The Digital Library

٣. د خير غوښتنې د حس پراختيا، د اخلاقي فضايلو لوړتيا او له زور زياتي او ناروا جګړو سره ضديت، له نشه يي توکو، مسکراتو، اخلاقي او ټولنيزو مفاسدو سره مبارزه،
٤. قانون ته د درناوی او د هغې د منښت د روحيې پياوړتيا او د توکم، جنس، عمر، اقتصادي او ټولنيز دريځ او سياسي تړاو له په پام کې نيولو پرته د هېواد د ټولو اتباعو د قانوني حقوقو ملاتړ،
٥. په ټولنيزو اړيکو کې د زغم، سرښندني او ايثار د روحې پراختيا او ټولنيزې ګټې پر فردي ګټو ړومبی کول،
٦. د انتقاد او انتقاد منلو، زغم او د نورو رايو ته د درناوی د روحيې پياوړتيا،
٧. انساني کرامت ته د درناوی د روحيې پياوړتيا او پراختيا، د اشخاصو د حرمت ساتل، د معاشرت او په ټولنيزو اړيکو کې د بشري حقونو د ادابو رعايت،
٨. په سوله ييز او رغنده ډول د توپيرونو او شخړو د هوارولو د روحيې پياوړتيا،
٩. د زغم او د نورو د منلو د فرهنګ پياوړتيا،
١٠. د بشري ټولنې له علمي او تخنيکی تجربو او مثبتو بریاوو څخه د ګټې اخيستنې د روحيې پياوړتيا،
١١. د هر ډول تبعيض د ردولو او له منځه وړلو د روحيې پياوړتيا او پراختيا،
١٢. د ښځې انساني دريځ ته د درناوی د روحيې پياوړتيا او له ښځو څخه ملاتړ،
١٣. د مور پلار، مشرانو، ګاونډيانو، هېوادوالو او د نورو انسانانو حقونو ته د درناوی د روحيې پياوړتيا،
١٤. د استوګنې د چاپيريال او سمسورتيا د ساتنې د روحيې وړتيا، پر څارويو زړه سوی او د طبيعی ژوندانه او نباتاتو ملا تړ،
١٥. د اوبو د زيرمو د ساتنې د روحيې پياوړتيا، د اوبو په کارولو کې زياتی (افراط) نه کول او د سيندونو، ويالو، کاريزونو او څاګانو د اوبو له ککړتيا څخه مخنيوی.

هـ ـ اقتصادي موخې

١. په انساني ژوند کې د اقتصاد پر ارزښت پوهېدل، د ټولنې پراختيا او اقتصادي ودې او له کورنۍ اقتصاد او فردي سلوک سره د اقتصادي فعاليتونو تړاو ته پاملرنه،
٢. د کار پر ارزښت او اهميت پوهېدل او د بيوزلۍ د له منځه وړلو په خاطر په ګټورو دندو کې د کار د روحيې پياوړتيا،
٣. د سپما، قناعت، اسراف او تجمل د مخنيوي د روحيې رامنځته کول او ځواکمنول،
٤. د هېواد د اقتصادي سرچينو پېژندل او له هغو څخه د استخراج په سمو لارو چارو پوهېدل او د ملي ګټو، شتمنيو او پانګو د ساتلو د روحيې پياوړتيا،
٥. د تکنالوژۍ له پرمختګ سره يوځای د بيلابيلو حرفو او توليدي دندو پېژندل، د ملي عايداتو د زياتوالي او د بېکارۍ او د بل پر اوږو د بارېدو د مخنيوی په موخه د لاسي او سيمه ييزو صنايعو احيا او دودول،
٦. په معاملو او اقتصادي فعاليتونو کې د اخلاقي اصولو د رعايت د روحيې پياوړتيا او نامشروعو اقتصادي فعاليتونو پر خلاف مبارزه،
٧. د حرفه يي فعاليتونو د زده کړې هڅول،
٨. د عرضې او تقاضا پر اړيکو د زده کوونکو د پوهې د کچې لوړول،
- د انصاف او د کار د اخلاقو دودول او پر کار د ګومارونکو او کارکوونکو ترمنځ د کار قانون ته درناوی.

ketabton.com - The Digital Library

و- روغتيايي موخې

١. د پاک ساتنې (حفظ الصحې) او د فردي او ټولنيزې روغتيا په اړه د رغنده ژوند په لارو چارو پوهېدل،
٢. د عمومي حفظ الصحې او د چاپيريال د پاک ساتنې د روحيې پراختيا،
٣. له ناروغيو څخه د ساتلو په موخه له روغتيايي پوهې څخه برخمن کېدل او د اساسی مهارتونو پياوړي کول،
٤. د لارو چارو او شرايطو په رامنځته کولو د بدني او رواني روغتيا تامينول او د سالمو تفريحګانو لپاره د بدني روزنې، ورزش او د سمسور چاپيريال چمتو کول،

د مور او ماشوم روغتيا ته پاملرنه او د هغوی ننګه او ملاتړ.

و - ثانوي دوره (له ١٠ – ١٢ ټولګي)

- د تيرو ښوونيزو او روزنيزو دورو د بریاوو ځواکمنول او لوړو زده کړو ته چمتووالی،
- د تفکر د ځواک وده او لا پراختيا، په ديني مسايلو او اعتقادي بنسټونو کې ژور فکر او د معلوماتو تر لاسه کول او د ژوندانه د نظام په توګه د اسلام د دين له زده کړو سره د زده کوونکو زيات بلدول،
- د نفس پاکوالی او پر خدای جل جلاله او اسلامي لارښوونو باندې د ايمان پر بنسټ د اخلاقي فضيلتونو پياوړي کول،
- په زده کوونکو کې د ښوونې او روزنې د روحيې پياوړتيا او د مناسبو زمينو چمتو کول،
- د پوهنو، بشري تجربو او پرمختللې تکنالوژۍ په مرسته په طبيعت کې د موجودو قوانينو او د نړۍ د اسرارو د پيژندلو لپاره هلې ځلې،
- د رسمي او مورنۍ ژبې لا ښه زده کړه، د زده کوونکو د ادبي پوهې پراختيا او د بهرنيو ژبو زده کړه،
- د اړتيا وړ پوهنو او فنونو زده کړه او د فردي او ټولنيزو مهارتونو ترلاسه کول،
- له اسلامي ارزښتونو او د ملي فرهنګ له مثبتو غوښتنو سره سم له هنر سره د زده کوونکو بلدول او له هغې څخه معقوله ګټه اخيستل،
- د هېواد د ادبي، فرهنګي، هنري او تاريخي ميراثونو د ساتنې د روحيې وده،
- د مرستې د روحيې او رغنده سيالیو ته د زده کوونکو د مينې وده او پراختيا،
- د ملي نوامیسو د ساتنې د روحيې پياوړتيا او د اسلامي حقوقو او اخلا قو پر بنسټ د کورنيو اړيکو د بنسټ ځواکمنول،
- د خير غوښتنې د حس پياوړتيا، د اخلاقي فضيلتونو او د سوله غوښتنې د فضايلو لوړتيا، له تاوتريخوالي او ناروا جګړو سره ضديت، له نشه يي توکو، الکولي څښاک او اخلاقي مفاسدو سره مبارزه،
- مسؤوليت ته د غاړې ايښولو د روحيې پياوړتيا، د کورنيو او ټولنيزو چارو سم سرته رسول او په اسلامي، فرهنګي او ټولنيزو چارو کې ونډه اخيستل،
- په ټولنيزو اړيکو کې د زغم، سرښندنې او ځان تېرېدنې د روحيې پياوړتيا او ټولنيزې ګټې پر فردي ګټو لومړي کول،
- د سبا ورځې لپاره د زده کوونکو چمتوکول، د کورنۍ د جوړښت له ارزښت او په هغې پورې له اړوندو شرعي احکامو څخه خبرتيا،
- د اقتصاد ارزښت ته پام او د زده کوونکو معنوي بشپړتيا او سوکالۍ ته د رسيدو د يوې وسيلې په توګه د هغې رغنده وده،

ketabton.com - The Digital Library

- د ښوونې او روزنې په بهير کې د ځاني ارزونې د وړتياوو ځواکمنول،
- له ورزش سره د زده کوونکو د مينې پراخول او د بدني او رواني روغتيا ځارنه،
- د فرهنګي يرغل په وړاندې له زده کوونکو سره مرسته او له بيځايه پېښو او تقليدونو څخه د هغوی د مخنيوی او د افغاني او اسلامي ارزښتونو او هويت د ساتلو له لارې د وخت د مثبتو پرمختګونو او تکنالوژۍ څخه د استفادې د روحيې پياوړتيا،
- د زده کوونکو د استعدادونو د روزلو په موخه په فرهنګي او ټولنيزو فعاليتونو کې د هغوی د ګډون د روحيې پياوړتيا،
- د مطالعې او د کتاب لوستلو د فرهنګ وده.

د منځپانګې د غوره کولو لارې چارې

د منځپانګې په غوره کولو کې لاندې اصول په پام کې نيول شوي دي:

له اړتياوو او علاقه مندۍ سره همغږي، اعتبار (د منطقي، پرله پسېوالي، له پلټنو او تاييد شوو کتابونو او له لومړنيو او مستندو سرچينو څخه ګټه)، د ټولګي دننه او بهر د زده کوونکو له عمر او ذهني وړتياوو سره سم د لازمو فرصتونو چمتو کول.

د منځپانګې د تنظيم او ترتيب اصول

د منځپانګې په تنظيم او ترتيب کې له لاندې لارو چارو څخه ګټه پورته کيږي:

پرله پسېوالی، همغږي، د زده کوونکو د فردي او ټولنيزو اړتياوو تر منځ سمون، د تدريس د لارو چارو او منځپانګې تر منځ سمون،

د تدريس ستراتيژي

دا کتاب د فعال او ګډ تدريس د اصولو له مخې تاليف شوی دی. له دې امله ښايي د کتاب په تدريس کې د فعال او مشارکتي لارو چارو څخه ګټه واخيستل شي، لکه؛ د مناظرې (Argument)، د پوښتنې او ځواب (Question & Answer)، د لکچر يا توضيحي (Lecture)، ډله ييزې خبرې اترې او مباحثه (Group Discussion)، د نقش لوبول (Role Play)، د علمي سير(Excursion)، د ذهني يا فکري تحرک (Brain Storming)، له ميتودونو څخه ګټه واخيستل شي. پروژه يي ميتود (Project Method) دې هم په دې برخه کې ورزيات شي.

دې ټکي ته ښايي پام وشي چې تدريس يو ابتکاري او تجربي کار دی. نشي کېدای د يوه لوست يا کتاب لپاره د يوې ټاکلې او يوازنۍ لارې وړانديز وشي؛ ځکه د هېواد په بېلابېلو برخو کې له امکاناتو او شرايطو سره سره هر ټولګی او ښوونځی خپل ټاکلي شرايط لري. دا ددې معنا نه لري چې يوه ټاکلې لاره (د تدريس له فعالو ستراتيژو څخه ګټه) دې وړاندې نشي.

د لوست اصلي برخې

هر لوست له لاندې برخو څخه جوړ شوی دی:

سرليک (عنوان)، سريزه (مقدمه)، متن، انځور، شکل، فرعي سرليک او ورودي، منځني او وروستني فعاليتونه. يو څو هغه يې لاندې څېړل کيږي:

ketabton.com - The Digital Library

د لوست سرليک

سرليک لوست ته د زده کوونکو د ذهني چمتوالي لامل کيږي. کېدای شي د لوست له سرليک څخه د يو فعاليت په توګه هم ګټه واخيستل شي.

انځور، نقشه او شکل

په هر لوست کې له متن سره سم انځورونه او نقشې راغلې دی. انځورونه او نقشې، نه دا چې کتاب لا په زړه پورې کوي، بلکې انګيزه هم راپاروي.

ورودي فعاليت

هر لوست په يوه فعاليت پيليږي چې د هغې له مخې د زده کوونکو وړه او فعاليت هم پيليږي. فعاليت داسې کوم شی نه دی چې له متن څخه دې بېل په پام کې ونيول شي او يا دې متن او منځپانګه بېله تدريس شی.

منځنی فعاليت

د هر لوست دويم فعاليت، لکه هم لومړي فعاليت (ورودي) ته ورته نقش لري؛ يعنې د راوروسته متن د تدريس لپاره کارول کيږي او کله هم د لومړنيو مفهومونو د تحکيم او بشپړوالي نقش لري.

وروستنی فعاليت

د هر لوست په پای کې داسې فعاليتونه راوړل شوي چې د لوست د منځپانګې له پياوړتيا سره مرسته کوي او له مخې يې لوست هم اروزل کېدای شي.

د لوست د اصلي پيغامونو په نښه کول (Key Concepts)

لومړی ښايي د «اصلي پيغامونو» معنا او مفهوم وپېژنو. هر لوست پوهنيزه موخه يا موخې لري. دا موخه يا موخې د يوه يا خومفهومونو د زده کړې لپاره چمتو شوي دي. دا د لوست هماغه اصلي پيغامونه دي. ددې سريزې له مخې د لوست له اصلی پيغامونو څخه د ارزونې لپاره هم کار اخيستل کيږي؛ ځکه د زده کوونکو له خوا ددې عمل سرته رسول دا معنا لري چې هغوی لومړنی پوهه ترلاسه کړې ده.

کېدای شي د مختلفو متنونو د زده کړې او مطالعې مهارت او وړتيا (د لوست د اصلي پيغامونو په نښه کول) د زده کړې او ارزونې په پراو کې د يو عمده مهارت په توګه وګڼل شي او په زده کوونکو کې د هغې رامنځته کول او پياوړي کول يوه موخه بلل کيږي.

د لوست لنډيز

د «لنډيز» فعاليت هم پخپله يو اساسي مهارت دی او هم د ارزونې لپاره کارول کيږي، چې ښايي زده کوونکي يې زده کړي.

د «لوست د لنډولو» وړتيا د تفکر يو مهم مهارت دی. د لوست د لنډولو له لارې کېدای شي پراخ معلومات په لنډ ډول بيان شي، ترڅو د لوست د متن موخه اسانه په لاس راشي. لنډيز په لنډه وينا د لوست د اصلي مفهومونو بيان دی. لنډيز په يوه وينا کې د ټولو جزياتو نغښتل دي. د لنډيز توپير د لوست د اصلي پيغامونو له راايستلو سره دادی

ketabton.com - The Digital Library

چې د اصلي مفهومونو د یادولو پر ځای زیار ایستل کیږی مفهومونه یوه پلا بیلا سره یوځای شي او بیا ببرته نوی متن لاسته راشي.

د لنډیز لپاره ځینې لارښوونې

۱- که غواړئ یو مطلب لنډ کړئ، زیار وباسئ له لیکلو او یاداشتولو پرته پرې پوه شئ.
۲ - تر مهمو کلمو او مفهومونو لاندې لیکه وکاږئ. په دې کار هغه معلومات مخې ته نه راځي چې ګټه یې لږه وي.

۳ – لنډیز په خپلو عبارتونو ولیکئ. د اصلي متن د جوړښت په څېر یې مه لیکئ. په دې کار ډاډ تر لاسه کوئ چې خپل شخصي عقیدې مو په لنډیز کې نه دي راوستي. د لنډیز هره کلمه او عبارت باید پر متن ولاړ وي. لنډیز باید د ټول متن ۱۵ – ۲۰ سلنه وي.
۴ – له لنډیز څخه وروسته د خپل ډاډ لپاره هغه له اصلي متن سره پرتله کړئ.

ارزول (Evaluation)

ارزونه د زده کړې موخو ته د زده کوونکي د پرمختګ د معلومولو او ټاکلو لپاره له منظم بهیر څخه عبارت دی. منظم بهیر په دې معنا چې ارزونه ښایي د پلان له مخې منظمه سرته ورسیږي. په دې ترڅ کې د «زده کړې د موخې» ددې لپاره دي چې په ارزونه کې باید د زده کړې موخې له وړاندې ټاکل شوې وي. په دې توګه د زده کړې ارزونه د تدریس له څرنګوالي سره د مرستې، د ښوونکو په اړه د لوړپوړو چارواکو د پرېکړې، د زده کوونکو سره د مرستې او د تدریس په برخه کې د پلټنې په اړه د لارو چارو د معلومولو په منظور سرته رسیږي.
په ارزونې کې اساسي لارې چارې په دې بڼه وي چې د زده کړې د دورو موخو ته متوجه وي او پایلې یې زده کوونکو او ښوونکو ته د لارښونې او له هغوی سره د مرستې لپاره وکارول شي. همدا راز ارزونه ښایي موخو، د تدریس لارو چارو او د درسي مضمون بېلابېلو توکو ته په پام سرته ورسیږي.
ارزونه د زده کړې د بهیر د سمون لپاره سرته رسیږي. د زده کوونکو په اړه قضاوت باید د هغوی د کړنو، چال چلن او شخصیت په اړه د هر اړخیزو معلوماتو پر بنسټ ترسره شي، نه مازې د ازموینو د نومرو له مخې. له بل پلوه زده کوونکی ښایي په ارزونه کې ورګډ شي، ترڅو خپل ځان پخپله وارزولای شي. په لنډ ډول باید د ارزونې لپاره غوښتونکي شرایط به پام کې ونیول شي.

په زده کړه کې د ارزونې اهمیت او اړتیا

د زده کړې ارزونه دوې ګټې لري:
۱ – زده کوونکي پوهیږي چې څومره علمی پرمختګ یې کړی او څومره بریالیتوب یې ترلاسه کړی،
۲ – ښوونکی پوهیږي چې د مضمون تدریس یې څومره بریالی و.
له خپل بریالیتوب څخه د زده کوونکو خبرتیا ددې لامل کیږي چې زده کوونکي په سم ډول او ټاکلي لاره د خپل پرمختګ په اړه قضاوت وکړای شي او د زده کړې او بریالیتوب لپاره د زیات مسؤولیت احساس وکړي. زده کوونکي خپل کمزوري ټکي وپېژني او ویې مني او د هغې د له منځه وړلو لپاره زیار وباسي. که چېرته ارزونه په ښه نیت او سم ډول سرته ورسیږي، پر ځان د زده کوونکو ویسا پیاوړي کیږي.

ketabton.com - The Digital Library

د مضمون د تدریس له بریالیتوب څخه د ښوونکي خبرتیا ددې لامل کیږي چې ښوونکی د لاسته راغلو معلوماتو له مخې د درسي مضمون په کمزورو او قوي ټکو وپوهیږي او د تدریس لاره چاره د هغې له مخې سمه کړي او د تدریس فن د زده کړې په بېلابېلو لارو چارو او د تدریس د نوو مهارتونو د زده کړې له لارې بډای کړي.

د ارزونې بڼې

ارزونه د وخت او موخو له مخې په درېو ډلو ویشل کېدای شي:

تشخیصي، پرله پسې او وروستنۍ ارزونه.

الف: تشخیصي ارزونه د زده کړې په هر نوي پراو کې د زده کوونکو د مخکنیو زده کړو او مهارتونو د معلومولو په موخه سرته رسیږي.

ب: پرله پسې ارزونه له منظمې او پرله پسې ارزونې څخه عبارت ده چې د ښوونیز کال په اوږدو کې په هر څېړکي یا لوست کې د زده کوونکو ترلاسه شوې زده کړه او پوهه ازمویل کیږي.

ج: وروستنۍ ارزونه د یوه ښوونیز کال په پای کې په هر ټولګي کې د زده کوونکو د مفهومونو او مهارتونو د زده کړې د معلومولو لپاره تر سره کیږي.

د تدریس د ستراتیژیو ډلبندي

د تدریس لارې چارې (د تدریس ستراتیژي) له بېلابېلو لارو چارو ډلبندي کېدای شي. تر اوسه بېلا بېلې ډلبندۍ وړاندې شوي. لاندې ډلبندي د هغې له ډلې څخه یوه ده:

۱ – دودیزه یا غیر رسمي لاره، چې په جوماتونو او غیر رسمي مدرسو کې ترسره کیږي.

۲ – د تدریس نوي میتودونه

۳ – د لکچر میتود (وینا یا خرګندونې)

۴ – د ذهني یا فکري هڅونې میتود

۵ – اکتشافي میتود،

۶ – د مسئلې د حل میتود،

۷– د پوښتنې او ځواب میتود،

۸ – انفرادي میتود،

۹ – د خبرو اترو میتود،

۱۰ – د پروژې ورکولو میتود،

۱۱ – ډله ییز میتود،

۱۲ – د نمایش میتود،

۱۳ – د تمثیل میتود،

۱۴– استقرایي میتود،

۱۵ – ازمایښتي میتود،

۱۶ – د کیسې ویلو میتود،

۱۷ – تلفیقي یا ګډ میتود (په یوه لوست کې د څو میتودونو کارول)

ketabton.com - The Digital Library

د لوستونکو د لا زیاتو معلوماتو لپاره په لاندې ډول یوه بله ډلبندي راوړل کیږي:

۱ – فعال دوه اړخیز میتود

د تدریس یو شمېر میتودونه ښوونکی او زده کوونکي له غوښتنې سره سم فعالوي او یادول او ورزده کول له دوه اړخیزې لارې ترسره کیږي. په دې میتود کې مطلبونه او مفهومونه د ښوونکي او زده کوونکو له فعالیتونو څخه راوځي او هر یو انتخابي میتود د تدریس محور جوړیږي. سربېره پر دې ښایي په هغې کې دننه له یو یا څو میتودونو څخه ګټه واخیستل شي. دا میتودونه پراوونه لري او په هغې کې تدریس په منظم ډول پیلیږي او د مفهوم تر موندلو پورې دوام مومي. ددې میتودونو له ډلې څخه استقرایي، د مسئلې د حل، د نقش د سرته رسولو، ازمایښتي او ... میتودونو نومونه واخیستل شي.

۲ – ګډ یا مشارکتي میتود

ګډ میتود د زده کړې د بهیر د فعال کېدو له مخې د فعالو میتودونو په ډله کې راځي. هغه څه چې مشارکتي میتود له نورو فعالو میتودونو څخه بېلوي، موخو ته د رسېدو لپاره د څو زده کوونکو همکاري او همفکري ده. ښایي د ښوونکي او زده کوونکو تر منځ فعاله زده کړه سرته ورسیږي، خو مشارکتي میتود په ډله ییز ډول دی او په هغې کې د ډلې ګټې زیات اهمیت لري.

۳ – غیر فعال یا یو اړخیز میتود

د تدریس یو شمېر نور میتودونه، لکه د لکچر میتود زده کوونکي چوپ او ښوونکی فعالوي؛ ځکه معلومات په یو اړخیز ډول سرته رسیږي. ځنګه چې دا میتود اکتشافي میتود نه دی، له دې امله په یوازې سر تړې په تدریس کې ګټه نه اخیستل کیږي.

د مضمون د تدریس وسیلې او بنسټیز توکي

۱ – د اړتیا وړ درسي مرستندوی توکي

توره تخته، تباشیر، مارکر، د لوست کتاب، د ښوونکي لارښود، ورځپاڼې او مجلې، د زده کړې چارتونه، فلش کارتونه، جغرافیایي نقشې، کمپیوتر، انترنیټ، سلایډونه، انځورونه، فلمونه، تاریخي اطلسونه، د ځمکې د کرې مودلونه، ګرافونه، د مندلیف جدولونه، د تاریخي لړۍ شجرې، د موضوع په اړه تاریخي او داستاني مستند فلمونه، عکسونه، د نقاشۍ تابلوګانې، د علمي، تاریخي، ملي شخصیتونو عکسونه، د اعتبار وړ کتابونه او ماخذ، د سکو، کاغذي لوټونو او فلزي پیسو البومونه، ... د درسي توکو په ډلې کې راځي.

۲ – له ښوونکو څخه هیلې

الف – عمومي وړتیاوې

د معلمې له تجربې سره د لیسانس یا لږ تر لږه د فوق بکلوریا بریلیک لرل، د مضمون په اړه د وروستنیو معلوماتو په اړه پوهه، د زده کوونکو په عمر او ذهن پورې پر اړوندو ځانګړتیاو پوهېدل، د فعال او مشارکتي تدریس په اړه معلومات او د زده کوونکو د ارزونې په اړه پوهه او معلومات، د ښوونکي له دندې سره مینه او د اخلاقي وړتیاوو درلودل.

ketabton.com - The Digital Library

ب: اختصاصي او مسلکي وړتياوې

- د مختلفو لوستونو لپاره د درسي پلان د چمتوکولو وړتيا،
- د ټولګي د اداري وړتيا،
- له درسي مرستندويه توکو د کارونې وړتيا،

۳ – له ښوونځي څخه غوښتنې

- د اړوند مضمون د تدريس لپاره د شرايطو چمتو کول(د لوست د کتابونو، د ښوونکي د لارښود او د درسي مرستندويو توکو چمتو کول)
- د زده کوونکو له ميندو او پلرونو سره د منظمو اړيکو چمتو کول،
- د پلانونو په سر ته رسولو کې د پوهنې وزارت مصوبې په پام کې نيول،
- په ټولګي کې د ښوونکو د اعمالو څارنه او د ښوونکو لارښوونه،
- په ښوونځي کې د کتابتون جوړول،
- د کورنيو په مرسته د ښوونکو او زده کوونکو د اړتيا وړ کتابونو چمتو کول،

۴ – د زده کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيلې

- د زده کوونکو د تعليمي څرنګوالي په اړه د خپلو کوچنيانو له ښوونکو سره د اړيکو نيول،
- د زده کوونکو له درسي پرمختګ څخه خبرېدل،
- له ښوونځي سره پرله پسې مرسته او همکاري.

ketabton.com - The Digital Library

دويم څپرکی

د مضمون د تدريس لارښود

ددې لارښود په لومړي څپرکي کې مو د درسي مضمون له عموميا‌تو او لومړنيو خبرو او د تدريس او ارزونې له لارو چارو سره بلد شوئ. په دې څپرکي کې به د تدريس له کلني پلان او د هر لوست د تدريس له لارو چارو سره بلد شئ.

د تدريس کلنی پلان

د تدريس کلنی پلان څرګندوي چې د لوست کتاب پر يوه تعليمي کال څنګه وويشل شي. زمونږ په هېواد کې تعليمي کال د سړو او تودو سيمو لپاره يو له بله توپير کوي. په تودو سيمو کې تعليمي کال د وړي په پنځلسمه پيل کيږي. د مرغومې د مياشتې په لومړۍ دوه اوونيو کې څلور نيم مياشتنی ازموينه اخيستل کيږي او وروستی دوه اونيو کې زده کوونکي رخصتيږي. د پسرلي د فصل په وروستی مياشت، د غبرګولي په دوو لومړنيو اوونيو کې ازموينه اخيستل کيږي او له هغې وروسته زده کوونکي د اوړي په رخصتی ځي.

په سړو سيمو کې تعليمی کال د کب په پنځلسمه پيليږي. څلورنيم مياشتنی ازموينه د چنګابښ په مياشت کې اخيستل کيږي. زده کوونکي له ازموينې څخه وروسته د زمري په دوو لومړنيو اوونيو کې رخصتيږي. د تعليمي کال په پای کې د لينديۍ د مياشتې په لومړيو دوو اوونيو کې کلنی ازموينې پيليږي او له هغې وروسته زده کوونکي د ژمي په رخصتی ځي.

تعليمي کال ۲۸ اوونۍ دوام مومي. د کلني پلان د تنظيم لپاره د لوست د کتاب مخونه پر ۲۸ ويشل کيږي. لاسته راغلې شمېره په يوې اوونۍ کې د لوست د کتاب د تدريس برخه څرګندوي.

د هر لوست په ورځني پلان کې د هر لوست د زده کړې موخې، د تدريس او ارزونې لارې چارې، د تدريس توکي، د تدريس فعاليتونه (د لومړنيو فعاليتونو سرته رسول، لکه سلام، روغبړ، د حاضرۍ اخيستل، د پخواني لوست پوښتنه، د انګېزې رامنځته کول، د نوي لوست وړاندې کول او د زده کوونکو د زده کړې ارزول)، د لوست د متن او پای په اړه پوښتنې او د زده کوونکو او ښوونکو لپاره اضافي معلوماتو برخه جوړوي. هغه په ځير وګورئ او په پوره زړه سوي او رغنده ډول يې د شونتيا تر کچې پر خپلو زده کوونکو عملي کړئ.

ستاسو د ټولو د بريالیتوب په هيله

ketabton.com - The Digital Library

د (۱) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : یو درسی ساعت (۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د اریانا تمدن	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د اریانا د تمدن په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - د اریایانو له تمدن سره به پیژندګلوي پیدا کړای شي، - د اریایانو په لرغونې تاریخ باندې به وپوهیږي، - د اریانا د لرغونې تاریخ له مطالعې سره به مینه پیدا کړي، - د لرغوني اریانا حدود به د نقشې پر مخ وښودلای شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړني فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــی او وروســـتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـت پـه دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - پـه ډلـو بانـدې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي ځرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــــه ديـــــرش دقيقې
- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- اريايان له ميلاد څخه ۲۵۰۰ کاله وړاندې په افغانستان کې ميشت شول او د افغانستان له شمال (امو سيند او سير دريا) څخه افغانستان ته راننوتل. ۲- اريايانو په ډله ييزه توګه د سويل، سويل ختيځ او لويديځ په لور کډې وکړې.			

اضافي معلومات:

له ميلاد څخه ۲۵۰۰ کاله وړاندې د سپين پوستو اريايانو يوې لويې ډلې په اريانا ويجه نومې سيمه کې چې د امـو د سيند شمال لورې ته پرته وه، ژوند کاوه چې د وګړو د ډيروالي له کبله، د امو د سيند سـويل سـيمو تـه خپـاره او د هندوکش د غره په شمال او سويل کې ميشت شول.

د آريانا ويجه کلمه په پښتو ژبه کې د ټاټوبي او هستوګنځي په معنـا کـارول شـوې ده، د تـاريخ پوهـانو پـه انـد، د اريانا خاوره له پامير څخه نيولې تر خوارزمه او د خزر د سمندرګي تر څنډو پورې وه او اريـايي لرغـوني ژبـه چـې په اريانا ويجه کې پر هغې خبرې کيدې د اريک په نامه ياديده.

ويدي او اويستايي مدنيتونه د اريايانو له سترو او مهمو لاس ته راوړنو څخه شميرل کيږي.

د لا زياتو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

- افغانستان در مسير تاريخ، مير غلام محمد غبار.
- تاريخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبيبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د ويدي مدنيت	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د ويدي مدنيت په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - له ويدي مدنيت سره به پيژندګلوي پيداکړای شي، - د ويدي کلمې مفهوم به بيان کړای شي، - د ويدي مدنيت ځانګړتياوې به تحليل کړای شي، - د مدنيتونو له مطالعې سره به مينه پيدا کړي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پـر تختـه بانـدې د لوسـت د سـرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوسـت ارزونـه او د کـورنۍ دنـدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوسـت پـه بهيـر کـې د مهمـو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلـو د اسـتازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښـوونکي پوښـتنو تـه ځـواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- ويدي کلمه له ويد څخه اخيستل شوې چې د علم او پوهې معنا ورکوي. ۲- په ويدي مدنيت کې د بخدي يا پخواني (بلخ) ښار د اريايانو د پلازمينې او د اداري چارو د لومړني مرکز په توګه وټاکل شو. ۳- د مهال ويش له پلوه، ويدي مدنيت له ميلاد څخه وړاندې (۱۸۰۰) کلونو ته رسيږي.		

اضافې معلومات:

د پخوانيو اريايانو ژوند او تاريخ د ويدي سرودونو له مخې راڅرګنديږي چې دا سـرودونه د اريايـانو د تـاريخ د پيژندنې لپاره يوه اړينه سر چينه بلل کيږي.

همـدې تـاريخي سـر چينـې د اريايـانو فکرونـه، عقيـدې، د ژونـد کـړنلارې او د هغـوی مهاجرتونـه د اريانـا (ننني افغانستان) له خاورې څخه د نړۍ نورو سيمو ته او ځيني نور اړيـن تـاريخي مـسايل را څرګنـد کـړي دي. د ژبې پوهنې له مخې دا جوتـه شـوې ده چـې د افغـاني ژبـو او د ويـدي او سانـسګريت ژبـو تـر منځ يـو لـرې ژبنـي مشترکات هم شته دي.

ويديي سرودونه په مختلفو وختونو کې غږول شوي او په شفاهي ډول له يوه نسل څخه بل نسل ته ليږدول شوي دي.

د ويلو وړ ده چې د ويدي کتابونو او ژبې او اوستايي سرودونو تر منځ نږدې ورتـه والـی شـته دی. پـه پايلـه کـې ويلای شو چې د ويدي پخوانيو سرودونو سرچينه د اوسنيو سرودونو نوې بڼه ده، د ويدي مدنيت ټينګـې اړيکـې د افغانـستان د خـاوري او سانـسګريت تـر منځ پـه پـښتو او دري ژبـو کـې ريـښې لـري چـې د پخوانيـو ويـدي او سانسګريت ژبو يو شمير کلمې په پښتو او دري ژبو کې ريښې لري او دا ژبنـی ميـراث لـه پخوانيـو اريايـانو څخـه اريايي (افغاني) ژبو ته راپاتې دی.

د لا زياتو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

- افغانستان در مسير تاريخ، مير غلام محمد غبار.
- تاريخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبيبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطالبو شرح	
د لوست موضوع	اوستايي مدنيت	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د اوستايي مدنيت په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - له اويستايي مدنيت سره به پيژند ګلوي پيدا کړای شي، - د اوستايي مدنيت تحليل او تجزيه به وکړای شي، - د دې مدنيت د ودې پراوونه به بيان کړای شي، - اوستايي مدنيت به د افغانستان د تاريخي لرغونتوب په توګه وپيژني او له هغه سره به مينه پيدا کړي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرڅګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د اوستا په کتاب کې هغه نصيحتونه دي چې د زردشت يا سپين تمان لخوا ليکل شوي دي او هم يواځې اړينه معلوماتي سرچينه ده چې د اريايي (پخواني افغانستان) لومړني مدنيتونه روښانه وي. ۲- زردشت له ميلاد څخه ۶۶۰ کاله وړاندې په بلخ کې دنيا ته راغی او په شل کلنۍ کې يې يوازيتوب غوره کړ، تر هغه چې په (۴۲) کلنۍ کې د خپل آيين رهبر وګرځيده، وروسته يې خپل نصيحتونه پيل کړل چې د هغه له نامتو ويناوو څخه (پندارنيک، ګفتار نيک او کردار نيک) دي.		

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

د افغانستان د خلکو دويم مدنيت د اوستايي مدنيت په نوم په بخدي (بلخ) او د هندوکش په شمالي سيمو کې منځ ته راغی او له ميلاد څخه ۱۲۰۰ کاله وړاندې پيل او د اوستا په نوم يو کتاب ورڅخه پاتي شوی دې چې پنځه ټوکه لري.

د دې لپاره چې دا ټول فرهنګ د افغانستان د خاورې زيږنده دی، نوله دې املـه زمـوږ د هيواد په تاريخ کې بې ساری ارزښت لري.

د اوستا په کتاب کې چې د زردشت پواسطه ليکل شوی دی، د پخواني افغانستان د خلکو مدني او فکري اوضاع په ښه توګه په کې توضيح شوې ده. له دې کتاب څخه دا جوتيږي چې اريا يي خلک له کوچياني ژوند څخه مدنيت ته رسيدلي او په کلو او ښارو کې ميشت شوي دي او د اقتصادي او ټولنيز ژوندانه په څېر کې يې يو نوی پير پيل کړی دی. په دې پير کې د لومړي ځل لپاره په بلخ کې شاهي نظام منځ ته راغی او هم د زردشت په وسيله يو ټاکلی آيين چې روحي او مدني قوانين او لاښوونې يې درلودې منځ ته راغی.

زردشت د يواځني خدای(ج) په يووالي او عظمت قايل و او له پخوانيو خدايانو څخه يې چې د اريانا خلکو پرې عقيده درلوده، مخ واړاوه.

هغه به ويل (چې وروسته له يواځني خدای(ج) څخه په نړۍ کې دوه قدرته چې يو يې اهورامزدا يعنې د ښېګڼې لار او بل اهريمن يعنی د بدي لاره پرمخ بيايی شتون لري).

زردشت په خپل کيش کې د ځارويو قرباني او د شرابو خوړل چې په پخوانيو اريايانو کې دود وو، منع کړل. دا ساده مدنيت، خپلواک مدنيت و چې د افغانستان له ټولنې څخه سر راپورته کړی او له بل هيڅ تمدن څخه يې رنګ نه و اخيستي، د کرنې د پراختيا، دولت جوړولو او د يوه خدای د لمانځنه له اړخه يې په منځنۍ اسيا کې لومړيتوب درلود.

د لا زياتو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

- افغانستان در مسير تاريخ، مير غلام محمد غبار.
- تاريخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبيبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسی ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطالبو شرح	
د لوست موضوع	د افغانستان اساطيري تاريخ (د پيشدادیانو واکمني)	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د افغانستان د اساطيري تاريخ په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دی د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د پيشدادیانو د واکمنی په اړه به معلومات پيدا کړای شي، - د پشدادیانو د لړی مهم واکمنان به فهرست کړای شي، - د پيشدادیانو د شاهانو کار نامې به تحليل کړای شي، - د افغانستان د اساطيري تاريخ له مطالعې سره به مينه پيدا کړي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنی فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنۍ او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځه ديرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د پشدادیانو د لړۍ موسس کیومرث (هوشنګ) و. ۲- د بلخ ښار د یما پاچا په وسیله جوړ شو او هغه ښار یې د اس زغلولو د ډګر په کچه جوړ کړ چې په هغه کې د اوبو ډنډونه، د آس زغلولو ډګرونه او د کورونو لپاره مناسبې سیمې او د هغه تر څنګ یې یو ژوبڼ هم جوړ کړ. ۳- ضحاک له یما څخه وروسته واک تر لاسه کړ. هغه یو ظالم سړی و او په زور او جبر یې پاچایي کوله چې د هغې له امله ډیر خلک له ستونزو سره مخامخ شول.		

اضافي معلومات:

د افغانستان اساطیري تاریخ د پیشدادیانو له لړۍ سره پیل کیږي. کرنه او دکرنې پراختیا په همدې دوره کې منځ ته راغلې ده چې د البیروني په قول د حکومت او شاهي نظام اصل هوشنګ منځ ته راوړی دی او له دې روایت څخه جوتیږي چې اوستایي مدنیت د ویدي او کوچیاني ژوند سره توپیر درلود. په دې معنا چې د بخدي (بلخ) خلکو په دې مهال کې د کرنې، ودانۍ او د کلو او ښارونو په جوړولو لاس پورې او د کوچیاني او بدوی اقتصاد څخه اسکان شوې او کرنیزې ژوند مرحلې ته ورسیدل او د حکومتونو او سلطنتونو بنسټ یې کیښود او هوشنګ په یوه پراخه خاوره باندې واکمني او د مدنیت له دښمنانو سره یې جګړه کوله.

د لا زیاتو معلوماتو په موخه دې لاندنیو منابعو ته مراجعه وشي:

- افغانستان در مسیر تاریخ، میر غلام محمد غبار.
- تاریخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبیبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (٥) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطالبو شرح	
د لوست موضوع	د افغانستان اساطيري تاريخ (د کيانيانو واکمنۍ)	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د کيانيانو د کورنۍ په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د کيانيانو له لړۍ سره به پيژندګلوي پيدا کړای شي، - د دې لړۍ د واکمنانو نومونو به واخيستلی شي، - د کيانيانو د لړۍ تاريخي پيښې به تحليل کړای شي، - د افغانستان له اساطيري تاريخ سره به مينه پيدا کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنۍ فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونـه او د کـورنۍ دنـدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د کيانيانو د کورنۍ لومړنی واکمن کيقباد نوميده چې د پلار (رستم پهلوان) له غوښتنې سره سم بلخ ته ځيرمه د البرز د غره پرتخت کښيناست. ۲- سياوش د بلخ له زړورو او باتورو واکمنانو څخه و چې له کيکاوس څخه وروسته د تاج او تخت خاوند شو. نوموړي د آريانا ويجې په ناحيه کې ستره کلا جوړه کړه چې په اوستايي متونو کې د دژکنک په نامه يادې شوې ده او د تورانيانو د پادشاه افراسياب نومې د لور فرنګيس سره يې واده وکړ. ۳- د کيانيانو وروستنی چارواکی کيخسرو و، هغه د کيانيانو مختلفې سيمې يو له بلې سره وترلې او له ډير واک او اختيار څخه برخمن شو.		

اضافي معلومات:

د کيانيانو لړۍ چې له پيشداديانو څخه وروسته منځ ته راغلې ده، د افغانستان د اساطيري تاريخ دويمه لړۍ بلل کيږي. د دې لړۍ د نوم ايښودلو په اړه بايد وويل شي چې کوی يا کاوی هم په ويدي او هم په اوستايي ژبو کې د (پوه- پادشاه- امير) په معنا راغلې دي چې د اوستا په قول کوی له کی سره مساوی د بلخ او د هغه شا او خوا سيمو د پخوانيو شاهانو په لقب کې معمول و او د اوسني افغانستان په لويديځو سيمو کې يې استعمال نه درلوده.

د کوی مساوي په کی کلمه د بلخي شاهانو د نومونو په لومړيو کې وينو چې د پيشداديانو له کورنۍ څخه وروسته واک ته رسيدلي دي. په دري ژبه کې له کيان سره يې کی يو ځای کړی او دې کورنۍ ته يې په نورو کتابونو کې کيان، کيانيان يا کياني ويلې دي.

د اوستا د کتاب په قول د دې کورنۍ لومړنی پاچا کواته، کيقباد) و او د دې لړۍ وروستی پاچا کيخسرو و. کيخسرو د کياني لړۍ يو غښتلی او پياوړی پاچا و چې د کياني شاهنشاهۍ ټول هيوادونه يې سره يوځای کړل او وروسته له هغه د کياني لړۍ پای ته رسيږي.

د لا زياتو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

- تاريخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبيبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (٦) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطالبو شرح	
د لوست موضوع	د افغانستان اساطيري تاريخ – د اسپه کورنۍ	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د اسپه کورنۍ په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - له اسپه کورنۍ سره به پيژندګلوي پيدا کړای شي، - د اسپه د کورنۍ سياسي او ټولنيزه وضعه به تحليل کړای شي، - د اسپه د کلمې مفهوم به بيان کړای شي، - د دې کورنۍ له تاريخي لړۍ سره به مينه پيدا او هغه به د افغانستان د اساطيري تاريخ د يوې برخې په توګه وپيژني.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنۍ فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويښل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د دې لپاره چې د اسپه د کورنۍ د هر يو واکمن د نوم په پای کې د (اسپه) پسوند راغلې، نو له همدې امله په تاريخي متونو کې د اسپه د کورنۍ په نوم شهرت لري. ۲- د اسپه د کورنۍ لومړنی واکمن لهراسپ نومېده، نوموړی د کياني په ټول قلمرو باندې واکمن، د ستر شخصيت لرونکی او يو عادل سړی و. هغه ډير ودانيز کارونه سر ته رسول. ۳- د اسپه د کورنۍ وروستنی واکمن سپينتوداتايا اسفنديار و، هغه يو پوه او زړه ور پاچا و او ډير ودانيز کارونه يې سر ته ورسول او د زردشتي کيش لپاره يې د پام وړ خدمتونه وکړل.		

اضافي معلومات:

له کيانی کورنۍ څخه وروسته د پخواني افغانستان په تاريخ کې دريمه لړۍ د اسپې په نوم يادې شوې ده او دا لـړۍ د اسپې له پسوند سره چې د دې لړۍ د پاچاهانو د هر يوه له نوم سره و، د اسپې د کورنۍ په نوم يادې شوې ده.

د بيلګې په توګه د لهراسپ، ګشتاسپ، پوراسپ او له ځينې نورو څخه کولای شو يادونه وکړو.

کوم څوک چې له کيخسرو څخه وروسته د بلخ د پاچاهۍ پر تخت کښيناست د اوسـتا پـه کتـاب کـې د ائـوادت اسپه (برابردکي) لهراسپ په نامـه يـاد شـوی دی چـې د هغـه معنـا تيـز او چابـک اس دی او نـسب يـې کيقبـاد او منوچهر ته رسيږي، لهراسپ د دې لړۍ لومړنی پاچا و چې د نوموړي له واکمنـۍ سـره د اسـپې لـړۍ پيـل کيـږي. نوموړی د اذر برزين په نوم آتشکده (د اورپرستان د عبادت ځای) جوړه کړه او د خپل يو تن سپاه سالار سره يـې په اورشيلم باندې يرغل وکړ او هغه يـې ويجـاړ کـړ او د ژونـد پـه پـای کـې يـې واک خپـل زوی ګيـشتاسپ تـه پرښنود او پخپله د بلخ نو بهار ته لاړ او د زردشت کيش يې ومانه.

ګيشتاسپ يو نيک عمله او پاک نفسه سړی و او پرخپلو دښمنانو بانـدې بريـالی شـو. لـه ګيـشتاسپ څخـه وروسـته زوی يې اسفنديار واک ته ورسيد، اسفنديار يو هوښيار او پوه سړی و، خو د ځينو روايـاتو پر بنـسټ نـورو شـاهانو هم تر هغه وروسته واکمنۍ کړې ده چې له هغې ډلـې څخـه بهمـن اسـفنديار او لـور يـې همـای او د همـای زوی داراب و چې د دوی د واکمنۍ سيمه هلمند او سيستان وه.

د لا زياتو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

- تاريخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبيبي.
- لرغونی افغانستان، رسول باوری.

ketabton.com - The Digital Library

د (۷) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : یو درسي ساعت (۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	پخوانی افغانستان او هخامنشیان	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د هخامنشیانو د لړۍ په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - د هخامنشیانو له لړۍ سره به پیژندګلوي پیدا کړای شي، - د هخامنشیانو له واکمنۍ سره به د افغانستان اړیکي تحلیل کړای شي، - د هخامنشیانو د پاچاهانو نومونه به واخیستلی شي، - د افغانستان له لرغونی تاریخ سره به مینه پیدا کړي، - د هخامنشیانو حدود به د نقشې پر مخ ښودلې وشي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پـر تختـه بانـدې د لوسـت د سـرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د هخامنشيانو امپراتور کوروش د افغانستان د نيولو هڅه وکړه او نومورې له ميلاد څخه وړاندې په ۵۴۹ کال کې د افغانستان ځينې برخې ونيولې. ۲- له ميلاد څخه وړاندې په ۳۳۳ کال کې د هخامنشيانو امپراتوري د يونانيانو لخوا له منځه ولاړه او د هغې تر ولکې لاندې سيمې له يوناني امپراتورۍ سره يو ځای شوې.		

اضافي معلومات:

له ميلاد څخه وړاندې له شپږمې تر څلورمې پيړيو پورې افغانستان له سياسي اړخه کمزورې شوی و، ځکه چې لـه ميلاد څخه وړاندې په ۸ او ۷ پيړيو کې کوم غښتلې دولت چې پخـواپې درلـود هغـه يـې لـه لاسـه وکـړ، سياسـي مرکزيت له منځه ولاړ او محلي واکمنانو د خپلو شخصي ګټو د ساتلو په موخه د هخامنشيانو د سياسـت تـابع داري کوله، خو په ټولنيزو برخو کې يې تدريجي پر مختګ دوام درلود.

سره له دې چې هخامنشي دولت علومو ته د پام وړ کوم خدمتونـه نـه دي کـړې، خـو بيـا هـم د هيـواد پـه نظـم او اداره، هنر او معمارۍ کې مخکښ و.

هخامنشي دولت په افغانستان کې آرامي رسم الخط رامنځتـه کـړ او پـه همـدې توګـه يـې د دفتـرداری، معمـاری، حجاری او د اوبو لګولو فن په افغانستان کې منځ ته راوړ.

هخامنشی دولت په افغانستان کې سياسي جوړښت او ملکي ويش هم مـنځ تـه راوړ او د خپـل قلمـرو پـه هـر لـوی ولايت کې يې ساتراپی (والي) درلود چې ديو پوځي سردار او يو دبير (منشي) سره يې يو ځای د ولايـت چـارې په خپلواکه توګه اداره کولې.

خو سره له دې هم په دې پيړ کې د افغانستان تمدن او کلتور د پر مختګ په حال کې و.

د لا زياتو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

- تاريخ مختصر افغانستان، عبدالحی حبيبي.
- افغانستان در مسير تاريخ، مير غلام محمد غبار.

ketabton.com - The Digital Library

د (۸) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقي)

د مطلبونو سرليکونه		د مطلبونو شرح
د لوست موضوع		لرغونی افغانستان او یونانیان
عمومي موخې		پر افغانستان د مقدوني سکندر د يرغل له څرنګوالی سره د زده کونکو بلدتيا.
(پـــوهنيزې، مهـــارتي او ذهنيتي) موخې		زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - پر افغانستان باندې د مقدوني سکندر د يرغل له څرنګوالي سره به بلد شي. - د مقدونی سکندر د يرغل لاملونه به بيان کړلای شي. - د يرغلګرو بر وړاندی له هيواد څخه د دفاع د روحيې تقويه کول. - د سکندر د يرغل پر مهال د افغانستان سياسی حالت به تحليل کړاي شي. - په نقشه کې پر افغانستان د مقدونی سکندر د يرغل لوری وښودلی شي.
د تدريس لارې او طريقې		توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.
مرستندويه او اړيـن درسـي توکي		تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...
د ارزونې طريقې		تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...
لـــومړني فعاليتونـــه او د انګيزې رامنځته کول	لومړنی فعاليتونه: سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتـو کـول، د تيـر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. د انګيزې رامنځته کول: د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کـول، د نقـشې او انځـور ښـودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	وخـــت پـــه دقيقو لس دقيقې

ketabton.com - The Digital Library

د (۸) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعالیتونه	د زده کوونکو فعالیتونه	وخت په دقیقو
	– پر تخته باندې د لوست د سرلیک لیکل، – پر تخته باندې د مهمو مطلبونو لیکل، – د لوست تشریح او توضیح، – په ډلو باندې د زده کوونکو ویشل او د دندو سپارل، – پوښتنو ته ځواب ورکول، – د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، – د تدریس په وخت کې ښه ځارنه.	– د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، – د لوست په بهیر کې د مهمو مطلبونو یاداشت، – په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، – د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، – په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، – د نظم او دسپلین رعایت کول.	**پنځه دیرش دقیقې**
	– دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. مقدوني سکندر ۳۳۰ کاله مخکې له میلاد څخه دهخامنشیانو امپراتورۍ یې له منځته یوړه. ۲. مقدوني سکندرپه باخترکې د رخشانې نومې جنۍ سره واده وکړ. **۳.** دمقدوني سکندر له مړینې څخه وروسته دهغه دقوماندانانو ترمنځ د واک پرسراختلاف پیدا شوچې خونړي جنګونه ونښتل، په پای کې دهغه له قوماندانانوڅخه یوکس دکاسندر په نوم دمقدونیې په ښارکې واک ته ورسید اویوناني امپراتوري په دریو لویو مرکزونو وویشل شوه.		

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

مقدوني سکندر ديونان دمقدونيه په ښارکې زيږيدلی دی. نوموړي له ميلاد څخه ۳۳۱کاله ولاندې دپلار (دوهم فليپ)، چې ديونان حاکم و، له مړينې څخه يې وروسته دحکومت واک په لاس کې ونيو. نوموړی يو مبارز ځوان او ديونان دستر فيلسوف ارسطو له زده کونکو څخه و او دقهرمانۍ خيال يی په سرکې ګرځيده.

نوموړي له ميلاد څخه مخکې په ۳۳۴ کال کې د دېر شوزروپلو، څلورزرو سپرو او دځلورويشتو ورځو توښې سره دهخامنشيانو له دولت سره دجګړې په نيت حرکت وکړ، هغه د دريو جګړو په ترڅ کې د ايران فوځونو ته ماتې ورکړه اودغه هيواد يې ونيو، سکندر چې د نړۍ له سترو نړۍ نيوونکو څخه دی، دځلورو کلونو په اوږدوکې له خپلو پياوړو عسکرو سره وتوانيده چې د کوچنۍ اسيا لوی هيوادونه، مصراو ايران په خپله ولکه کې راولي.

مقدونې سکندر دهخامنشيانو د امپراتورۍ له منځه وړلو څخه وروسته دهندوستان دنيولو په فکرکې شو، هندوستان ته د رسيدلو په هيله اړ و، چې دافغانستان له لارې څخه ديو ارتباطي پل په حيث ګټه واخلي، په دې توګه نوموړی ۳۳٤ کاله مخکې له ميلاد څخه د دريم داريوش د څارنې په نيت چې افغانستان ته تښتيدلی و، لومړي يی په هرات اوبيايې دباختر پرلورخپلې حملې پيل کړې، مګردريم داريوش دباختر د والي (بسوس) د پلويانوله خوا د دامغان په سيمه کې ووژل شو.

کله چې مقدوني سکندر پر افغانستان باندې يرغل وکړ، افغانستان ديو مرکزي دولت له درلودلوڅخه بې برخې و، نوموړی په افغانستان کې دهغه دهيلې اوانتظار په خلاف دخلکو له وسله وال مقاومت سره مخ شو چې دځلورو کلونو په اوږدوکې دافغانستان اوسغديانا د لاس ته راوړلوپه هيله په ډيروسختيو جګړوکې بند پاتې شو، په پای کې وتوانيده چې دتوس اوهرات له لارې، قندهار، کابل اوبيا وروسته بلخ اوماورالنهر ته ورسيږي.

په پای کې مقدوني سکندر له ميلاده ۳۳۷ کاله مخکې دهندوکش دغرونوله لارې دهندوستان په لوري يرغلونه پيل کړې، نوموړی دهغو جنګونو په بهير کې چې دافغانتسان په ختيځ کې يې ترسره کړي وو، له بطليموس سره يوځای تېې شو. دسکندر لښکرې دځلورو کلونو په موده کې دافغانستان دخلکو دبې شميره پاڅونونو او دفاعي جنګونو سره په طوس، هرات، غزني، بلخ او ماورالنهر کې سترې شوې وې، خوبيايې هم وکولی شول چې د سند له سيند څخه تېرې شي او د جهلم (پوروس) په غاړه (څنډه) کې دپنجاب پاچاته ماتې ورکړي.

له هغه څخه وروسته سکندرد(بياس) ترسينده پورې مخکې ولاړ، خونور دهغه له پوځونو څخه دجنګي سفرونو د زغم توان تللی و، نو دبلوچستان او ايران له لارې د بابل پرلور رهي شو او هلته يی د(۳۲) کلونو په عمر له نړۍ څخه سترګې پټې کړې.

د ډيرو معلوماتو په موخه دې لاندنيو منابعو ته مراجعه وشي:

۱. افغانستان درمسيرتاريخ، ميرغلام محمدغبار.
۲. باستان شناسی مدنيت های اوليه افغانستان، رسول باوری.

ketabton.com - The Digital Library

د (۹) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسي ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	موریایان او لرغونی افغانستان	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د موریایانو دحکومت اود هغه وخت له سیاسي حالاتو سره بلد شي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: –زده کوونکي به دموریایانو دحکومت دمنځته راتلو له څرنګوالي سره بلد شي، –زده کوونکي به په نقشه کې دموریایانو دواک لاندې سیمو دمعلومولومهارت پیدا کړای شي، –په زده کوونکوکې به د وطن دوستۍ دفکرپیاوړتیا رامنځته کړای شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځه ديرش دقيقې
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. دموريايانودلومړني پاچا نوم چندراګوپتا و چې له ميلاد څخه ۳۲۴کاله مخکې په هند کې واک ته ورسيد، دافغانستان ځينې ختيځې سيمې، چې ديونانيانو په واک کې وې په خپله ولکه کې يې راوستلې. ۲. بندوسارا، انتياکوس ته وليکل چې ماته يو کس طبيب، خوارې شراب اويوه اندازه وچ انځرراوليږه، انتياکوس ورته په ځواب کې وليکل چې شراب او وچ انځربه درولېږم خوديونانيانو په قانون کې دعالم اوطبيب پلورل منع دي. ۳. آشوکا دبودايي کيش لاروی و نوموړي دبودايي آيين په خپرولو کې ډيرزيارونه وګالل اوډيرمبلغان يې افغانستان اودنړۍ نوروسيموته واستول.		

اضافي معلومات:

موريايان دهندي واکدارانو له لړيو څخه يوه کورنۍ ګڼل کيږي چې له ميلاد څخه ۳۲۴کاله مخکې واک ته د چندراګوپتا په رسېدلو سره ددې لړۍ حکمراني پيل کيږي. دهند موريايانو هغه وخت دلرغوني افغانستان په ځينو برخو حاکميت وموند چې دهغه وخت په يوناني امپراتورۍ کې تزلزل، بې اتفاقۍ اوځان ځانې لاره پيدا کړې وه. له مقدوني سکندرځخه وروسته ديوناني امپراتورۍ سيمې دبېلابېلو خپلواکو يوناني قوماندانانو له خوا اداره کېدلې.

سلوکيديانوله شام څخه ديونانيانو دختيځې امپراتورۍ سيمې اداره کولې. دوخت په تېرېدلو سره د ټولوکارونو له اداره کولوځخه کمزوري شول اوديوناني قوماندانانو ترمنځ بې اتفاقۍ رامنځته شوې. داپخپله ددې لامل شوې چې دهند دموريايانو نوي را څرګند شوي ځواک له دې فرصت څخه ګټه واخيستله اوخپل پرمختګ ته يې دوام ورکړ چې په دې توګه يې دلرغوني افغانستان ځينې سيمې تر خپلې اداري لاندې راوستلې.

دهند دموريايي لړۍ مشهور واکمن چندراګوپتا دی چې ۲۴کاله يې په يوه پراخه سيمه باندې حکومت وکړ.

نوموړي دخپل مدبر وزير نندرا په مرسته او لارښوونه دخپلې امپراتورۍ اداره پرمخ يووړله.

له ميلاد څخه ۳۰۵کاله مخکې سلوکيدي عسکرو دګندهارا(ننګرهار) دسيمو دلاس ته راوړلوپه موخه دهندي موريايانو په وړاندې لښکر راوويست، خو موريايانو له خپلوسنګرونوځخه ساتنه وکړه چې په پای کې دموريايانو اوسلوکيديانو

ketabton.com - The Digital Library

ترمنځ سوله رامنځته شوه او د ګندهارا سيمې دموريايانو د واکمنۍ سيمو په برخوکې پاتې شوې.
دچندراګوپتا له مړينې څخه وروسته له ميلاد څخه ۳۰۰کاله مخکې دهغه زوی بندوسارا واک ته ورسيد چې ګندهارايې هم په واک کې وه، نوموړي دسلوکيديانو سره ښې اړيکې ټينګې کړې، دهغوی ترمنځ سوداګريزو اړيکو وده وموندە، دغه اړيکې دهندي اويوناني فرهنګ د يوځای کېدلو لامل شوې.

د ډيرو معلوماتو په موخه لاندې منابعو ته مراجعه وکړئ.

۱. باستان شناسی مدنیت های اولیه افغانستان، رسول باوری.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۰) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسي ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	**د مطلبونو شرح**	
د لوست موضوع	دافغانستان لومړنی مدنیت(د یونان- باختري خپلواک دولتونه)	
عمومي موخې	زده کوونکي دې دیونان- باختري دولتونو د رامنځته کېدلو له څرنګوالي سره بلد شي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د یونانو باختري خپلواکو دولتونو په هکله معلومات ترلاسه کړي، - ددې دورې د تاریخي اثارو په ارزښت به پوه شي، - زده کوونکي به دهیواد له لرغونواوتوریستي سیمو سره مینه پیداکړي، - دیونانیانو ځانګړتیاوې اوخصوصیات به وپیژني، - دیوناني اوباختري حکومتونو ترواک لاندې سیمې به په نقشه کې وښودلی شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. ديونان- باختري دولت لومړني ينسټ ايرودونکی ديودتس دلومړي ځل لپاره په باخترکې له سلوکيديانو څخه خپله خپلواکي اعلان کړه. ۲. آی تيديوم ۲۲۰ کاله مخکې له ميلاد څخه د باخترنوی خپلواک حاکم شو.نومورۍ لومړنی سړی وچې يوناني هنريې دهند تر نيمې وچې پورې ورساوه. ۳. د يونان – باختري وروستنی امپراتورچې دباختر په ټوله حوزه باندې يې واک درلوده، ديميتروس نوميده.		

اضافي معلومات:

لرغونی يونان دبالکان په سويلي جزيره(ټاپو) کې پروت دی،دا دخاورينو غرونو هيواد دومره حاصل ورکوونکی هم نه دی، يواځې دشمال په ځينو لويو پرتو سيموکې يې دکرنې لپاره مناسبې اوحاصل خيزه دښتې ليدل کيږي.

زمور بحث د يونان- باختري دولت په هکله دی، ددې لوی بنسټګرلومړنی ديودتس دی چې ۲۵۵کاله مخکې له ميلاد څخه په باخترکې خپله خپلواکي اعلان کړه.

دنومورې د واکمنۍ په مهال کې، باختر د سغد، مروه، بلخ او دتخار له سيمو څخه عبارت وو.

لومړی ديودتس له ميلاد څخه ۲۵۰کاله مخکې مړ شو، دهغه له مرګ څخه وروسته دهغه زوی دويم ديودتس واک ته ورسيد، هغه له ميلاد څخه مخکې تر۲۳۰کاله پورې دباختر په خاوره واکمني وکړه، دپارت له حکومت سره يې غوره اړيکې ټينګې کړې، په دې توګه دسلوکيديانو په وړاندې دوه نوي خپلواک حکومتونه په خپلو کې سره يو شول.

د ديودتس دلړۍ واکداری ډېر وخت پايښت ونه کړ، له ميلاد څخه ۲۲۰کاله مخکې د آی تيديوم په نوم يو قوماندان دهغه پرضد پاخون وکړاو د ديودتس دحاکميت سلسلې ته يې دپای ټکی کېښود. آی تيديوم دباختر لومړنی پاچا وچې يوناني هنريې د هندترنيمې وچې پورې ورساوه. له آی تيديوم څخه وروسته دهغه زوی ديميتروس له ميلاد څخه ۱۹۰کاله مخکې دهغه ځای ناستی شو، نومورې تر خپلې ولکې لاندې سيموته پراخوالی ورکړه، دتاکسيلا، کاشيوار او موريايته سيمې يې دهند ي پاچا هانوله واک څخه ووېستلې، ديميتروس دخپل د

ketabton.com - The Digital Library

واکمنۍ په بیلابیلو سیموکې دنوو ښارونو دجوړولو کارپیل کړ، په اراکوزیاکې دکلات ښار، په سند اوهندکې سیالکوټ اوپټاله دهغه له څرګندو نښانو څخه ګڼل کیږي.

د آی تیدیوم دلړۍ وروستی حکمران دیمیتروس وچې دخپلو قوماندانانو له خوا یوتن چې ایوکراتید نومیده ماتې وخوړه، ایوکراتید دنوې واکمنۍ دلړۍ بنسټ کښښود.

د ډیرو معلوماتو په موخه لاندې منابعو ته مراجعه وکړئ.

۱. افغانستان درمسیرتاریخ، میرغلام محمدغبار.

۲. باستان شناسی مدنیت های اولیه افغانستان، رسول باوری.

۳. تاریخ مختصرافغانستان، عبدالحي حبیبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۱) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	ديونان- باختري مدنيت ځانګړتياوې	
عمومي موخې	زده کوونکي دې ديونان- باختري مدنيت له ځانګړتياوو سره بلد شي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - زده کوونکي به د دې دورې له فرهنګي ځانګړتياوو سره بلدشي، - زده کوونکي به د دې دورې تاريخي ارزښت وپيژني، - ديونان- باختري مدنيت خصوصيات اوځانګړتياوې به وپيژني، - دهغو عواملو په پيژندلوکي به چې د يونانو باختري مدنيت په وده او پراختيا کې يې ونډه درلوده تحليل وکړای شي، - ديونان- باختري فرهنګي مرکزونه به دنقشې په مخ کې وښودلی شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنی فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. مؤرخينو لرغونی افغانستان دپخوانيومدنيتونو کانون اودهغوی ديوځای کيدلو، دسوداګريزوچارو څلورلاری اودهغوی دتمدنونود ځانګو په نوم ياد کړی دی. ۲. ديوناني او باختري معمار يو د هنر د يوتربلو اغيزو بيلګه ځای لرغونی بګرام دی چې دشتل او پنجشير سيندونو ديوځای کېدلو په سيمه کې جوړ شوی دی ۳. په افغانستان کې ديوناني د مجسمو جوړولو هنرخپلې اغيزې درلودلې، دې هنرپه افغانستان کې دافغاني هنرمندانوپه کوښښونو ډېرپرمختګ وکړ.		

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

دمؤرخينو اوخيړونکوله نظره پخوانی افغانستان يو ډېر ارزښتناک او دپام وړچاپريال ګڼل شوی دی. دانګليس نامتومؤرخ(تاينبي) افغانستان دلرغونو مدنيتونو کانون (مرکز) اودهغوی دتلاقي(يوځای) کېدلوسيمه بللې ده، مګرجاپاني لرغون پيژندونکو(ماوريزويوتوزی)، لرغوني افغانستان ته دسوداګريزې ځلور لارې نوم ورکړی دی، خو علامه حبيبي افغانستان په سيمه کې دتمدنونو زانګو ګڼلې ده.

د تاريخي مشهورو مدنيتونو له جملې څخه يو مدنيت چې په افغانستان اوسيمه کې دپيژندنې وړ و، ديونان-باختري مدنيت دی.

يونان – باختري مدنيت په اصل کې د دووتمدنونو د يوځای کېدلو په نتيجه کې رامنځته شوی دی.

له دې دوو مدنيتونوڅخه يو يې ديونانيانو او له هغوی سره سم افغانستان اوسيمې ته رسېدلی دی او دويم يې د باختر دهغو اوسېدونکومدنيت دی چې دارياييي لرغونو مدنيتونو پربنسټ يې پراختيا کړې وه، د دې دوو تمدنونو په يوځای کيدلو سره په افغانستان اوسيمه کې د يو نوي مدنيت بنسټ کېښودل چې په تاريخ کې ديونان – باختري مدنيت په نوم وپيژندل شو.

افغانستان ته دسکندر مقدوني اويونانيانو په راتلو سره يو شمېر يوناني عالمان اوهنرمندان له هغوی سره سم په افغانستان کې استوګن شول چې دافغانستان دخلکو او اوسېدونکو په فرهنګ باندې يې ډېره اغيزه وکړه، دا يوه لويه پېښه وه چې دهيواد په ټولنيز نظام، تمدن او لرغوني فرهنګ کې رامنځته شوه.

يونانيانو له خپلو فتوحاتو سره سم خپلې مدني لاس ته راوړنې د خپل واک لاندې سيموته انتقالولې چې د هغو ببلګې دهغوی دواک لاندې په ټولو سيمو کې په ځانګړې توګه په لرغوني افغانستان کې څرګندې دي.

يوناني معمارانو به د نظامي هډو لپاره داسې ځايونه ټاکل چې دوو يا دريو خواوو ته به طبعي محافظت شتون درلود اويوه خوا به يې دهغوی دځواکونو له خوا ساتل کېدله.

ددې ډول معماريو نمونې دافغانستان په بيلابيلو سيموکې ليدل کيږي، دبيلګې په ډول: د ای خانم لرغونې ښار چې دکوکچې او آمو سيندونو ديوځای کېدو په سيمه کې آباد شوي دي، همدارنګه دبګرام يوبل لرغونی محل چې ددې معماريو بيلګه ده، دشتل اوپنجشير دسيندونو د يوځای کېدو په سيمه کې جوړه شوي ده.

سربېره پردې په ای خانم کې د(کورنتين) شکله ستنو شتون پخپله ديوناني معماری دصنعت د اغيزې اچولو بيلګه ده.

ديوناني هنردمجسمه سازی اوهيکل تراشی نمونو په لرغوني افغانستان کې دافغاني هنرمندانو د هلو ځلو اوکوښښونو په نتيجه کې ډېره وده اوپرمختګ وکړ.

دغه هنردباميانو دمجسمو په شتون سره د يو نړيوال فرهنګي ميراث په توګه پيژندل شوی دی.

د نورومعلومات لپاره لاندنيو منابعوته مراجعه وکړئ:

۱. افغانستان درمسيرتاريخ، ميرغلام محمدغبار.
۲. تاريخ مختصر افغانستان، مرحوم عبدالحی حبيبي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسي ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	ای خانم	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د ای خانم له لرغوني سیمې سره بلد شي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: –زده کوونکي به د ای خانم له لرغوني سیمې سره بلد شي، –زده کوونکي به د دې سیمې په ارزښت پوه شي، –زده کوونکي به د هیواد له تاریخي ځایونو سره مینه پیدا کړای شي. –زده کوونکي به په نقشه کې د ای خانم ښار په نښه کړای شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. ای خانم ترکي نوم دی چې آی دمياشتې اوخانم دښځې په نوم کارول کيږي چې دتخار ولايت دکوکچې او آمو سيندونو ديوځايی کېدلو په سيمې کې موقعيت لري. ۲. له ای خانم څخه د يونانو باختري دورې دمدنيت مسکوکات لاس ته راغلې دی.		

اضافي معلومات:

د ای خانم د نوم ترکيب ترکي ريښه لري چې آی، دسپوږمۍ په معنا اوخانم، د ښځې په معنا ده، ای خانم يوه سيمه ده چې دتخارولايت دآمو اوکوکچې دسيندونو ديوه ځای کېدو په سيمه کې موقعيت لري، ديونان - باختري دولت له دفاعي ښارونو څخه پيژندل شوې ده چې ديو لوی ديوال په واسطه احاطه شوی چې اوږدوالی يې ۱۵۰۰متره او لوړوالی يې ۱۰مترو ته رسيږه. په اغلب ګمان سره دغه سيمه دآموسيند دشمالي سيمو دخلکو له خطرونو څخه دځان ساتلوپه منظور اړه جوړه شوې وه، سربيره پر دې ای خانم يوه کرنيزه او ښيرازه سيمه وه چې دهغه ځای د اوسيدونکو اړتياوې پوره کولې، د ای خانم ښار دآبادولوپه هکله بشپړ معلومات په لاس کې نشته، خو داسې ويل کيږي چې ددې ښار بنسټ د مقدوني سکندر له خوا ايښودل شوی دی، دلرغوني يونان نومیالي عالم بطليموس پخپلو اثاروکې د آمو اسکندريه يادونه کړې ده چې د اوسني ای خانم باندې دلالت کوي.

همدارنګه په ځينو منابعوکې راغلي دي چې دا ښار دسليکوس اودهغه د زوی انتيوکيوس له خوا جوړ شوی دی.

د هغه وخت نامتو معمار(کنياس) نامی چې ددې ښار په آبادۍ او جوړولو کې يې برخه اخيستلې وه، دنوموړي قبر دښار په دننه محوطه کې کشف شوی دی، ددې مقبرې دخنګ يوه کتيبه(ليکنه)هم لاس ته راغلې ده چې دتاريخ پوهانو اولرغون پيژندونکولپاره ډير معلومات وړاندې کولای شي.

د ای خانم په لرغونې سيمه کې دلومړي ځل لپاره په ۱۹۴۶زيږديزکال کې د شلمپرژه په نوم يوفرانسوي لرغون پيژوندونکي کندنې وکړې. دنوموړي کندنو(حفرياتو) ثابته کړه چې نوموړی ښار ديونان اوباختري دلوی تمدن استازيتوب کوي.

دا ښار له خامو خښتوڅخه جوړ شوی دی چې په ځينو ودانيوکې يې د اومو خښتو لاندې له پښوخښتو څخه

ketabton.com - The Digital Library

کار اخیستل شوی دی، همدارنګه په نوموړو ودانیو کې دتزءین(ښکلا) اوهمدارنګه دځینو لویو ستنو(پایو) په جوړولوکې دتباشیرپه ډول اهکي تیرې هم کارول شوي دي، د ودانیو په ستنو، دسالون په منځ اودعمده اتاقونو په فرش کې له تیرو څخه کار اخیستل شوی دی.

د ای خانم د دوو دوو قبرونو په څیړنه کې دقبراود هغو دجوړښت په هکله پوره معلومات لاس ته راغلی دی. له دې قبرونو څخه یو یې د دې ښار د بنسټ ایښودونکی(کنیاس) پورې اړه لري چې دښار په منځ کې کشف شوی دی. ترلاسه شوی جسد په نوموړي قبرکې له تزیین پرته د ډبرین تابوت په منځ کې ایښودل شوی دی، کوم شیان چې له دې قبرڅخه لاس ته راغلي دي، په لوی ګمان ډبرین لوښي دي چې یوناني لوښوته ورته دي.

د ډیرو معلوماتو په موخه لاندې منابعو ته مراجعه وکړئ.

۱. باستان شناسی مدنیت های اولیه افغانستان، رسول باوری.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۲) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	ساکان او پارتیان	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د افغانستان په سویلي سیمو کې دساکانو او پارتیانو له واکمنۍ سره بلد شي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: –زده کوونکي به د ساکانو او پارتیانو دواک لاندې سیمو سره بلد شي، –زده کوونکي به دساکانو دواک لاندې سیمې دنقشې له مخې وښودلی شي، –په زده کوونکوکې به د وطن دوستۍ روحیه پیاوړې کړي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنۍ فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. دساکانولومړنی مرکز د افغانستان په سويل کې اراکوزيا (کندهار) سکستان (سيستان) و. ۲. دساکانو لومړنی واکمن هرايوس نومېده.		

اضافي معلومات:

د يونانو- باختري پير وروستنی واکمن هيلوکيلس و، نوموړی د يونانو- باختري امپراتورۍ په ټول قلمرو باندې واکمن و. له هغه څخه وروسته سيمه ييز واکمنان او حاکمان منځته راغلل چې هغوی هر يوه په وړه سيمه باندې حکومت کاوه.

دې لړۍ له ميلاد څخه وړاندې سل کاله دوام وموند، ددې مهال په اوږدو کې دلرغوني افغانستان په سويل اوسويل ختيځ سيمو کې ساکه يا ساکانو په نوم د نوې لړۍ واکمني پيل شوه.

ساکان له امو سيند څخه په تيريدو د درنګيانه په سيمې اوپه سکستان(سيستان) ميشت شول. يوې بلې ډلې يې د هندوکش په شمال او باختر سيمو کې ژوند کاوه، له دې سيمې څخه يې سويل اولويديځ ته مهاجرت وکړ.

د افغانستان په سويلي سيمو، لکه: اراکوزيا (کندهار) سګستان (سيستان) کې د ساکانو په نوم ځواکمن قوم د خپل حاکميت بنسټ کېښود. د دغه قوم لومړنی واکمن د هرايوس په نوم پيژندل شوی چې هغه هم د باختري يونان د واکمنانو په شان په خپل نوم سکه جوړوله.

ساکانو په لنډه موده کې د خپلو نيول شوو سيمو لمن تر تاکسيلا، سند او د بلوچستان تر بولان پورې وغزوله، د باختري يونان د امپراتورۍ سويل او سويل ختيځې سيمې يې هم تر خپلې ولکې لاندې راوستې.

له هرايوس څخه وروسته مايوس له ميلاد څخه مخکې په ۷۲ کال کې واک ته ورسيد. هغه د خپلو سکو په مخ د شهنشاه کلمه وليکله، د هغه د واکمنۍ د مهال يو ليک د لرغون پوهانو لاس ته رسيدلی او د يوې مسي ټوټې پر مخ ليکل شوی، په دې ليک کې له ميلاده ۷۸ کاله وړاندې له يوناني او خروشتي رسم الخط څخه ګټه اخيستل روښانه کيږي.

د ډيرو معلوماتو په موخه لاندې منابعو ته مراجعه وکړئ.

۱. افغانستان درمسيرتاريخ، ميرغلام محمدغبار.

۲. باستان شناسی مدنيت های اوليه افغانستان، پوهندوي رسول باوری.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۴) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	دکوشانیانوامپراتوري	
عمومي موخې	زده کوونکی دي دکوشانیانود امپراتوری له څرنګوالی سره بلد شي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: – زده کوونکي به دکوشانیانو له امپراتوري سره بلد شي، – زده کوونکي به دکوشانیانو دواک لاندې سیمې د نقشې له مخې وښودلی شي. – زده کوونکي به د کوشاني فرهنګ په خپریدو اوپراختیا کې د کوشاني سترو شاهانو په ونډه باندې پوه شي، –زده کوونکي به د وریښمو د لارې په اقتصادي ارزښت باندې پوه شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويښل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه نظارځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱. د کوشانی امپراتورۍ بنسټ اېښودونکی کجولا کد فيسيس و. ۲. د رباطک کتيبه ډبر ليک دی چې د ويماکدفيسيس پلار دکجولا کدفيسيس زوی ويماتکتو په واسطه ليکل شوی دی، دويماتکتو دپير استازی توب کوي. ۳. دکوشانيانونامتوچارواکې عبارت دي: کجولاکدفيسيس، ويماتکتو، ويماکدفيسيس، کنشکا، هوويشکاو او واسوديوا دي.		

اضافي معلومات:

دکوشانيانو نوم د کوشان له کلمې څخه اخيستل شوی دی. کوشان يو کوچی قوم و چې دآمو له سيند څخه راتېرشو اوپه بلخ کې يې يونان- باختري واکمني له منځه يوړه.

د کوشانی امپراتورۍ بنسټ اېښودونکی کجولا کد فيسيس دی. نوموړی مخکې له دی چې د پاچاهۍ اعلان وکړي، د خپل قوم مشري يې په غاړه درلوده چې د کوی شوانګ په نوم يادیږي، نوموړی په ۴۰ ميلادي کال کې واک ته ورسيد او تر ۸۰ ميلادي کال پورې يې د لرغونې اريانا په ډېرو سيمو واکمنی وکړه. هغه د خپل سلطنت په پای کې د شهنشاه لقب تر لاسه کړ.

د کجولا کد فيسيس له مړينې وروسته د هغه زوی ويماتکتو واک ته ورسيد. د دې شخص په اړه ډېر معلومات نشته. په دې اړه يوازينۍ لاسته راوړنه د رباطک ډبر ليک دی چې د ويماتکتو په واسطه ليکل شوی دی.

له ويماتکتو وروسته د هغه زوی ويما کدفيسيس واک ته ورسېد. نوموړي له ميلاد څخه وړاندې تر ۱۲۷ کال پورې واکمني وکړه. ويما کدفيزيس د کوشانيانو لومړنی امپراتور و چې د هېواد پولې يې په سويل کې د هند د ګنګاه تر سيند پورې ورسولې. نوموړي د چين له هېواد سره ښې اړيکې ټينګې کړې او د روم د امپراتور تراجان دربار ته يې يو سفير هم ولېږه او له هغه سره يې اقتصادي او سوداګريزې اړيکې ټينګې کړې.

له ويماکدفيسيس وروسته د هغه زوی لوی کنشکا واک ته ورسيد. کنشکاه د افغانستان د لرغوني تاريخ يو څواکمن امپراتور و او له خانګړي شهرت څخه برخمن و،په ختيځ کې يې له چين او په لوېديځ کې يې د روم له هېواد سره سوداګريزې اړيکې درلودې.

د کوشانيانو په دوره کې په تېره بيا د کنشکا په واکمنۍ کې د ورېښمو مشهورې لارې نړيوال شهرت تر لاسه کړ.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۵) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسي ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	بګرام د کوشاني سترې امپراتورۍ پلازمینه	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د بګرام د کوشاني سترې امپراتورۍ د پلازمینې په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د بګرام د کوشاني سترې امپراتورۍ له پلازمینې سره پیژندګلوي پیدا کړي. - د بګرام د کوشاني سترې امپراتورۍ د پلازمینې په اړه به معلومات وړاندې کړای شي. - زده کوونکي به ومني چې له بګرام څخه لاس ته راوړل شوې اثار د کوشاني سترې امپراتورۍ د لوړوالي(عظمت) نښه ده.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، سترې مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه نظارځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱- په ۱۹۳۷ز کال کې په بګرام کې سروې تر سره شوه او له ځيړنو څخه چې کومه پايله لاس ته راغله دا يې وښودله چې د بګرام مدنيت له سکندر څخه وروسته دی او د يونان د باختر له مهال سره تړاو لري. ۲- ودانۍ د يو منظم پلان له مخې جوړې شوي دي او د معماري د ځانګړتياوو له مخې د يونان ښارونو ته ورته والی لري. ۳- له بګرام څخه په لوړه کچه د سرو زرو سکې، برونزي او عاجي آثار لاس ته راغلي دي.		

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

له ۲۵/ تر ۱۴۴ ز کلونو په شاوخوا کې د کوشانیانو ستر امپراتور کنشکاه وکړای شول، د خپلې واکمنۍ حدودو ته پراختیا ورکړي او د هغه د امپراتورۍ پولو داسې پراختیا درلوده: ختیځې پولې یې د هند بنارس ته رسیدې، په لویدیځ کې له پارتانو سره ټرلې وې، په شمال کې کاشغر او یارکند د کوشانیانو د امپراتورۍ برخه وه، چین او ختن یې هم تر خپلې ولکې لاندې راوړل. کنشکا په دوبي کې بګرام او په ژمي کې شاپور(پیښور) خپله پلازمینه ټاکلي وه.

بګرام د افغانستان له لرغونو ښارونو څخه و چې د کاپیس یا کاپیسا په نومونو هم یاد شوی دی. فرانسوي لرغونپوه (ګرسیمن) په (۱۹۳۷ز) کال کې له یو لړ خیړنو څخه وروسته چې په بګرام کې یې تر سره کړې او د خیړنو له مخې چې تر لاسه شوې، د نوموړې ښار په اړه یې داسې معلومات وړاندې کړل: کله چې اسکندر بګرام ته ورسید یو شمیر عسکر یې ناروغ شول. اسکندر په بګرام کې دمه وکړه. د قفقاز د اسکندریې په نوم یې ښار جوړ کړ او وروسته بلخ ته ولاړ، خو د ځینو افزارو او مسکوکاتو له خیړنو څخه وروسته چې له بګرام څخه لاس ته راغلي داسې جوتیږي چې د دې ښار تمدن د یونانو باختري پیر سره ټراو لري. په هر صورت بګرام د یو ښه موقعیت لرونکی دی. د وریښمو نامتو لاره له هغه څخه تیریده چې د کابل له لارې له تاکسیلا سره یو ځای کېده.

د نوموړې ښار ودانۍ په منظم ډول دي او ننیو ودانیو ته ورته دي.

متظرفه صنایع: د عاج پر مخ کیندنې او نقاشي، د یوالونه او د ارباب الانواعو او مجسمو جوړول د کوشاني عصر د عالي هنر ښکارندوی دی. له ۱۹۳۹ تر ۱۹۴۰ کلونو پورې له بګرام څخه قالبونه لاس ته راغلې چې د هغو په واسطه د سرو زرو او سپینو زروګانې جوړیدلې.

نساجی: د کارګاه وو په واسطه د البسو لپاره ټوټې اوبدل کیدې چې نوموړې کار ګاه وې له لرګیو او خټو څخه جوړې شوې وې او د غالۍ او ټغرو او بدلو صنایع هم په بګرام کې دود وې.

سوداګري: د بګرام ښار د یونان باختری له نامتو ښارونو څخه و چې له تاکسیلا سره یې سوداګریزې اړیکي درلودي. هندې توکي بګرام ته واردیدل.

عقاید: مخکې له دې چې خلک بودایي آیین ته واوړي یعني د سترو کوشانیانو د امپراتورۍ له جوړښت څخه وړاندې خلکو هلته ارباب الانواع، لکه: (ناهپتا او میترا) لمانځل.

ketabton.com - The Digital Library

د (١٦) لوست تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال: يودرسي ساعت(۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	هډه د کوشاني امپراتوری فرهنګي پلازمينه(مرکز)	
عمومي موخې	زده کوونکي به کوشاني امپراتوري د فرهنګي مرکز په هکله معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: – د هډې په هکله به چې د کوشاني امپراتوری فرهنګي مرکز و، پيژندګلوی تر لاسه کړي، – د کوشاني امپراتوری د فرهنګي مرکز(هډې) په هکله به معلومات ورکړای شي، – هغه پاتې شونې چې له هډې څخه لاسته راغلی، د ګندهارا د تمدن يوه برخه ده. زده کوونکي به د هغه په ارزښت پوه شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنی فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تيـر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښـودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه نظارځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱- افغانستان ختيځې برخې تر شمالي هند پورې د ګندهارا د حوزې په نوم يادېږي چې له جلال آباد، کنر، پېښور او سوات څخه عبارت دي. هډه د ننګرهار په دولس کيلو متری کې يوه پرته سيمه ده چې له هغې څخه ډېر زيات شمير فرهنګي پاتي شونې آثار لاسته راغلي دي چې د هغو په مطالعې سره به د افغانستان د لرغوني تاريخ ډېرې برخې روښانه شي. ۲- د لاندنۍ دلايلو له مخې هډه، لومړی ګټور لامل د اغيزمنو شرايطو او امکاناتو شتون چې د کنشکا لخوا چمتو شوی و، دويم د بوديزم په کيش کې نوښتونه او بدلونونه او دريم د ګندهارا د وګړو فکري ذکاوت او ظرافت.		

اضافي معلومات:

د لرغوني افغانستان ختيځې برخې د هند تر شمال سيمو پورې چې ننګرهار، کنر، پښور او سوات پکې شامل دي د ګندهارا په نوم يادېږي او د هډې فرهنګي ښارګوټی د ننګرهار په دولس کيلومترۍ کې پروت دی.

چيني زاير هوان تسانګ له هډې څخه ليدنه کړې او په خپل ليک کې يې له هډې څخه د هيلو په نوم يادونه کړې ده او داسې ليکي چې د هډې ښار ډېر لوی او ښيرازه دی او د تپه سرخ، تپه شتر، شاه خيل غونډۍ، تپه خمزاد په نومونو لرغوني معابد پکې شتون لري. په همدې توګه يې په ننګرهار کې د شايستې په نوم د يوې استوپې څخه يادونه کړې ده او هم يې له يوې مغارې څخه يادونه کړې ده چې هلته د بودا سوری پکې و، خو نن هغه له منځه تللی دی.

د هډې ښار د ډېرې لويې ودانی او برجونو لرونکي و چې يو وخت باختري او هخامنشي واکدارانو پکې ژوند کاوه. سپين غر چې د هډې په سويل کې پروت دی، د خپلو سړو بادونو په وسيله يې هډه د ژوند لپاره تيارې کړې وه. د زياتو اوبو لرونکي سيمه وه چې ځمکې يې د حبوباتو د کرنې لپاره چمتو وې، هډه له ساختماني پلوه په پنځو دورو ويشل کيږي. د څلورمې او پنځمې دورې په ترڅ کې بودايي کيش خپل لوړ پوړ ته ورسيد. د پنځمې دورې په وروستيو کې د يفتليانو واکمني هلته تر سترګو کيږي، ځکه چې د دوی مړې د هډې په مغارو کې خاورو ته سپارل شوي دي. په دريمه او څلورمه دوره کې لويې ودانۍ جوړې شوې چې سنګ کاری يې د چونې پواسطه انګاف شوي دي. د ستراتيګرافی د علم پر بنسټ په څلورمه او پنځمه دوره کې د مجسمو په جوړولو کې له ګچ کاری او ملمع کاری څخه ګټه پورته شوې وه.

د دويمې او دريمې دورې په لومړيو کې د مجسمو په جوړولو کې د قالب ګيری او د مفرغي مجسمو قالب ريزي هم منځ ته راغله. په ګندهارا کې د يوناني هنر او د يوناني او بودايي هنر ترکيب په څرګند ډول ليدل کيږي. له دغو منقولو اثارو څخه يو شمير د کابل موزيم ته د ليدنې او کتنې لپاره راوړل شول، خو په خواشينۍ سره چې دغه اثار د ديرش کلنو جګړو په ترڅ کې له منځ تللي دي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۷) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	بامیان د کوشاني امپراتورۍ فرهنګي مرکز	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د کوشاني امپراتورۍ د فرهنګي مرکز بامیانو په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د بامیانو د کوشاني امپراتورۍ له فرهنګي مرکز سره پیژندګلوي پیدا کړي. - زده کوونکي به د بامیانو د کوشاني امپراتورۍ د فرهنګي مرکز په اړه معلومات وړاندې کړای شي. - زده کوونکي به د بامیانو په شهکارۍ کې د ګوریک بودیک له مهارتونو سره لوالتیا پیدا کړي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه نظارځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱- الفورد فوشه فرانسوي لرغون پوه په خپلو څيړنو کې جوته کړه چې د بودا سترې مجسمې صلصال او شمامه په خلورمې او پنځمې زيږديزې پيړيو کې جوړې شوي دي. ۲- مخکې تر دې چې کنشکاه بودايي دين ته واوړي، نوموړی دين د هند په اړوندو سيمو کې يو غلی او بې حرکته آيين و چې له باميانو څخه وروسته نورو سيمو ته خپور شو.		

اضافي معلومات:

باميان د هندوکش د غره لويديځ لور ته د فرعي لمنو په منځ او د بابا غره چې کابل، پروان، ارزګان، غور او غزنې ولايتونو تر منځ پروت دی. په پهلوي سرچينو کې د (باميکان) او په چينايي سرچينو کې د (فان، بان) په نومونو ياد شوی. په باميانو کې د (ګوريک بوديک) آثار چې له انځورونو او پيکرونو څخه عبارت دي، د غرونو په ديوالونو(جدارونو) کې جوړ شوې چې د (جدار کبير) په نامه ياد شوي دي. چې دا سوري هماغه رسوبات دي او په دويم او دريم جيولوجيکي پير کې منځ ته راغلي، له ۷۰ څخه تر ۹۰ مترو پورې لوړوالی لري، دوه سترې مجسمې چې ۳۸ او ۵۵ متره لوړوالی لري، د باميانو د نامتووالي لامل ګرځيدلې دي.

د باميانو په شاوخوا سيمو کې نورې مجسمې هم جوړې شوي چې هريوه يې جلاجلا سمځې او معابد لري. په نوموړو معبدونو کې طاقچې موجودي دي چې په هغو کې انځورونه تر سترګو کيږي. د باميانو په نورو سيمو کې هم لرغوني آثار لاس ته راغلی چې د غلغلې او ضحاک ښار، اژده های سرخ دره ، کرک دره، فولادي، آهنګرانو دره او له بند امير څخه عبارت دي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۸) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یو درسي ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	کیداریان یا کوچنی کوشانیان	
عمومي موخې	زده کوونکو دې د کیداریانو یا کوچنی کوشانیانو په اړه معلومات لاسته راوړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکو به د کیداریانو یا کوچنیو کوشانیانو له دولت سره بلد شي. - زده کوونکي به وکولای شی چې د کیداریانو یا کوچنی کوشانیانو د دولت په اړه معلومات وړاندې کړي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه نظارځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱- د کيداريانو لومړنی پاچا يو کيداري شاه زاده و چې (کيدار) نوميده. ۲- د کوشانيانو او ساسانيانو تر منځ اړيکي ښې نه وي. جګړو او مخالفتونو اته کاله دوام وکړ او د يوی جګړې په ترڅ کې ساسانيانو د کيداريانو له خوا ماته وخوړه. ۳- کنکاش، پيرو او بهرام.		

اضافي معلومات:

د دريمې پيړۍ په ۲۲۰ زيږديز کال کې د کوشانيانو لويه امپراتوری له ماتې سره مخامخ شوه. د کوشانيانو تر له منځه تللو وروسته مرکزي دولت له منځه لاړ. د اريانا په ختيځ او د سند په پوري غاړه په هر ولايت کې يو شمير واليانو د واک چارې په لاس کې ونيولې، خو د اريانا په لويديځ کې د پارتيا او سيستان ولايتونه د ساسانيانو لاس ته ورغلل يواځې د اريانا په مرکز کې يعنې د هندوکش په شمال او سويل کې دوه کوچنی حکومتونه چې يو يې په باختر او بل يې په کابل کې پاتې شوی و د کوچنيو کوشانيانو په نامه ياديدل.

د هغوی نومیالی پاچا کيدار نوميده نوموړی د دغې لړی بنسټ ايښودونکي و چې د يوې پيړۍ په موده کې يې د باختر په سيمه کې حکومت وکړ. کيداريانو له دريمې پيړۍ څخه د څلورمې پيړۍ تر لومړيو پورې د دوو پيړيو (يفتلي او ساساني) ځواکونو په وړاندې په ډيره ميړانه دفاع وکړه. کابو د يوې پيړۍ په موده يې خپل شتون خوندي کړی و.

د ساسانيانو پاچا فيروز شاه د کيدار له حکومت څخه د باج غوښتنه وکړه، خو هغوی ونه منله او د ساسانيانو په وړاندې مقابلې ته راپورته شول. کيدار څخه وروسته زوی يې ګنګهاس واک ته ورسيده چې د کيداريانو د واکمنۍ په ساتلو او د لويو کوشانيانو د امپراتوری په له منځه تللو کې يې اړين رول ولوبوه. د زيږديزي پنځمې پيړۍ په لومړي سر کې کله چې يفتليان د باختر سيمې ته ورسيدل، کيداريان د ساسانيانو د جګړې په مهال کې د هندوکش څخه تير شول او د کابل د کوشانيانو سره يو ځای شول او په دې توګه د لويو کوشانيانو وروستني پاتې شوني پای ته ورسيدل.

د کوچنيو کوشانيانو سيمې تر باميانو پورې محدودې وې په ۳۵۰ زيږديز کال کې د هند پاچا سمودراګپتا د کابل له کوشاني پاچا سره چې د (آسماني پاچاها زوی) لقب يې درلود د وروروليو سوداګريزې اړيکې درلودې. سره له دې چې د اريانا او کوشانيانو د دريمې پيړۍ تاريخ تياره دې او دومره ويلی شو چې د کوچنيو کوشانيانو ځواکمني تر پنځمې زيږديزې پورې يې دوام وکړ او د دوی حکومت د يفتليانو په لاس پای ته ورسيده. وروسته له دې چې کابل سقوط وکړ، دوی کابل پريښود او د اريانا په شمال ختيځ (چترال ګلګيت) ته يې پناه يوړله. او ډير انتظار وويست تر هغه پورې چې يفتليانو سقوط وکړ او بيا کابل ته د ننه شول او د کوچنيو کوشانيانو د حکومت بنسټ يې کيښود.

ketabton.com - The Digital Library

د (۱۹) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د یفتلیانو امپراتوري	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د یفتلیانو د امپراتوری په اړه معلومات لاس ته راوړي	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د یفتلیانو د امپراتوری له څرنګوالی سره بلد شي. - زده کوونکي به وکولای شي چې د یفتلیانو د امپراتوری په اړه معلومات وړاندې کړي	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	– پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، – پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، – د لوست تشريح او توضيح، – په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، – پوښتنو ته ځواب ورکول، – د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، – د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	– د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، – د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، – په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، – د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، – په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، – د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	– دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱– يفتليانو له منځنی اسيا څخه د سويل خواته کډه وکړه او په کال ۴۲۵ زيږديز کې يې د خپل لومړنی حکومت بنسټ يې په تخار کې کيښود. ۲– اخشنور د يفتليانو له مشهورو پاچايانو څخه و او سامانې پاچا فيروز شاه ته ماتې ورکړه او فيروز شاه د ځان د خلاصون لپاره خپل زوی قباد د ګروګان په توګه د اخشنور دربار ته ورکړ او د يفتليانو باج ومانه. ۳– تورمنه د اخشنور زوی وو چه پخپل مسکوکاتو کې ځان د زابل امپراتور ياد کړی ده او د هغه د واکمنۍ سيمې تر منځنی هندوستان پورې رسيدې.		

اضافي معلومات:

د يفتليانو د امپراتوري جوړښت په لومړيو کلونو کې د اريانا په خاوره او د هغې په ختيځ کې ځينی بدلونو نه رامنځته کړل. لکه څنګه چې د څلورمې زيږديزې پيړۍ په وروستيو او د پنځمې پيړۍ په پيل کې د کوشانيانو امپراتوری کمزوری شوه او د دوی اخلافو په شمالي او سويلي هندوکش کې د ځايی واکمنانو په توګه خپل ژوند ته ادامه ورکړه. په ختيځ هندوستان کې ګوپتايان پياوړی شول او هلته کوشاني واکمنانو پرله پسې ماتې و خوړله. شمالي کيداريانو د ساسانيانو د يرغل پر وړاندې سويل خواته شاتګ وکړ او يواځې کيداريانو په کابل کې خپل شتون په يوې کوچنۍ سيمې کې وساته. بايد وويل شي چې دغو بدلونونو تر يوې اندازې پورې د يفتليانو د امپراتوری د جوړښت زمينه برابره کړه.

يفتليان د يوچيانو يا د کوشانيانو يوه څانګه و چې په چين کې د (ايټات)، په کوريا کې (يټل) په روم کې (افتهالي) او په فارس کې د (هيطل) په نومونو ياد شوي دي د ۴۲۰ زيږديز کال په شاوخوا کې يې د جيهون د کينې څنډو (سواحل) ته مهاجرت وکړ او په ۴۲۵ زيږديز کال کې د هغوی لومړنی پاچا(افتالينوس) شاهي تاج په خپل سر کيښود. د هغوی واکمنی سيمه د جيهون دوو لورو ته له تخارستان څخه تر مروې پورې وه. د مرغاب په سيمه کې افتالينوس د بهرام ګور په وړاندې ماته وخوړه، خو وروسته د يفتليانو يو بل پاچا مهر پور وکولای شول چې د لويديځ ځينې برخې بيا لاسته راوړي. د يفتليانو يو نامتو پاچا اخشنور په ۴۶۰ زيږديز کال کې واکمنې درلوده چې د هغه د واکمنۍ سيمه تر هرات ته پورې رسيدله. له ساساني پاچا فيروز شاه سره يې جګړه وکړه او

ketabton.com - The Digital Library

فیروزشاه له ماتې وروسته اسیر شو او خپل زوی قباد یې اخشنور یې د ګروګان په توګه پریښود او د یفتلیانو د حکومت باج یې ومانه. دوه کاله وروسته د ساسانیانو نفوذ په لویدیځ او د هیرمند په سیمه کې ډیر شو او د سیمه ییزو کیداریانو ځواکمني په کابل او ځینو ولایاتو یې له منځه لاړه او د یفتلیانو لویه او پراخه ځواکمني منځ ته راغله. له اخشنور وروسته د هغه زوی (تورامانا) واک ته ورسید او په هندوستان کې یې ډیرې سیمې لاس ته راوړي. لکه څنګه چې د تورامانا کتیبې په هندوستان کې له (سکر، کورا او ګوالیار) څخه لاس ته راغلي دي، او بیا د هغه زوی (مهراکولا) واک ورسید، هغه وتوانید چې د ګوپتا حکومت ته ماته ورکړي. وروسته د ګوپتا حکومت په حکومتونو وویشل شو. خو سیمه ییز حکومتونه د یووالي په لټه کې ووتل او یو شمیر جګړې د ګوپتا او یفتلیانو په منځ کې پیل شوې. په ۵۲۸ زیږدیز کا ل کې (مهراکولا) په یوه جګړه کې ماته وخوړه او د مهراکولا له مړینې وروسته په ۵۴۰ زیږیز کې په افغانستان کې سیمه ییز حکومتونه منځ ته راغلل چې په پای کې د یفتلیانو امپراتوري له منځه لاړه.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۰) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: دوه درسی ساعت(۹۰ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د اسلام د سپیڅلی دین د خپریدو په درشل کې د افغانستان عمومي اوضاع	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د اسلام د سپیڅلي دین د خپریدو په درشل کې د افغانستان د عمومي اوضاع په هکله معلومات لاس ته راوړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د اسلام د سپیڅلی دین د خپریدو په درشل د افغانستان له عمومي اوضاع سره بلد شي، - زده کوونکي به د اسلام د سپیڅلي دین د خپریدو په درشل کې د افغانستان د عمومي اوضاع په هکله معلومات وړاندې کړي. - د اسلام سپیڅلي دین سره مینه پیدا کړي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، سوال او ځواب، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	– پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، – پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، – د لوست تشريح او توضيح، – په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، – پوښتنو ته ځواب ورکول، – د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، – د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	– د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، – د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، – په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، – د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، – په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، – د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	– دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱– د افغانستان اوضاع له سياسي پلوه کړکيچنه وه. د دوو قوي دولتونو، د هندوستان ګوپتايانو او په لويديځ کې ساسانيانو د افغانستان په کورنيو چارو کې لاس وهنې وکړې چې د مرکزي دولت د له منځه تللو لامل شوې او ملي اقتصاد ته زيان ورسيد. ۲– له ديني پلوه د افغانستان خلکو په ډير شمير کيشونو باندې اعتقاد درلود او د خلکو کلتور پر ويدې او اوستايي تهذيبونه باندې ولاړ و. ۳– د ساسانيانو وروستنۍ پاچا، دريم يزدګرد نوميده.		

اضافي معلومات:

د افغانستان سياسي، اقتصادي او ټولنيزه اوضاع د اسلام د سپيڅلي دين د خپريدو په درشل کې، د يفتليانو د امپراتورۍ له منځه تللو وروسته بې ثبات شوه او د پرديو حکومتونو د لاس وهنې لپاره لاره هواره شوه، لکه: څرنګه چې په لويديځ کې ساسانيانو، په شمال کې د ماورالنهر ترکانو او شمال ختيځ کې چينايانو پر افغانستان يرغل وکړ او افغانستان يې ونيوه او په نورو پاتې سيمو کې ملوک الطوايفي منځ ته راغله او يو شمير ځايي حکومتونو، لکه: (شاران) په غور، (شيران) په بامیان، (رتبيلان) په کابل او (لاويکيان) په غزني او ګردیز کې منځ ته راغلل.

اقتصاد: د مرکزي حکومت نشتوالي، کړکيچني وضعې په هر سکتور کې اقتصاد ته زيان رسولی و، د بيلګې په توګه سوداګريزې قافلې چې له چين څخه هند، ايران، عراق، ترکيې، ختيځ او لويديځ روم ته د توکو د ليږلو په موخه د افغانستان له لارې تيريدلې چې دغه لاره د وريښمو د لارې په نامه يادیده چې د هغې ترانسپورتي عوايد د افغانستان په اقتصاد کې له ډير ارزښت څخه برخمن وو، له ستونزو سره مخامخ شوه.

د اقتصاد بل سکتور کرنه وه چې په تيره زمانه کې يې د خلکو اړتياوې پوره کولې، خو د بهرنيانو د تيرۍ او ولکې په وخت کې د محصولاتو کچه ټيټه شوه چې په ټولنه کې د مالي او اقتصادي رکود د منځته راتللو لامل وګرځيد.

دين او عقايد: دين او عقايد چې په ټولنه د وحدت يو قوي عامل شميرل کيږي، د اسلام د سپيڅلي دين د خپريدو په درشل کې د خلکو له ملاتړ څخه برخمن نه و او په ټولنه کې يې خپل موقف له لاسه ورکړی و. چې پخپله د يووالي د له منځه تلو او د بې اتفاقي د رامنځه کيدو لامل وګرځيد. لکه څنګه چې د هيواد لويديځې برخې د

ketabton.com - The Digital Library

ساسانیانو تر سیاسي او کلتوري اغیزې لاندې وې چې دوی د زردشتي ایین پیروان وو، خو په منځنیو سیمو کې، لکه: زابلستان، د کابل وادی «ګندهارا»، له ارغنداب څخه تر هندوکش پورې سیمی شمالي سیمو او د سند په غاړو کې بودایي او برهمني ایینونو رواج درلود. د لمر او د بتانو لمانځنې هم په ځینو برخو شتون درلود.

ژبې: د جغرافیایي وضعیت له نظره افغانستان له ډیرو لوړو غرونو، درو او میرو څخه جوړ شوی دی. هره دره او میره یې د ځانګړې ژبې او لهجې لرونکي وه، لکه څنګه چې د اسلام د سپیڅلي دین د خپریدو په لومړي سر کې د افغانستان خلک په دري، پښتو، تخاري یا سانسګرت او نورو ژبې خبرې کولې.

په داسې شرایطو کې د اسلام غږ زموږ هیواد ته راورسید او ټولنه د یو بدلون د قبلیدو لپاره تیاره وه او هغه دین چې ټول خلک یې د یو خدای لمانځنې، یووالي، خپلواکی، عدالت، مساوات او وروروالی ته بلل. د اسلام د سپیڅلي دین مجاهدین د حضرت عمر فاروق(رض) د خلافت په مهال کې (۲۲ هـ / ۶۴۳ زیږدیز کال) زمونږ د هیواد لوړې ته راورسیدل او د اسلام د سپیڅلي دین په خپریدلو پې پیل وکړ.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۱) لوست تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال: یودرسی ساعت(۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د تمدن د منځته راتلو څرنګوالی او د هغه ځانګړتیاوې.	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د تمدن د منځ ته راتلو د څرنګوالي او د هغه د ځانګړتیاوو په اړه معلومات لاس ته راوړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د تمدن د منځته راتلو له څرنګوالي او د هغه له ځانګړتیاوو سره بلد شي، - زده کوونکي به د تمدن د منځته راتلو د څرنګوالي او د هغه د ځانګړتیاوو په اړه معلومات وړاندې کړای شي، - زده کوونکي به د تمدن د منځته راتلو د څرنګوالي اغیزه د انسانانو په ژوند کې احساس کړي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې نظارځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	**پنځه ديرش دقيقې**
	- دلوست دمتن پوښتنوته ځوابونه: ۱- پر له پسې ستونزو انسانان دې ته اړ کړل چې د خپلو هڅو په پايله کې ننني تمدن منځ ته راوړي. ۲- پوهان په دې عقيده دي چې د تمدنونو سرچينه يوه نده، خو د هرې سيمې، او ځای شرايط د تمدن د منځته راتلو او پراختيا لامل ګرځي.		

اضافي معلومات:

د بشر اوسني تمدن ډول ډول پراوونه تير کړي دي او په تدريجي توګه منځ ته راغلی دی. لومړنيو انسانانو په غرونو کې د سوړو له ژوندانه (مغاره نيشتې) وروسته د خپلې تغذيې په موخه د وحشي ځارويو د ښکار لپاره په ډيرو ساده افزارو سره وادي ګانو ته مخه وکړه او د لومړي ځل لپاره يې د غلې په کرنه لاس پورې کړ.

له تودوخې او سړو او د ژويو له خطر څخه د ځان ساتنې لپاره ځانو ته ساده کورونه جوړول. او دا مرحله د ښاري ژوند پيل و چې ورو ورو د ښارونو د وګړو شمير ډير شول او خلک په دې اند شول چې د ټولنيز نظم او امنيت د ټينګولو لپاره اداري مرکزونه او حکومت جوړ کړي او د زرو کلونو په تيريدو او د ډيرو هڅو په کولو سره يې د خپلو ستونزو د له منځه وړلو، د اړتياوو د پوره کولو او ځايې ستونزو د مخنيوی لپاره يې د هنر، فنونو او مهارتونو ته لاس رسی پيدا کړ.

تمدن د بشر د مادي او معنوي د لاسته راوړنې ټولګه ده چې په ټولنه کې د پوهې او هنر په برخو کې دغه فکري او فرهنګي وده د پرمختګ نښه بلل کيږي.

د ډيرو معلوماتو لپاره دې د مير غلام محمد غبار اثر ته رجوع وشي.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : یو درسی ساعت (۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د بین النهرین تمدن	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د بین النهرین د تمدن په هکله معلومات لاس ته راوړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - په ختیځ کې د بین النهرین له تمدن سره د زده کوونکو بلدتیا، - زده کوونکي به د بین النهرین د تمدن د پیدایښت لاملونه فهرست وکړای شي، - زده کوونکي به د بین النهرین د تمدن لرغونی سیمه د نقشې پر مخ ښکاره کړای شي. - زده کوونکي به په ختیځ کې د بین النهرین د تمدن ارزښت او اهمیت احساس کړای شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمـو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د اسـتازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کـې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د بين النهرين لرغونی تمدن د (سومر) په نامه يادېږي. مورخين د هغه د رامنځ ته کيدلو لامل د دوو سيندونو سواحل (دجله او فرات) چې د خوږو او ډيرو اوبو درلودونکي وو ، ګڼي. ۲- د سومريانو ښارونه د سومر په سيمه کې رامنځ ته شوې وو، له هغو ښارونو څخه د اور، اورک، کيش لاګاش، لارسا او وينپور نومونه يادولای شو. دغه ښارونه په خپلواکه توګه اداره کېدل. ۳- د ګوتي يانو د واکمنۍ له پای ته رسيدو څخه وروسته، سومريان او اکدي يان يو له بل سره يو متې شول او د (اور) په نامه حکومت يې جوړ کړ. ۴- حمورابي د بابليانو د امپراتورۍ له نامتو واکمنانو څخه و، دی وتوانيده چې د بين النهرين يوالی تامين کړي او د خپلې واکمنۍ سيمې ته پراختيا ورکړي. د يوې لرغونۍ امپراتورۍ بنسټ يې کېښود چې پلازمينه يې د بابل ښار و. سر بيره پر دې کرنې او سوداګرۍ ته يې پراختيا ورکړه او هم يې د حمورابي قانون په نامه يوقانون جوړ کړ.		

اضافي معلومات:

دوه سيندونه (دجله او فرات) د اسيا د وچې په سويل لويديځ کې (اوسنی عراق) موقعيت لري، دغه دوه سـيندونه د قفقاز له غرونو څخه سرچينه اخلي او د پارس په خليج کې توپېږي. بين النهرين يوه ښيرازه سيمه وه او هغـه خـاوره چې د دجله او فرات سيلابونو له ځان سره راوړله، د دې سـيمې پـه حاصـلاتو کـې يـې زيـاتوالی راوسـته. پـه بـين النهرين کې بيلابيل تمدنونه، لکه: د سومريانو، کلدانيانو، بابليانو او د آشوريانو تمدن يو د بل پسې رامـنځ تـه شـوي دي. له ميلاد څخه څلور زره کاله د مخه په سويلي بين النهرين کـې خلکـو د غونډيو پـه سـر ژونـد کـاوه چـې د سيلابونو له خطر څخه خوندي اوسي.

په سويلي بين النهرين کې د دې سيمې لومړنۍ تمدن منځ ته راغلی دی چې د سومر د تمدن په نامـه او خلـک يـې سومريانو نوميدل. سومريانو په لومړي سر کې په خټينو کورونو کې ژوند کاوه او په ښـکار، کبـان نيولـو، کرنـې او مالداری باندې بوخت وو او له دې لارې يې خپل ژوند پر مخ بيوه.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : یو درسی ساعت (۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د بین النهرین تمدن او کلتور	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د بین النهرین د تمدن او کلتور په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د بین النهرین له تمدن او کلتور سره بلد شي، - زده کوونکي به د بین النهرین د تمدن او کلتور د څرنګوالي په اړه نورو ته خپل معلومات وړاندې کړای شي، - زده کوونکي به په ختیځ کې د بین النهرین د تمدن او کلتور عظمت تحلیل کړای شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، سترې مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــی او وروســـتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښــوونکي پوښــتنو تــه ځــواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــــه ديـــــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه : ۱- په بين النهرين کې علومو او په ځانګړې توګه د نجوم علم(ستوري پيژندنې) ډير پرمختګ کړی و، د دې دليل د ستورو لمانځنه وه، په همدې توګه د هندسې او رياضي علومو په برخه کې لومړني فعاليتونه رامنځته شول او ورپسې د ښوونې په برخه کې د جمعې او منفي، ضرب او تقسيم عمليې راڅرګندې شوې. ۲- د بابل ښار د بين النهرين د لرغونو ښارونو له ډلې څخه و او په نړۍ کې لومړنی ښار شميرل کيږي. د مورخينو په اند د دې ښار تاريخي قدامت له ميلاد څخه وړاندې ۴۰۰۰ کالونو ته رسيږي ، د بابل ښار د حمورابي د واکمنۍ په مهال ډير پرمختګ وکړ چې د فرات د سيند په څنډو پروت دی، د دې ښار پرخوالی ۵۲۰ کيلو متره مربع اټکل شوی دی.		

اضافي معلومات:

د بين النهرين د تمدن او کلتور بنسټ د سومريانو په واسطه له ميلاد څخه وړاندې د ۴۰۰۰ کالونو په شاو خوا کې کېښودل شو. وروسته اکاديانو، بابليانو او اشوريانو په خپل وار سره د دې تمدن او کلتور په پراختيا کې ونډه واخيستله. د بين النهرين تمدن او کلتور له دې امله زياد ارزښت لري چې نه يوائې يې د لومړي ځل لپاره د علومو د رامنځ ته کيدو او پراختيا په برخه کې ګامونه پورته کړل، بلکې د فينقي، فلسطين، فارس او يونان هيوادونو ته علوم خپاره کړل. په همدې توګه د بين النهرين تمدن د يونان له لارې روم او نورو اروپايي هيوادو ته خپور شو.

د لا زياتو معلوماتو لپاره لاندنيو منابعو ته مراجعه وکړئ:

۱- تمدن مغرب زمين، محمد حسين آريا.
۲- نگاهی به تاريخ جهان، جواهر لعل نهرو.
۳- تاريخ بشريت، پوهنمل محمد رحيم روهين.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲٤) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د مصر تمدن	
عمومي موخې	زده کوونکي دې په ختيځ کې د لرغوني مصر د تمدن په اړه معلومات لاس ته راوړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د لرغونی مصر له تمدن سره د زده کوونکو بلدتيا، - زده کوونکي به د لرغونی مصر د تمدن د رامنځ ته کيدو لاملونه او د مصر تاريخي دورې بيان کړای شي، - زده کوونکي به د مصر د تمدن سيمې د نقشې پر مخ ښکاره کړای شي. - زده کوونکي به د مصر د تمدن عظمت تحليل کړای شي او د مصر له پرمختګ او ودې سره به مينه پيدا کړي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنی فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــی او وروســـــتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمـو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلـو د اسـتازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- **د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه** ۱- له ميلاد څخه ۳۲۰۰ کاله وړاندې هم مهاله د مصر دوو سويلي او شمالي حکومتونو په يووالي سره په مصر کې يو مرکزي حکومت د لومړی مينز په واسطه رامنځ ته کړ. ۲- مورخينو د لرغوني مصر تاريخي دورې په دريو دورو ويشلي دي. لومړی لرغونی سلطنت، دويم منځنی سلطنت او دريم د امپراطوری دوره(۱۰۹۰ ق. م تر ۱۵۸۰ ق.م). ۳- حضرت موسی(عليه سلام) د دويم رامسس د واکمنۍ په مهال څرګند شو.		

اضافي معلومات:

د افريقا په وچه کې د لرغونی مصر د تمدن د رامنځ ته کيدو اصلي لامـل د نيـل سـيند و. د نيـل سـيند د نـړۍ تـر ټولو له اوږدو سيندونو څخه شميرل کيږي. دغه سيند د افريقا له سترو جهيلونو څخه سر چينه اخلي او په پـای کـې د هغه اوبه د مديترانې په سمندرګي تويږي. له تاريخي دورو څخه وړاندې په مصر کې خلکـو ګډوګـډ کوچيـانی ژوند درلود تر هغه پورې چې د هغوی په ژوندانه کې پرمختګونه رامنځ ته شول او د نيـل د سـيند پـر څنډو ځـای پر ځای شول. په نيل کې د ډول ډول کبانو شتون د لرغوني مـصر د خلکـو پـه خوړلـو کـې پـوره مرسـته کولـه. د وخت په تيريدو سره د نيل د سيند په څنډو کې يې په کرنـه او مالـداری باندې پيـل وکـړ او د يـو ځلانـده تمـدن بنسټ يې د نيل د سيند په څنډو کې کېښود. ورو ورو کلي او ښارونه منځ ته راغلل او دغه ښـارونه او کلـي يـو لـه بل څخه خپلواکه وو او په هغه وخت کې يو مرکزي او واحد حکومت شتون نـه درلـود، خـو د ځـايي واکمنـانو د جګړو او سيالی په پايله کې د مصر ټول وګړي د يو کس تر فرمان لاندې چې له نورو څخه پيـاوړی او ځـواکمن و، راغلل. دغه فرمان چلوونکی (رامسس) نوميده.

د لا زياتو معلوماتو لپاره لاندنيو منابعو ته مراجعه وکړئ:

۱- تمدن مغرب زمين، محمد حسين آريا.
۲- نگاهی به تاريخ جهان، جواهر لعل نهرو.
۳- تاريخ بشريت، پوهنمل محمد رحيم روهين.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۵) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : یو درسی ساعت (۴۵ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د لرغونی مصر تمدن او فرهنګ	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د مصر د تمدن او کلتور په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - زده کوونکي به د لرغوني مصر له تمدن او کلتور سره بلد شي، - زده کوونکي به د لرغونی مصر د تمدن د کلتوري لاسته راوړنو په اړه معلومات وړاندې کړي، - زده کوونکي به د لرغونی مصر د تمدن او کلتور پر ارزښت پوه شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــی او وروســـتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلـو بانـدې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمـو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلـو د اسـتازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټـولګي کـې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- مصريانو په ارباب النوع باندې باور درلوده. لمر، سپوږمی، د نيل سيند او ځينې ځناور يې سپيځلې ګڼل او د هغوی انځورونه او مجسمې يې د احترام په موخه په معابدو کې کيښودلې. ۲- د مصر ټولنه له څلورو طبقو څخه جوړه شوې وه، د هرې طبقې په سر کې د فرعون کسانو شتون درلود، د طبقو په منځ کې د ژوندانه ډير توپيرونه نه ليدل کيدل، ټول وګړي د قانون په وړاندې يو شان وو. ۳- لومړنی ليک چې مصريانو رامنځ ته کړ، د هيرو ګليف ليک و. کاهنانو (مذهبي لارښوونکو) به هغه د عبادت ځايونو، قصرونو او د فرعونيانو په قبرونو کې د مطلبونو د ليکلو په اړوند کارول او په ځانګړو ښوونځيو کې به زده کوونکو ته هم زده کړه ورکول کيده.		

اضافي معلومات:

د مصريانو فرهنګي ميراث، له ډير شمير اهرامو، عبادت ځايونو، هديرو، انځـور شـوو مجـسمو، کتيبـو او سـرودونه څخه دی چې ټول د عقايدو په سيوري کې منځ ته راغلي دي. د لرغوني مصر وګړو پـه ډول ډول خـدايانو بـاور درلود چې د هغوی تر ټولو نامتو، (را) د لمر خدای و.

څرنګه چې هغوی د لمر په راختو او لويدو باندې پوهېدل، فکر يې کاوه چې (را) هره ورځ په سرعت لـه آسـمان څخه تيريږي او د شپې لخوا دښتو او بيابانونو ته ځي. کله چې د مريتوب نظام (غلامي) رامنځ ته شو فرعونيان هـم د ځمکې پر مخ د خدای استازی شميرل کيدل، سـربيره پـر دې د دوی پـه انـد لمـر، سـپوږمی، نيـل او ځنـاوران، لکه:غويې، پشکه، نهنګ ټول سپيځلي دي.

د پخواني مصر د کشف شوو آثارو له جملې څخه چې د ټولنيز ژوندانه پـه اړه مـوږ تـه معلومـات راکـوي، څلـور طبقي هرم دی چې په واقعيت کې د مصر ټولنه له يو څلور طبقي هرم څخه جوړه شوې ده چې په هره طبقه کـې د يوې ډلې خلکو شتون درلود. د دې هرم په سر کې فرعون و چې په ټول ځواک سـره يـې پـر خلکـو حکومـت کاوه، پوځيان، قانون جوړونکي، مذهب او اداري سازمانونه ټول د ده په اختيار کې وو چې د وزير په مرسته سـره يې هغوی اداره کول.

د لرغونی مصر ليکونه د هيروګليف په ليک دي. د هيروګليف ليک د سپيځلې الفبا لرونکی و چې پـه هغـه مهـا ل کې د سپيځلو توکو د ښکارولو لپاره د تصويري علايمو په عنوان ورځخه کار اخيستل کيده. هيروګليـف وروسـته ساده او د ليکنې په موخه په دوه ډله ليک باندې وويشل شو، خو هيڅ کله يې د الفبا په ډول بدلون و نه موند.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۶) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : دوه درسي ساعت (۹۰ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د فارس تمدن	
عمومي موخې	زده کوونکي دې په خټېځ کې د فارس د تمدن په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - د پخواني فارس له تمدن سره د زده کوونکو بلدتیا، - زده کوونکي به د لرغونی فارس د تمدن سیمې د تاریخي نقشې په مخ ښکاره کړي او په دې هکله به خپل معلومات وړاندې کړای شي، - زده کوونکي به په خټېځ کې د فارس د تمدن په ارزښت باندې پوه شي.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنی فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یوه په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــی او وروســـتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلـو بانـدې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د ايران لرغونې سيمې له سيالک، ګوران، مارلک، جيروخت او شهر سوخته څخه عبارت دي. ۲- د هخامنشيانو د حکومت بنسټ ايښودونکی لوی کوروش و چې د مادیانو له حکومت څخه وروسته منځ ته راغی او د بابل ښار تر نيولو وروسته يې، خپل ځان د بابل پاچا ونوماوه. ۳- هغه قبرونه چې مادیانو د خپلو پاچاهانو لپاره کېندلی وو، ورڅخه سفالي او فلزي آثار لاسته راغلی دي چې د مادیانو د هنر او معماري د مهارت ښکارندوی دي.		

اضافي معلومات:

په ايران کې د لرغونې تمدني مرکزونو له جملې څخه يـو هـم د مارلـک غونـډی ده، دغـه تپـه (غونـډی) اوس د ګيلان په سيمه کې پرته ده. له دغې سيمې څخـه ځينـې اثـار چـې تـاريخي لرغونتـوب يـې د ايـران خـاورې تـه د اريايانو له مهاجرت څخه مخکې وخت ته رسيږي لاسته راغلې دي.

د ايران بله لرغونې سيمه شهر سوخته دی چې په زاهدان کې پرته ده، لرغونتوب يې له ميلاده څخه وړاندې څلـور زرو کالو ته رسيږي، د شهر سوخته له کشفياتو څخه زياتره د څټو مهرونه، د حيواناتو څټې او کـوچنۍ مجـسمې، زينتي توکي د لاجوردو له ډبرو څخه، فيروزه او عقيق لاسته راغلي دي.

له مهمو کشف شوو اثارو څخه، په ايلامي ژبه لوحې دي، له دې امله د سوخته ښار د هغه مهال د اړيکو مرکز و. کابو ۳۰۰۰ کاله له ميلاده څخه وړاندې ايلاميانو د بوشهر په خاوره کې د (کرمان، لرستان او کردسـتان) پـه سـيمو کې د ايلام د تمدن بنسټ کېښود چې د دې تمدن د سياسي فعـاليتونو مرکـز د شـوش ښـار و. ايـلام لانـدې دريې تاريخي دورې تيرې کړي دي.

۱- پخوانی ايلام له ميلاده څخه ۱۵۰۰ کاله وړاندې،

۲- منځنی ايلام له ميلاد څخه له ۱۳۵۰ تر ۱۱۰۰ کاله وړاندې ، د ايلام تمدن ځلانده پيړ.

۳- نوی ايلام له ميلاده څخه له ۹۰۰ تر ۶۴۵ کال وړاندې، له اشور سره سياسي سيالۍ.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۷) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : دوه درسي ساعت (۹۰ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د هند تمدن	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د لرغوني هند د تمدن په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - زده کوونکي به د لرغونی هند د تمدن د منځته راتللو له لاملونو سره بلد شي، - زده کوونکي به د تاريخي نقشې له مخه خپل معلومات د لرغونی هند د تمدن په اړه نوروته بيان کړای شي، - زده کوونکي به په لرغونې نړۍ کې د هند د تمدن ارزښت درک او احساس کړای شي، - د تمدن له لاسته راوړنو سره به مينه پيدا کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــی او وروســـــتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويښل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمـو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلـو د اسـتازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه ۱- هراپه او موهنجو دارو د هند د لرغونو سيمو له جملې څخه شميرل کيږي چې تاريخي قدامت يې له ميلاد څخه وړاندې ۳۰۰۰ کالو ته رسيږي. د هراپه او موهنجو دارو تمدن د سند په لويديځ کې منځته راغلی و او له دراويدي قومونو سره يې ټرون درلود. ۲- اريايانو له ميلاد څخه ۱۵۰۰ کاله وړاندې هند ته مهاجرت وکړ او په هند کې يې د کاست (طبقاتي) سيستم رامنځ ته کړ او د دې ويش پر بنسټ ځلور طبقې، لکه: برهما(روحانيون)، کشاتريان (جنګيالي)، ويستا(سوداګر او کروندګر) او سودارا (کارګران) رامنځته شوې. ۳- د لرغوني هند خلک په علومو، لکه: رياضي، طبابت او د نجوم په علم (ستورې پېژندونکی) کې ډير پرمختګونه درلودل. له يو څخه تر (۹) پورې عددونه، او اعشاري سيستم او داسې نور د هنديانو په واسطه منځته راغلل.		

اضافي معلومات:

هند په اسيا کې د پخوانيو تمدنونو د پيدايښت له مرکزنو څخه دی. دغه خاوره د هغو دينونو او انديشو د پيدايښت مرکز و چې د نړۍ په تاريخ کې يې اساسي رول لوبولی دی.

هند په لرغوني پير کې خپلې سوداګريزې او کلتوري اړيکي له ګاونډيانو سره او په ځانګړي توګه له چين سره ټينګې کړې، خو سوداګرانو د وريښمو له لارې چيني توکي يې هند ته وړل او د هغوی توليدات يې د نړۍ نورو سيمو ته استول. څرنګه چې اريايان جنګيالي خلک وو، د هند خاورې ته له ننوتلو څخه وروسته يې د هند د خلکو (دارويديانو) په ټکولو لاس پورې کړ او د هغوی پر ښارونو او کليو باندې واکمن شول. د اريايانو ځواکمنتيا د هند پر شمالي سيمو باندې د دې لامل شو چې دارويديان د هند مرکزي او سويلي سيمو ته کډه وکړي او ځينو يې د سويلي هند په سواحلو کې لوی ښارونه جوړ کړل او د بحر له لارې يې د بين النهرين له خلکو سره په سوداګری لاس پورې کړ.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۸) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : دوه درسي ساعت (۹۰ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د چين تمدن	
عمومي موخې	زده کوونکي دې د چين د تمدن په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - په ختيځ کې د چين له تمدن سره په لرغونی مهال کې د زده کوونکو بلدتيا، - زده کوونکي به په لرغونی چين کې د حکومتونو د لړيو د را منځ ته کېدو په اړه معلومات وړاندې کړای شي، - زده کوونکي به د لرغونی چين د علمي اوکلتوري لاسته راوړنو په اړه خپل نظرونه وړاندې کړای شي، - زده کوونکي به په لرغونی ختيځ کې د چين د تمدن په ارزښت او عظمت باندې پوه شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــی او وروســـــتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د (چه اين) قبيلې واکمن شي هوانګ تی و. هغه پياوړي پوځي ځواک په واک کې درلودل، له همدې امله بريالی شو چې کوچنۍ حکومتونو له منځه يوسي او د چين په لوی هيواد کې خپل ځان د چين د لومړنۍ سلطان يا امپراتور په توګه اعلان کړي، په دې مهال کې د چين د تمدن د ودې او ځلانتيا لپاره زمينه برابره شوه. ۲- د لرغونی چين خلکو د آسمان، ځمکې او د خپلو نيکونو لمانځنه کوله، د چين تر ټولو نامتو کيش د تاو او کنفوسيوس ايين و. ۳- چينايانو د رياضياتو، نجوم او جغرافيې په برخه کې ډير پرمختګونه درلودل. هغوی د خپل هيواد د جغرافيې په اړه، د چين د ځينو ايالاتونو نقشې او د زلزلې په هکله معلومات تر لاسه کړل او حتی قطب نما يې هم اختراع کړې وه.		

اضافي معلومات:

د چين هيواد چې داسيا په ختيځ (ليرې ختيځ) کې موقعيـت لـرې د لرغونـو تمـدنونو د مرکزونـو لـه جملې څخـه شميرل کيږي. د چين لرغونی تمدن د (هوان ګهو) د سيند په څنډو (سواحل) کې پيل شوی و. دغـه سـيند د اوبـو د زياتوالي په مهال زېږه خاوره د (رس) په نامه له ځان سره راوړله چې دکرنې او زراعت لپـاره ګټـوره وه. پـه دې توګه د هوان ګهو سيند د زېړ سند په نامه هم يادوي.

د دې حاصلخيزې سيمې اوسېدونکو په لومړيو وختونو کې خپل خوراکي توکي لـه ميـوو، دانـو او د حيوانـاتو لـه ښکار څخه لاس ته راوړل، په هغه مهال کې هغوی د زېږو الاتـو څخـه چـې لـه ډبـرو څخـه يـې جـوړول، کـار اخيسته. تر هغې چې کرنې ته يې مخه کړه او د حيوانـاتو لـه اهلـي کولـو او د څټينـو لوښـو لـه جوړولـو سـره يـې اشنايي پيدا کړه. ورو ورو کلي منځ ته راغلل او قبيلې هم جوړې شوې، د ډيرو قبيلو مشرانو له خپـل واک او زور څخه کار اخيسته، ډيرې ځمکې او د هغو حاصلات يې تر لاسته کول.

ketabton.com - The Digital Library

د (۲۹) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : دوه درسي ساعت (۹۰ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د يونان تمدن	
عمومي موخې	د يونان د لرغونی تمدن سره د زده کوونکو پيژندګلوي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د کرت د جزيرې تمدن او د يونان د ټولنيزې وضعې په اړه به معلومات تر لاسه کړي. - د يونان د دولتي ښارونو په اړه به معلومات تر لاسه کړي، - د يونان د کلتوري، علمي او هنري لاسته راوړنو په اړه به معلومات تر لاسه کړي، - د يونان د نامتو فيلسوفانو د اثارو سره به مينه پيدا کړی.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنۍ او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځه ديرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- کرت د يونان يوه ټاپو دی. په ۱۹۰۰ زيږديزې کال کې د لرغون پيژندونکو پلټنو دا وښودله چې د کرت په جزيره کې يو پرمختللي تمدن شتون درلود چې د مصر او بين النهرين له تمدنونو سره يې سيالي کوله. ۲- د يونان د دولتي ښارونو له جملې څخه اسپارت او اتن وو چې د اسپارت وګړو په جګړو کې شهرت درلوده او د اتن وګړو د دموکراسۍ، علم او فلسفې په دودولو کې ډير مشهور وو. ۳- يونانيانو پر ډيرو خدايانو باندې عقيده درلوده، لکه: د ځمکې ، اسمان، برښنا او داسې نور. ۴- د يونان نامتو فيلسوفان له: سقراط، افلاطون او ارسطو څخه عبارت وو.		

اضافي معلومات:

پوهانو د نولسمې پيړۍ تر پايه پورې د کرت د ټاپو په اړوند دقيق اطلاعات په لاس کې نه درلودل. تر هغه وخت پورې چې انګليسي لرغون پيژندونکي ارتورايوانز په ۱۹۰۰ زيږديز کال کې د پلټنې په ترڅ کې دا وښودله چې له ميلاد څخه ۶۰۰۰ کاله مخکې د کرت په ټاپو کې يو پرمختللي تمدن شتون درلود چې له هر پلو يې د مصر او سومر له تمدن سره سيالي کوله او په ځينو برخو کې يې د هغوی په پرتله زياتوالی درلود، په ځانګړې توګه له کنوسوس څخه د ځينو شواهدو په تر لاسه کولو سره د کرت تاريخ تر ډيرې کچې پورې روښانه شو.

په مصر کې د کرتي لوښو کشفول او د کرت په ټاپو کې د هغه عکس په دې دلالت کوي چې کرت له مصر او بين النهرين سره سوداګريزې اړيکې درلودې.

د کرت د ټاپو وګړې له ايبري يا مديترانه يي نژاد څخه وو چې دغه وګړي لومړنی کسان وو چې د بيړۍ په جوړولو يې لاس پورې کړ او سمندريزه سوداګري يې له ښه پرمختګ څخه برخمنه وه. له لاسته راغلو شواهدو څخه داسې څرګنديږي چې په کرت کې لومړی کوچنيو دولتونو شتون درلود، خو بيا له ميلاد څخه ۲۰۰۰ کاله وړاندې هلته مرکزي دولتونه منځ ته راغلل چې پلازمينه يې د کنوسوس ښار و او د پلازمينې پاچا هان او اميران د مينوس په نوم يادېدل.

ketabton.com - The Digital Library

د کرت د خلکو ژبه له یوناني ژبي سره توپیر درلوده او له مصري او قبرسي ژبو سره یې ډیر ورته وه، لیک یې په لومړي سر کې له هیروګلیف (تصویري) علامو څخه جوړ شوی و، خو وروسته کرار کرار بل لیک دود وموند چې ډیرو تورو یې له فینقي الفبا سره ورته والی درلود.

په پای کې د کرت تمدن د هندو اروپایي قبایلو د یرغلونو له امله له منځه ولاړ او د کنوسوس مانۍ د درویناناتو په لاس له منځه ولاړه او د کرت تمدن ته یې د پای ټکي کیښود.

د ډیرو معلوماتو لپاره لاندنیو منابعو ته رجوع وکړی:

- تمدن مغرب زمین، اسپیل فوګل.
- تمدن های بزرګ جهان، نادر میر سعیدی.
- نګاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۰) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د روم تمدن	
عمومي موخې	د روم له لرغوني تمدن سره د زده کونکو پېژندګلوي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د روم د تمدن د سياسي وضعې په اړه به معلومات تر لاسه کړای شي، - د روم په ټولنيزې وضعه باندې به وپوهيږي، - د روم د کلتور او د هغه له هنري لاسته راوړنو سره به بلد شي، - د روم او يونان ټولنيزه او کلتوري وضعه به يو له بل سره پرتله کړای شي، - زده کوونکي به د معماري له هنر سره مينه پيدا کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پـر تختـه بانـدې د لوسـت د سـرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوسـت ارزونـه او د کـورنۍ دنـدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي خرڅکندونو ته پام کول، - د لوسـت پـه بهيـر کـې د مهمـو مطلبونو ياداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوسـت او مهمـو مطلبونـو وړانـدې کول، - د ښـوونکي پوښـتنو تـه ځـواب ورکول، - پـه کـور او ټـولګي کـې د دنـدې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- په روم کې د شاهي نظام له نسکوريدو څخه وروسته د جمهوري نظام بنسټ کيښودل شو او د اعيانو (سناتورانو) مجلس يا دسل کسيزه غړو شورا چې به ترکيب کې يې قومي مشرانو شتون درلود، جوړه شوه. ۲- اکتاو هغه سړی و چې د روم د امپراتورۍ بنسټ يې کيښود. نوموړی له ميلاده څخه ۲۷ تر ۱۶ کاله وړاندې په روم کې واکمني وکړه، د هغه د واکمنۍ په وخت کې ډير اصلاحات وشول، فساد له منځه ولاړ، نظم او قانون حاکم شو، نوې محکمې جوړې شوې او پوستي خدمات منځته راغلل. ۳- د روم ټولنه په دوو برخو يعنی خټيځه او لويديځه باندې وويشل شوه چې لويديځ روم ډير ژر د وحشي او بربر قومونو په وسيله له منځه ولاړ، خو خټيځ روم چې پلازمينه يې قسطنطنيه وه ډير وخت يې دوام وکړ. ۴- د روم قانون دري برخې درلودې، لومړۍ برخه يې مدني او کورنۍ قانون، دويمه برخه يې د وګړو قانون او دريمه برخه يې طبعي قانون و.	

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

د روم د امپراتورۍ له ودې سره سم د کارتاژ ښار چې په شمالي افریقا کې د فینقیانو د واکمنۍ ځای و، د اقتصاد او سوداګرۍ پلوه له ډیر ارزښت څخه برخمن شو ځکه چې کارتاژیانو د شمالي افریقا سیمې، ساردیني، سیسلي کوریسکا او هسپانیا یې تر خپلې ولکې لاندې درلودې او همدارنګه د لویدیځې مدیترانې سوداګریز انحصار یې هم په خپل لاس کې درلود. هغوی د تور پوستکو غلامانو، عاج، فلزاتو او د افریقا د قیمتي ډبرو د پلورلو له لارې د ډیرو پانګو خاوندان شول.

په پیل کې د یونانیانو د له منځه وړلو لپاره د مدیترانې په سمندرګي کې روم او کارتاژ یو بل ته لاس ورکړ، خو د یونانیانو له شړلو څخه وروسته دغه دوه تمدنونه یو د بل سیال وګرځیدل او یو له بل سره یې جګړې وکړې، څرنګه چې سیسیل یو ښیرازه (حاصل خیزه) ټاټوبې و د رومیانو لپاره د غلې دانې یوه غوره منبع کیدای شوه چې د کارتاژیانو په لاس کې وه، که چیرې رومیان بریالي کیدل د غلې دانې زیاته برخه یې له دغې سیمې څخه پوره کوله، له همدې امله چې د یونان په سینایي ښار باندې د کارتاژیانو یرغل چې د سمندري غلو له خوا اشغال شوې وو، د رومیانو لپاره یوه بهانه شوه چې له کارتاژیانو سره جګړه پیل شي چې یوه پیړۍ یې دوام وکړ چې د پونیک د جګړو په نوم شهرت لري.

د پونیک لومړنۍ جګړه له ۲۶۴ څخه تر ۲۴۱ کاله وړاندې له میلاد، دویمه جګړه یې له میلاد څخه له ۲۶۱- ۲۱۸ کاله وړاندې له میلاده او دریمه جګړه یې له ۱۴۹ څخه تر ۱۴۶ کاله وړاندې له میلاد څخه دوام وکړ. چې په پای کې رومیانو پر کارتاژیانو باندې بری وموند. دغو جګړو د رومیانو په سیاسي ، ټولنیزې او اقتصادي وضعې کې سترې پایلې منځته راوړې. څرنګه چې د کارتاژیانو په له منځه وړلو سره د هغوی ټولې سیمې او ثروت د رومیانو په لاس کې ولوېد چې دغه کار د رومیانو د پراختیا او ودې لامل شو او روم یې په یو لویه امپراتورۍ بدل کړ او د پاتریسین (غني طبقه) په ژوند کې ډیر بدلون راغی. د هغوی پانګه ډیره شوه، خو د فقیرو او بې وزلو خلکو په ژوند کوم بدلون را نه غی، بلکې د جګړو له امله هغوی ډیر زیانمن شول.

منبع:

- تمدن مغرب زمین، اسپیل فوگل.
- تمدن های بزرگ جهان، نادر میر سعیدی.
- نگاهی به تاریخ جهان، جواهر لعل نهرو.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۱) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د امريکا تمدن	
عمومي موخې	د امريکا د لرغونو تمدنو سره د زده کوونکو پيژندګلوي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: – د امريکا د بومي اوسيدونکو او د هغوی د اتنيکي منشأ په اړه به معلومات تر لاسه کړای شي، – د مايانو له تمدن سره به بلد شي، – د ازتکيانو او اينکايانو د تمدنو په اړه به معلومات تر لاسه کړي، – د امريکا لرغوني تمدنونه به تحليل او تفسير کړای شي، – د امريکا نقشې به رسم کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــی او وروســـتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويښل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي ځرګندونو ته پام کول، - د لوســت پــه بهيــر کــې د مهمــو مطلبونــو يادداشت، - پــه ټــولګي کــې د ډلــو د اســتازو لخــوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - پــه کــور او ټــولګي کــې د دنــدې ســرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د امريکا بومي ټولنه مغولان وو چې د سايبريا او الاسکا له لارې مهاجره شول او د تمدنونو ځينې نښې نښانې يې له خپل ځان سره را نقل کړې. ۲- د مايانو تمدن له ميلاد څخه کابو ۱۵۰۰ کاله د مخه منځ ته راغی او تر مرکزي امريکا (ګواتيمالا، مکسيکو، هاندوراس) سيمو پورې يې پراختيا پيدا کړه. ۳- ازتکيانې له ميلاد څخه د مخه په نهمه پيړۍ کې په مکسيکو کې راښکاره شول هغوی جنګيالی خلک وو او ازتکيانو ډيره لويه امپراتوري منځته راوړه چې په ۳۸ ولايتو ويشل شوې وه.		

اضافي معلومات:

د ازتکيانو مرکز تنوچ تيتلان و، تنوچ تيتلان په لومړيو کې يو کلی و چې په ډيره چټکتيا سره يې پراختيا وموندله، د هغه په مرکز کې کورونه جوړ شول چې لومړنی عبادت ځای شميرل کيده، دغه کور څو واره بيا ورغول شو چې په پای کې د ښار په لوی عبادت ځای بدل شو.

د تنوچ تيتلان ښار د تئوتي هواکان د لرغوني ښار د طرحې پر بنسټ باندې جوړ شوی او په څلوو برخو ويشل شوی و. د ازتکي هره کورنی له نوموړو برخو څخه په يوه برخه کې مېشته شوه او هره کورنۍ د يوې ټوټې ځمکې څښتنه وه چې د هغوی غړو پر خپل ځمکه باندې کار کاوه او له محصولاتو څخه يې خپلې اړتياوې پوره کولې او هغوی د خپل پخوانۍ مشر د احترام په خاطر تنوچ ښار ته تنوچ تيتلان نوم ورکړ.

تنوچ تيتلان د ځلاندې دورې په لړ کې په يو ښار باندې واوښت چې مخکې له هغه څخه د امريکا په وچه کې داسې عظمت ليدل شوی نه و. تر هغه ځايه پورې چې د هسپانيايي فاتحانو د تعجب وړ وګرځيد او هغوی د دې ځای په ليدو سره دغه ځای ته (ونيز) يا د نوې قارې نوم ورکړ.

منبع:

- تمدن مغرب زمين، اسپيل فوګل.
- تمدن های بزرګ جهان، نادر مير سعيدی.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۲) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د اسلام د خپريدو په درشل کې د نړۍ او عربستان ټاپوزمي اوضاع.	
عمومي موخې	د اسلام د خپريدو په درشل کې د نړۍ او عربستان د ټاپوزمي له اوضاع سره د زده کوونکو پيژندګلوي	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - زده کوونکي به د اسلام د خپريدو په مهال د نړۍ د وضعيت له څرنګوالی سره بلد شي، - د اسلام د خپريدو په درشل کې به د عربستان د ټاپوزمې په وضعيت وپوهيږي، - د اسلام د خپريدو په درشل کې به د نړۍ او د عربستان وضعيت تحليل او تفسير کړای شي. - د اسلام د سپيڅلی دين له ارزښت سره به علاقه پيدا کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنۍ او وروستۍ کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځه ديرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د عربستان وګړو له اسلام څخه د مخه خپلې لورګانې د لوړې او يا د ننګ او شرم له مخې ژوندۍ په ګور کولې او ښځه د هغوی په وړاندې بې ارزښته وه او لکه د بې ارزښته توکي په شان پلورل کيدې او اخيستل کيدې. ۲- څرنګه چې د اسلام د سپيڅلي دين له خپريدو څخه وړاندې پر ځمکه باندې کفر، ويره او ډار حاکم و، د نړۍ ټول خلک په جهل او توره تياره کې ډوب وو. د عربو خلکو له اسلام څخه وړاندې په يهودي، نصراني، د بوتانو، لمر، سپوږمۍ او ستورو په لمانځني باندې عقيده درلوده.		

اضافي معلومات:

په جزيرة العرب کې د شرک د منځته راتللو په اړه دري نظريې ويل شوي دي:

۱- ځينې په دې اند دي چې شرک د جزيرة العرب له سيمې څخه راپورته شوی دی. دوی داسې وايي: کله چې حضرت اسماعيل پر حجاز باندې حاکم شو (جُرهميانو) چې د هغه له مورني قوم څخه وو. هغوی مکې ته راغلل، په مکه کې د هغوی حضور او له بيت الحرام(کعبه) سره د نوموړو تماس او هغه علاقه چې د دې اړيکو له امله را پيدا شوې وه، هغوی يې مجبوره ول چې له بيت الحرام څخه ليرې نشي. په پای کې د اړتيا له امله مسافرت ته اړ شول او له حرم سره د اړيکي دساتنې په خاطر يې لږ خاوره او يا د ډبرو ټوټې له خپل ځان سره يې يوړې. چې په پای کې هم دغه خاوره او ډبره د وخت په تيريدو سره د درناوی له پلوه په مختلفو ډولونو د ستاينې وړ شوه. په پای کې شرک او د بوتانو لمانځنې دود پيدا کړ.

۲- ځينې نور داسې وايي: کله چې عمرو د يحيی زوی پر مکه باندې حاکم شو او د سوداګری په موخه شام ته ولاړ او خپله کورنی يې وليدله چې د بوتانو لمانځنه يې کوله، هغه هم ورته علاقمند شو او له هغو بوتانو څخه يې يوه برخه مکې ته را نقل او خلکو ته يې امر وکړ چې هغوی هم لمانځنه او درناوی ورته وکړي.

۳- ځينې څيړونکي په دې اند دي: د هغه واټن له امله چې د حنيفي دين او خلکو تر منځ رامنځ ته شوی وړو وړو د انحرافاتو ځينې اثار ښکاره شول او همدارنګه د ګاونډيو تمدنونو، لکه: سينايي، رومي او بين النهرين شرکي عقيدې هم اغيزه درلوده او په پای کې د عربستان خلک د شرک لور ته لاړل.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۲) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : دوه درسی ساعت (۹۰ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د حضرت محمد (ص) ژوند له پیدایښت څخه تر بعثت پورې.	
عمومي موخې	د حضرت محمد(ص) له ژوندانه سره (له پیدایښت څخه تر بعثت پورې) د زده کوونکو پیژندګلوي.	
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - د اسلام د سپیڅلي دین له خپریدو څخه وړاندې د حضرت محمد(ص) له ژوندانه سره پیژندګلوي، - د حضرت محمد (ص) په پیغمبري باندې د مبعوث کیدو له څرنګوالي سره بلدتیا، - حبشې ته د مسلمانانو د هجرت په اړه معلومات تر لاسه کول، - د اسلام پیامبر حضرت محمد(ص) د عالي شخصیت په اړه پیژندګلوي، - د اسلام د دیني ارزښتونو درک او احساس، - د زده کوونکو په منځ کې د امانت ساتنې او رښتینولی د روحیې پیدا کول.	
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړني فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یو په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو** **لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پـر تختـه بانـدې د لوسـت د سـرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوسـت ارزونـه او د کـورنۍ دنـدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه نظارځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم بن عبدالمناف بن قصی بن کلاب بن مره دی. ۲- مسلمانانو د مکې د کافرانو د ازار له لاسه حبشې ته هجرت وکړ. ۳- کله چې حضرت محمد(ص) طايف ته ولاړ چې د هغه ځای خلک اسلام ته راوبلل، هغوی نه يواځې د اسلام د پيغمبر بلنه ونه منله، بلکې کوچنيانو او ځوانانو ته يې دنده ورکړه چې د حضرت محمد(ص) په ځورولو لاس پورې کړي او له ښار څخه يې وباسي.		

اضافي معلومات:

حضرت محمد (ص) د دو شنبې په ورځ، د ربيع الاول په دولسمه، د عام الفيل په کال چې له ۵۷۱ ميلادي سره سمون لري، زيږدلی دی. د حضرت محمد (ص) پلار عبدالله نوميده چې د هغه له زيږيدو څخه مخکې وفات شوی و. کله چې حضرت محمد(ص) شپږ کلنۍ ته ورسيد، د هغه مور بي بي آمنه وفات شوه او د جناب پالنه د هغه نيکه عبدالمطلب په خپل غاړه ونيوه، خو عبدالمطلب هم له دوو کالو څخه وروسته له نړۍ سترګې پټې کړې او د حضرت محمد(ص) کفالت د هغه تره ابوطالب په خپله غاړه واخيسته.

ابو طالب ډير شريف سړی و. حضرت محمد(ص) ورته له خپل اولادو څخه ډير ګران و، خو د اقتصاد له پلوه کمزوری و. په دې توګه حضرت محمد(ص) اړ شو چې خپل زياتره وخت د ژوند د اړتياوو د پوره کولو لپاره مصرف کړي. هغه هم ډير ستونزمن کارونه، لکه: د رمی ساتنه، د دوبې په ګرميو کې چې د حضرت محمد (ص) په روح او روان باندې يې ډير ښه اغيز پر خپل ځای پريښود، همدارنګه بيابان د نړۍ د خلقت(پيدايښت) په اړه د ده د تفکر لپاره ډير مناسبه ځای و.

حضرت محمد(ص) د دولس کلنۍ په عمر کې له خپل تره ابوطالب سره د سوداګرۍ لپاره شام ته ولاړ، خو سوداګريز کاروان په سوريه کې بصرا ښار ته نږدې دمه وکړه. په دې ښار کې د بحيرا په نامه يو راهب اوسيده، بحيرا تر هغه وخت پورې له نورو کاروانونو سره چې له هغه ځای څخه تيريده اړيکي نه نيولې او خبر يې ور سره نه کولې، خو هغه په دې کال د دې کاروان د هرکلي لپاره راغی. د نښو او علامو، مطالعاتو او تجربو له

ketabton.com - The Digital Library

مخې يې حضرت محمد(ص) وپيژند او ابوطالب ته يې وويل: دغه د عالميانو سيد او د جهانيانو رسول دی او خدای(ج) هغه يې د جهانيانو لپاره د رحمت العالمين په توګه په پيغمبری مبعوث کوي، ابوطالب او د قريشو لويانو وويل: څنګه وپوهيدې؟ هغه وويل: کله چې د غونډی غاړې ته نږدې شوی، هيڅ ډبره او ونه نه وو چې دغه جناب ته سجده ونکړي او دوی له پيغمبر څخه پرته بل هيڅ چاته سجده نه کوي او زه هغه د نبوت له مُهر څخه پيژنم چې پخپل کتاب کې مي لوستلی دی.

وروسته يې د کاروانيانو لپاره ميلمستيا تياره کړه او له ابوطالب څخه يې وغوښتل چې جناب حضرت(ص) شام ته يو نسي او بيرته يې مکې ته وګرځوي، ځکه امکان لري چې د شام روميان او يهوديان زيان ورته ورسوي، نو هغوی بيرته وګرځيدل.

حضرت محمد(ص) د نيکو اخلاقو خاوند و. هغه جناب د خپل قوم په منځ کې په شفقت، وفا، عهد ساتنه، حوصلې، عفت، تواضع، زړورتيا د امانت په ساتنه او رښتينولی کې مشهور و. تر هغه ځای پورې چې ورته يې د امين لقب ورکړی و.

پيغمبر(ص) د ځوانۍ په مهال د مکې له ځينو ځوانانو سره له هغه کسانو سره چې پرې زور زياتی شوی و، د حلف الفضول په نوم يو ټرون وتاړه. د حجرالاسود پر ايښودلو باندې د اعرابو د مختلفو قبيلو تر منځ ستونزه پيښه شوه. له مباحثې او مناقشې څخه وروسته يې د اعرابو د قبيلو د مشرانو د ستونزې د حل لپاره پريکړه وکړه او تصميم ونيول شو چې هر څوک له ټولو څخه مخکې د کعبې دروازې ته ورننوت، د هغه حکم به ومنو. په دې وخت کې حضرت محمد(ص) له ټولو څخه مخکې کعبې ته ورننوت او ټولو پرې غږ وکړ چې امين داخل شو، وروسته له هغه حضرت محمد(ص) د ځانګړې تدبير او فکر سره سم حجرالاسود په يو څادر باندې کيښود او د هغه څنډې يې د قبيلو د لويانو په لاس کې ورکړې او په دې توګه د يوې سترې وينې تويونې څخه مخنوی وشو.

د اسلام پيغمبر(ص) د عادی خلکو غوندې ژوند کاوه. د هغه کور، خوراک او کالي ډير ساده وو، هيڅ کله يې خپل ځان له نورو څخه پورته نه ګانه. د الهي قوانينو (قران شريف) سره سم د خپلو خپلوانو او مومنانو په وړاندې مهربان او د کافرانو او دښمنانو په مقابل کې يې کلک دريځ درلود، له کوچنيانو سره يې مينه کوله او د خپلو ميرمنو او اهل بيتو په وړاندې مهربان و.

د هغه جناب شخصيت داسې و چې د قران کريم عملی ځيره د هغه په وجود کې ښکاره شوې وه. چې د هغه ژوند د نورو مسلمانانو لپاره يوه بيلګه اووسې.

منبع:

- تاريخ سياسی اسلام، داکتر حسن ابراهيم حسن.
- سيرة النبي، مولانا صيف الرحمن مبارکپور.
- تاريخ صدر اسلام، غلام حسين زرګری نژاد.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳٤) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د عقبې بيعت	
عمومي موخې	د عقبې له بيعت سره د زده کوونکو پيژندګلوي	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د عقبې بيعت او مدينې ته د مسلمانانو د هجرت له څرنګوالي سره بلدتيا، - د عقبې د لومړی او دويم بيعت په اړه معلومات تر لاسه کول، - هغه لاره چې مسلمانانو مدينې ته هجرت وکړ رسم کړای شي، - يودبل په وړاندې د صله رحمی او د ستونزو په وړاندې د صبر او تحمل د روحيې رامنځ ته کول.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پـر تختـه بانـدې د لوسـت د سـرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوسـت ارزونـه او د کـورنۍ دنـدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمـو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلـو د اسـتازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کـې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- له خدای (ج) سره هيڅ څوک او يا کوم شی نه شريک کوو، نيک اعمال پرځای کوو او خپل اولادونه نه وژنو، درواغ نه وايو په هيڅ چا تورنه لګوو او د خدای(ج) د رسول نافرماني نه کوو. ۲- د عقبې دويم بيعت د بعثت په ديارلسم کال کې تر سره شو. ۳- حضرت محمد(ص) د جمعې لومړنۍ لمونځ د بني سالم بن عوف په قبيلې کې ادا کړ.		

اضافي معلومات:

وروسته له هغه چې مسلمانانو له مکې څخه مدينې منورې ته هجرت وکړ، د مهاجرو او انصارو تر منځ د وروروليو ټرون رامنځته شو، کله چې د مکې مسلمانانو مدينې ته هجرت وکړ، ډير غريب وو، په مدينه کې يې د ژوند کولو توان نه درلوده. په دې توګه پيغمبر(ص) انصارو ته توصيه وکړه چې له هغوی څخه هر يو د مکې له مسلمانانو سره د وروروليو عقد وټړي او هغوی ته په خپل کور کې ځای ورکړی او يو دبل په اتفاق سره د خپل ژوند د معيشت تأمين کړي چې د مکې مسلمانانو د ژوند په وضعه کې ښه والی راشي. هر وخت چې هغوی وتوانيده چې د خپل ځان لپاره د اوسيدلو ځای چمتو کړی شي او خپلې اړتياوې په يواځې توب سره پوره کړي، هغه وخت کولای شي له دوی څخه جلا شي.

د مواخاتو له ټرون وروسته هر هغه څوک چې د يو انصار په کور کې ژوند کوي، يو ورځ د الله د رضا په خاطر د مسلمانانو په مسجد او بل ورځ به د خپل ژوند د اړتياوو د پوره کولو په خاطر کار کوي.

منبع:

- تمدن مغرب زمين، اسپيل فوګل.
- تمدن های بزرگ جهان، نادر مير سعيدی.
- نگاهی به تاريخ جهان، جواهر لعل نهرو.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۵) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس مهال : دوه درسی ساعت (۹۰ دقیقې)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح		
د لوست موضوع	غزاګاني		
عمومي موخې	د حضرت محمد(ص) د غزاګانو د رامنځته کیدو د لاملونو او د هغوی له پایلو سره د زده کوونکو پیژندګلوي.		
(پوهنیزې، مهارتي او ذهنیتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - د اسلام پیغمبر حضرت محمد(ص) له غزاګانو سره به بلد شي، - د حضرت محمد(ص) د نیکو کړنو په اړه به معلومات تر لاسه کړي، - د حضرت محمد(ص) د غزاګانو پیغام به د خپل ژوند سرمشق وګرځوي، - د پیامبر له اخلاقو سره د مینې رامنځ ته کول. - د غزاګانو په پایلو باندې به پوه شي.		
د تدریس لارې او طریقې	توضیحي، تشریحي، لکچر او مباحثه وي.		
مرستندویه او اړین درسي توکي	تخته، تباشیر، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...		
د ارزونې طریقې	تقریري، تحریري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...		
لومړني فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړني فعالیتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړینو توکو چمتو کول، د تیر لوست ارزونه او د حاضرۍ اخیستل. **د انګیزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او یا د یو په زړه پورې تاریخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقیقو**	**لس دقیقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځه ديرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د بدر په غزا کې له مشرکينو څخه اويا تنه ووژل شول. ۲- د احد غزا د منځته راتلو لامل د بدر د غزا د تلفاتو پر وړاندې د مکې د کفارو غچ اخيستل وو. ۳- د کفارو او مشرکينو د ماتې لامل د خندق په غزوه کې د خندق کيندل، د حضرت نعيم بن مسعود مسلمان کيدل او ډير چتک طوفان و.		

اضافي معلومات:

وروسته له هغه چې حضرت محمد(ص) په مدينې منوره کې د اسلامي حکومت بنسټ کيښود او د اسلام بنسټونه يې ټينګ کړل. د اسلامي حکومت په جوړيدو سره ورځ په ورځ د مسلمانانو قوت زياتيده. د مکې کفار يې په ويره کې واچول او د هغوی هڅې د مسلمانانو د ازارولو لپاره زياتې شوې. په دې توګه د بدر، احد، بنی نظير، خندق او بني قريظه غزاګاني د مسلمانانو او کفارو تر منځ د خدای په فرمان رامنځته شوی.

د بدر غزا لومړنی غزوه وه چې د مکې د کفارو او مسلمانانو تر منځ پيښه شوه چې د روژې د مياشتې په اولسمه او د هجرت په دويم کال په هغه ځای کې چې بدر نوميده، د مسلمانانو سرتيرو د زړورتيا او قوي ايمان په پايله کې رامنځته شوه. سره له دې چې د اسلام د دښمنانو شمير څو برابره وو بيا هم پر مشرکانو باندې يې بری تر لاسه کړ چې دغه غزا د کفارو لپاره د پند او حيرانی وړ وګرځيده او هغوی يې متوجه کړل چې مسلمانان تر کومه حده پورې له خپل دين سره مينه لري او د هغه د دفاع لپاره حتی له مرګ څخه هم نه ويريږي.

خدای(ج) د بدر په غزا کې د مکې کفار خوار او ذليل کړل، تر هغه ځای پورې چې تصميم يې ونيوه چې له مسلمانانو سره يو ځل بيا جګړه وکړي او د بدر ننګ له خپل لمنو څخه پاک کړي. په دې توګه جګړې ته چمتو شول او مسلمانان هم مجبوره شول چې د اسلام د سپيڅلې دين او د خپلو دينې ارزښتونه د دفاع په خاطر د احد، بنی نظير، خندق او بني قريظه په غزاګانو لاس پورې کړي چې د هغوی شرح د کتاب په متن کې راوړل شوي ده. ورته دې مراجعه وشي.

منبع:

- تمدن مغرب زمين، اسپيل فوګل.
- تمدن های بزرگ جهان، نادر مير سعيدی.
- نګاهی به تاريخ جهان، جواهر لعل نهرو.

ketabton.com - The Digital Library

د (٣٦) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت (يو درسي ساعت)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د حديبې سوله	
عمومي موخه	زده کوونکي دې د حد يبې د سولې –بيعت الرضوان سره بلد شي.	
موخې: - پوهنيزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنيتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د حد يبې سولې د مفهوم او ارزښت په اړه به معلومات تر لاسه کړي، - د غزوې د مفهوم او د خيبر او موتې عزاګانو په اړه به معلومات ترلاسه کړای شي، - د حد يبې د سولې ارزښت به تحليل کړای شي، - غزوه، سريه او جګړه به يو له بل سره پرتله کړای شي، - په ژوند کې به د سولې له ښيګنو څخه خوند واخلي.	
د تدريس چلندونه	تلفيقي ميتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدريس اړين توکي	تخته، تباشير، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقريري، تحريري، پروژه وي او مشاهده وي	وخـــت په دقيقو
د تدريس او زده کړې فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنۍ کړنې:** ١- سلام اچول، ٢- له زده کوونکو سره روغبړ، ٣- د زده کوونکو د حاضرۍ اخيستل، ٤- له زده کوونکو سره پيژندګلوي او د ټولګي د وضعيت ليدل، ٥- د تيرشوې لوست ارزيابي کول، ٦- د تدريس د اړينو توکو تيارول ، **٧- د انګيزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او يا د تاريخي نقشې ښودل.	١٠

ketabton.com - The Digital Library

مینځنـــــي او وروســـــتني فعالیتونه	د ښوونکي فعالیتونه	د زده کوونکو فعالیتونه	وخت په دقیقو
	- د لومړنیو فعالیتونو سرته رسول او د انګیزوي پوښتنو کول، - پر تخته باندې د سرلیک لیکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو لیکل، - د لوست توضیح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ییزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنیو فعالیتونه کې ګډون، - د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نیول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو یاداشت نیسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ییزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعالیتونو سرته رسول.	۸۰
	په ټولګي کې فعالیتونه: ۱- د حدیبې سوله او د خیبر غزا د لوست په متن کې توضیح شوې ده. ورته دې رجوع وشي. **پوښتنو ته ځوابونه:** امکان لري چې زده کوونکي بیلابیل ځوابونه ووایي، تاسو ته ښایي چې ونه وایاست چې د چا ځواب سم او د چا غلط دی. پوښتنو ته تر هغې وخته ادامه ورکړئ چې سم ځواب د زده کوونکو لخوا وویل شي. ۱- د حدیبې سوله، ۲- د روم قیصر، د ایران پاچا، د مصر عزیز او د حبشې پاچا، ۳- د موتې د غزا لامل. عباسیانو د حضرت پیغمبر قاصد(استازی) په شهادت ورساوه. **له ټولګی بهر فعالیت:** د حدیبې سوله د لوست په متن کې توضیح شوې ده له هغې څخه په ګټې اخیستنې سره وکولای شي چې د حدیبې د سولې ښیګنې په ګوته کړي.		

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

د حديبې د سولې ګټورې پايلې په دې توګه دي:

۱- د رسول الله(ص) ځنيو اصحابو ويلي دي: هيڅ پيښه د حديبې د سولې په شان د مسلمانانو لپاره ګټوره نه وه، که څه هم ځينې مسلمانان په پيل کې په دغو شيګنو پوه شوې نه وو.

۲- د حديبې سوله د مسلمانانو لپاره يو بريالیتوب و، ځکه: له دې تاريخ څخه وروسته هر څوک چې اسلام ته راوبلل شول، هغوی اسلام ومانه.

۳- د حديبې په سوله کې، مشرکانو په ځان شاهدي ورکړه چې پيغمبر (ص) او مسلمانان له قريش قبيلې څخه جلا او خپلواکه ځواک دی.

۴- د حديبې د سولې په پلي کولو سره، مسلمانان، نوې ټولنيز نظام او نوو انساني اړيکو سره د اسلام په نوم بلديږي. له دې کبله، هغوی چې اسلام راوړ او هغوی چې اسلام و نه مانه، په رسمي توګه يې په دې نظم او اړيکو اعتراف وکړ .

۵- د ثقيف او قريش قبايلو څخه ځينې هوښيار کسان پدې وپوهيدل چې اسلام په نړۍ وخت کې بريالی کيږي. له دې کبله يې د اسلام سره له مخالفت څخه لاس واخيست.

۶- د حديبې سولې، د يهودو او قريشو هغه ټرونونه او يووالی چې د اسلام پر ضد يې کړی و له منځه يووړل.

بيعت الرضوان

څرنګه چې د قريشو مشرکينو د رسول الله(ص) استازی (حضرت عثمان(رض)) له خپل ځان سره وساته. له دې کبله رسول الله(ص) له مسلمانانو څخه تعهد (بيعت) واخيست چې ونه تښتي، په دې توګه دغه بيعت د بيعت الرضوان په نوم ياد شوی دی.

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۷) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو درسي ساعت)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د مکې معظمې فتح	
عمومي موخه	زده کوونکي دې د مکې د فتحې د څرنګوالي، د حنین غـزا، حجـة الـوداع او د رسول الله(ص) د رحلت په اړه معلومات تر لاسه کړي.	
موخي: - پوهنيزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنيتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د مکې مکرمې د فتح په څرنګوالی به پوه شي، - د حنین او تبوک د غزاګانو د څرنګوالي په هکله به معلومات تر لاسه کړي، - په حجة الوداع او د حضرت رسول اکرم (ص) په رحلت به پوه شي، - د مسلمانانو په وسیله به د مکې فتح تحلیل کړای شي، - د حنین او تبوک غزاګانو لاملونه به تشخیص کړي. - د حـضرت محمـد(ص) د رحلـت او حجـة الـوداع مهـم ټکـي بـه تحلیـل او تشخیص کړای شي، - د اسلام د تاریخ له زده کولو څخه به خوند واخلي.	
د تدریس چلندونه	تلفیقي میتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدریس اړین توکي	تخته، تباشیر، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقریري، تحریري، پروژه وي او مشاهده وي	وخـــت په دقیقو
د تدریس او زده کړې فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنۍ کړنې:** ۱- سلام اچول، ۲- له زده کوونکو سره روغبړ، ۳- د زده کوونکو د حاضرۍ اخیستل، ٤- له زده کوونکو سره پیژندګلوي او د ټولګي د وضـعیت مـشاهده کول، ٥- د تیرشوې لوست ارزونه، ٦- د تدریس د اړینو توکو چمتو کول، **۷- د انګیزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او یا د تاریخي نقشې ښودل.	۱۰

ketabton.com - The Digital Library

مينځني او وروستني فعاليتونه	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- د لومړنيو فاليتونو سرته رسول او د انګيزې رامنځته کول، - پر تخته باندې د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست توضيح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ييزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنيو فعاليتونه کې ګډون، - د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نيول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو يادداشت نيسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ييزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعاليتونو سرته رسول.	۸۰
	په ټولګي کې فعاليتونه: د مکې فتح، د حنين غزا او حجة الوداع په جلا جلا سرليکونو کې توضيح شوي دي ورته دې رجوع وشي. **د پوښتنو ځوابونه:** ۱- په اتم هجري کال له هغه وروسته چې کفارو ټرون مات کړ.... ۲- د حنين غزا لاملونه د حنين غزا تر فرعي سرليک لاندې توضيح شوي دي، ورته دې رجوع وشي. ۳- په يوولسم هجري کال د دو شنبې په غرمه د ربيع الاول په دو لسمه نيټه. **له ټولګي څخه بهر فعاليت:** د حضرت محمد(ص) د شخصيت په اړه زده کوونکي کولای شي د درسي کتاب، د جومات امام، کتابتون او د خپل کلي له پوهو خلکو څخه معلومات تر لاسه کړي.		

اضافي معلومات:

کله چې مسلمانان کعبې ته د ننه شول، د حضرت محمد(ص) لخوا د کعبې کور له بتانو څخه پاک شو، هغه وخت حضرت رسول الله (ص) پر اوښ سپور شو، د لوی څښتن تعالی له کور څخه يې اوه واره طواف وکړ او ويل کيږي چې د کعبې په کور کې ۳۶۰ بته وو، حضرت محمد (ص) په خپله امسا د بت خواته اشاره وکړه هغه بت به په څمکه رانسکور شو.

حضرت محمد(ص) په دې وخت کې دا (آيه) تلاوت کړ چې ژباړه يې دا ده«د حق په راتګ باطل له منځه لاړ، رښتيا چې باطل له منځه تلونکی دی».

حضرت رسول الله(ص) د عثمان بن طلحه عبددی څخه کلي واخيسته، د کعبې د کور دروازه يې خلاصه کړه او کور ته د ننه شو. او حضرت بلال(رض) ته امر وکړ، د کعبې پر بام پورته او اذان وکړه.

منابع او مأخذونه:

- اطلس تاريخ اسلام،
- سيرت پيامبر(ص)، فضلي،
- تاريخ تمدن اسلام، جرجی زيدان،
- اصلی منبع: تاريخ طبري،

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۸) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو درسي ساعت)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	حضرت ابوبکر صدیق(رض)	
عمومي موخه	زده کوونکي د لومړي خلیفه حضرت ابوبکر صدیق(رض) د خلافت له څرنګوالي سره بلد شي.	
موخي: - پوهنیزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنیتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ورسیږي: - د حضرت ابوبکر صدیق (رض) خلافت ته د رسیدلو او د هغې زمانې د مهمو پیښو د څرنګوالي په هکله به معلومات تر لاسه کړای شي. - خلافت ته د حضرت ابوبکر صدیق (رض) د رسیدلو او د هغه وخت د مهمو پیښو تحلیل به وکړای شي. - د لومړني خلیفه حضرت ابوبکر صدیق(رض) له ښو خویونو او کړنو څخه به خوند واخلي.	
د تدریس چلندونه	تلفیقي میتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدریس اړین توکي	تخته، تباشیر، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقریري، تحریري، پروژه وي او مشاهده وي	وخت په دقیقو
د تدریس او زده کړې فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنۍ کړنې:** ۱- سلام اچول، ۲- له زده کوونکو سره روغبړ، ۳- د زده کوونکو د حاضرۍ اخیستل، ٤- له زده کوونکو سره پیژندګلوي او د ټولګي د وضعیت مشاهده کول، ٥- د تیرشوې لوست ارزونه، ٦- د تدریس د اړینو توکو چمتو کول ، **۷- د انګیزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او یا د تاریخي نقشې ښودل.	۱۰

ketabton.com - The Digital Library

مینځنـــــي او وروســـــتني فعالیتونه	د ښوونکي فعالیتونه	د زده کوونکو فعالیتونه	وخـت پـه دقیقو
	- د لومړنیو فالیتونو سرته رسول او د انګیزې رامنځته کول، - پر تخته باندې د سرلیک لیکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو لیکل، - د لوست توضیح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ییزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنیو فعالیتونه کې ګډون، - د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نیول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو یاداشت نیسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ییزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعالیتونو سرته رسول.	۸۰

په ټولګي کې فعالیتونه:

کوم مهم کارونه چې د حضرت ابوبکر صدیق(رض) په وخت کې تر سره شوې او همداراز د هغه لومړی خطبه د لوست په متن کې توضیح شوي دي، ورته دې رجوع وشي.

د پوښتنو ځوابونه:

امکان لري چې زده کوونکې بیلابل ځوابونه ووایي، خو سم ځواب دا دی:

۱- د حضرت محمد(ص) له رحلت څخه وروسته انصار په سقیفه بني ساعده کې سره راټول شول او ویې غوښتل چې خلیفه له خپل منځ څخه وټاکي، حضرت ابوبکر صدیق(رض) او حضرت عمر(رض) هغه وخت چې دا خبره واوریده د سقیفه په لور روان شول او په لاره کې حضرت عبیده بن جراح ورسره یو ځای شو. کله چې سقیفې ته ورسیدل، حضرت ابوبکر صدیق(رض) انصارو مخاطب کړل په پایلې کې دوی له خلافت څخه لاس واخیست، وروسته حضرت عمر(رض) او حضرت ابو عبیده(رض) حضرت ابوبکر صدیق(رض) سره بیعت وکړ او له دې وروسته نورو خلکو هم له حضرت ابوبکر صدیق(رض) سره بیعت ته چمتو شول.

۲- دوه کاله او درې میاشتې یې خلافت وکړ.

۳- د حضرت خالد بن ولید ستړې لاسته راوړنې عبارت دي: د یوکال دوو میاشتو په اوږدو کې یې د فرات د سیمو خلک د اسلام په دین مشرف کړل. د یرموک د سیند په غاړه په هغه جګړه کې چې له رومیانو سره یې تر سره کړه، سره له دې چې د مسلمانانو شمیر ډیر لږ و، بری یې تر لاسه کړ.

ketabton.com - The Digital Library

اضافي معلومات:

خلافت يو ډول حکومت دی چې اسلامي نظام ته ځانګړی شوی دی. د اسلام خليفه د شريعت د مقراراتو له مخې د مسلمانانو ديني او دنيوي چارې د قران کريم د احکامو او د اسلام د پيغمبر د احاديثو په رڼا کې پر مخ وړي.

د اسلام د خليفه دنده يواځې په سياست او حکومت کې نه تمامېږي، بلکه د خليفه ډيره مهمه دنده د ستر څښتن تعالی د بندګانو اصلاح، ارشاد او لارښوونه ده چې پدې برخه کې د ټولو معقولو ګټه پورته کړي. ټولنيز عدالت رامنځ ته کړي او د خلکو د سوکالۍ لپاره هڅه وکړي ، همدا رنګه خليفه مکلفيت درلود چې د اسلام سپيڅلی دين دود کړي او د اسلامي نظام لمن په نړۍ کې وغزوي. ځکه چې په دې نړۍ کې خليفه د مسلمانانو او په اخرت کې د الله (جل جلاله) په وړاندې مسوول او ځواب ورکوونکی دی.

منابع او مأخذونه:

- خلفای راشدین،
- تاریخ تمدن اسلام، جرجی زیدان،
- اصلی منبع: تاریخ طبري،

ketabton.com - The Digital Library

د (۳۹) لوست د تدریس لارښود پلان

د تدریس وخت (یو درسي ساعت)

د مطلبونو سرلیکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	حضرت عمر(رض)	
عمومي موخه	زده کوونکي دې د حضرت عمر فاروق(رض) د نسب، شخصیت، فتوحاتو او لاسته راوړنو سره بلد شي.	
موخي: - پوهنیزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنیتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسیږي: - د حضرت عمر فاروق(رض) د نسب په هکله به پوه شي، - د حضرت عمر فاروق(رض) د شخصیت په اړه به معلومات تر لاسه کړي، - د حضرت عمر فاروق(رض) د فتوحاتو او لاسته راوړنو په اړه به پوه شي، - د حضرت عمر فاروق(رض) د فتوحاتو او لاسته راوړنې تحلیل او ارزونه به وکړای شي، - د ټولنیز عدالت د پلي کولو سرچینه به پیدا کړای شي.	
د تدریس چلندونه	تلفیقي میتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدریس اړین توکي	تخته، تباشیر، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقریري، تحریري، پروژه وي او مشاهده وي	وخت په دقیقو
د تدریس او زده کړې فعالیتونه او د انګیزې رامنځته کول	**لومړنۍ کړنې:** ۱- سلام اچول، ۲- له زده کوونکو سره روغبړ، ۳- د زده کوونکو د حاضرۍ اخیستل، ٤- له زده کوونکو سره پیژندګلوي او د ټولګي د وضعیت مشاهده کول، ٥- د تیرشوې لوست ارزونه، ٦- د تدریس د اړینو توکو چمتو کول ، **۷- د انګیزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او یا د تاریخي نقشې ښودل.	۱۰

ketabton.com - The Digital Library

مينځني او وروستني فعاليتونه	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- د لومړنيو فاليتونو سرته رسول او د انګيزې رامنځته کول، - پر تخته باندې د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست توضيح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ييزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنيو فعاليتونه کې ګډون، - د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نيول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو يادداشت نيسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ييزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعاليتونو سرته رسول.	۸۰
	په ټولګي کې فعاليتونه: د اسلام د خپريدو په وخت کې او د عدالت په پلي کولو کې د حضرت عمر فاروق(رض) د خلافت ونډه د لوست په متن کې تشريح شوي ده، ورته دې رجوع وکړي. **د پوښتنو ځوابونه:** ۱- د بعثت په شپږم کال د اسلام په دين مشرف شو. ۲- کله چې حضرت ابوبکر(رض) ناروغه شو، له خپلو اصحابوکرامو (مهاجرين او انصار) سره يې مشوره وکړه. په پايله کې ټولو اصحابو د دغې سپيڅلې او درنې دندې لپاره حضرت عمر(رض) وټاکه. ۳- حضرت عمر فاروق(رص) له لس کالو او پنځه مياشتې خلافت وروسته د هجرت په ۲۴ کال د ابو لولو په واسطه د شهادت لوړ مقام ده ته ورسيد. **له ټولګي څخه بهر فعاليت:** زده کوونکي کولای شي له درسي کتاب، د جومات له امام او نورو پوهو خلکو څخه د حضرت عمر(رض) د ژوند او عدالت په اړه معلومات راټول او په ټولګي يې وړاندې کړي.		

اضافي معلومات:

د حضرت عمر فاروق(رض) د خلافت يوه مهمه پيښه د مسلمانانو لپاره د فلسطين فتح وه چې له پوځي پلوه (تبليغاتي) او د ډير ارزښت وړ وه ځکه چې د اقصی جومات د مسلمانانو لومړی قبله په دې سيمه کې ده. د دې ارزښت له کبله حضرت عمر(رض) پخپله خوښه دې سيمې ته سفر وکړ او له مسيحيانو سره يې ټرون لاسليک کړ او د دوی حقوقو ته يې درناوی وکړ. د شام او فلسطين خلکو چې کلونه يې د روم د امپراتوری لوړتيا او ښکلا ليدلی وه، نو کله چې د اسلام د سپاهيانو له ساده وضعې او د مسلمانانو د خليفه حضرت عمر فاروق(رض) له نرم رفتار سره مخامخ شول، حيران پاتې شول.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤٠) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت (يو درسي ساعت)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	حضرت عثمان(رض)	
عمومي موخه	زده کوونکي دې د حضرت عثمان له نسب، شخصيت، خلافت ته د رسيدو له خرنګوالي او لاسته راوړنو سره پيژندګلوي تر لاسه کړي.	
موخي: - پوهنيزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنيتي(Attitude)	زده کوونکي به د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د حضرت عثمان(رض) د نسب په اړه به معلومات تر لاسه کړای شي، - خلافت ته د حضرت عثمان(رض) د رسيدو په خرنوالي به پوه شي، - د اسلام د فتوحاتو او پرمختګ په اړه به معلومات تر لاسه کړای شي، - خلافت ته د حضرت عثمان(رض) د رسيدو خرنګوالی به تحليل کړای شي، - لاسته راوړنې به لړليک کړای شي، - له سخاوتمندی څخه به لذت واخلي.	
د تدريس چلندونه	تلفيقي ميتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدريس اړين توکي	تخته، تباشير، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقريري، تحريري، پروژه وي او مشاهده وي	وخت په دقيقو
د تدريس او زده کړې فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنی کړنې:** ١- سلام اچول، ٢- له زده کوونکو سره روغبړ، ٣- د زده کوونکو د حاضرۍ اخيستل، ٤- له زده کوونکو سره پيژندګلوي او د ټولګي د وضعيت مشاهده کول، ٥- د تيرشوې لوست ارزونه، ٦- د تدريس د اړينو توکو چمتو کول ، **٧- د انګيزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او يا د تاريخي نقشې ښودل.	١٠

ketabton.com - The Digital Library

مينځني او وروستني فعاليتونه	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- د لومړنيو فاليتونو سرته رسول او د انګيزې رامنځته کول، - پر تخته باندې د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست توضيح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ييزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنيو فعاليتونه کې ګډون، - د ښوونکي خرګندونو ته غوږ نيول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو يادداشت نيسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ييزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعاليتونو سرته رسول.	۸۰
	په ټولګي کې فعاليتونه: د اسلام د دريم خليفه حضرت عثمان(رض) د ژوند او فتوحاتو په هکله د لوست متن کې معلومات ورکړل شوی دی. **د پوښتنو ځوابونه:** ۱- خلافت ته د حضرت عثمان(رض) د رسيدو څرنګوالی د لوست په متن کې تشريح شوی دی. ورته دې رجوع وکړي. ۲- فتح شوې سيمې په لوست کې توضيح شوي دي. ورته دې رجوع وکړي. ۳- د دولس کاله خلافت وروسته په ۳۶ هجري کال کې په شهادت ورسيد. **له ټولګي څخه بهر فعاليت:** د حضرت عثمان(رض) د ژوند په اړه دې له کتاب، د مسجد له امام او نورو علماوو څخه معلومات تر لاسه کړي.		

اضافي معلومات:

حضرت عثمان له دې نه ويره او بيم درلود چې مبادا د قران عظيم الشان په قرائت کې اختلافات رامنځ ته شي او د الله کلام له نقصان سره مخامخ شي، نو ځکه يې امر وکړ، هغه مصحف چې د حضرت ابوبکر صديق په وخت کې ليکل شوې و او د حضرت عمر(رض) لور بي بي حفصه سره موجود دي، له مخې دې څو نسخې وليکل شي او اسلامي ښارونو ته وليږدول شي او پخوانۍ نسخې دې وسوزول شي چې دا کار د حضرت عثمان(رض) له سترو کړونو څخه شميرل کيږي.

د حضرت عثمان د خلافت په مهال په اسلامي پوځ کې بحري ځواک منځ ته راغی چې د قبرس په توپو کې يې بری ترلاسه او د قسطنطنيې د نيولو په فکر کې شول.

منابع او مأخذونه:

- خلفای راشدين،
- تاريخ تمدن اسلام، جرجی زيدان،
- اصلی منبع: تاريخ طبری،
- فتوح البلدان، بلاذری.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤١) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت (يو درسي ساعت)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	حضرت علی(رض)	
عمومي موخه	له حضرت علي(رض) د خلافت سره به پيژندګلوي پيدا کړي	
موخي: - پوهنيزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنيتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د حضرت علي(رض) نسب، به وپيژني، - خلافت ته د حضرت علي(رض) د رسيدو په څرنګوالي به پوه شي، - د صفين د جګړې د اختلاف لاملونو به تحليل کړای شي، - د اسلام د صدر له تاريخ سره به مينه پيدا کړي.	
د تدريس چلندونه	تلفيقي ميتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدريس اړين توکي	تخته، تباشير، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقريري، تحريري، پروژه وي او مشاهده وي	وخت په دقيقو
د تدريس او زده کړې فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني کړنې:** ١- سلام اچول، ٢- له زده کوونکو سره روغبړ، ٣- د زده کوونکو د حاضرۍ اخيستل، ٤- له زده کوونکو سره پيژندګلوي او د ټولګي د وضعيت مشاهده کول، ٥- د تيرشوې لوست ارزونه، ٦- د تدريس د اړينو توکو چمتو کول ، **٧- د انګيزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او يا د تاريخي نقشې ښودل.	١٠

ketabton.com - The Digital Library

مينځني او وروستني فعاليتونه	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- د لومړنيو فاليتونو سرته رسول او د انګيزې رامنځته کول، - پر تخته باندې د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست توضيح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ييزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنيو فعاليتونه کې ګډون، - د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نيول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو يادداشت نيسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ييزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعاليتونو سرته رسول.	۸۰
	په ټولګي کې فعاليتونه: خلافت ته د حضرت علي(رض) د رسيدو څرنګوالی او د هغه د خلافت مهمې پېښې د لوست په متن کې توضيح شوي دي. **د پوښتنو ځوابونه:** ۱- حضرت علي(رض) د ابوطالب زوی، د حضرت محمد(ص) زوم او د تره زوی دی. ۲- د حضرت علي(رض) او حضرت معاويه(رض) تر منځ جګړه په ۳۷ هـ کال کې پېښه شوې ده. ۳- د عبدالرحمن بن ملجم لخوا د هجرت په څليرويشتم کال کې په شهادت ورسيد. **له ټولګي څخه بهر فعاليت:** د حضرت علي(رض) د ژوند په اړه دې د مسجد له امام، او نورو ديني علماوو څخه معلومات تر لاسه کړي.		

اضافي معلومات:

امير المومنين حضرت علي (کرم الله وجهه) له بيعت اخيستلو وروسته خپل عاملان (واليان) اسلامي ولايتونو ته واستول. عثمان بن حنف يې بصري ته، عماره بن شهاب يې کوفي ته، عبدالله بن عباس يې يمن ته، قيس بن سعد بن عباده، محمد بن ابی بکر او مالک اشتر يې يو د بل پسې مصر ته واستول او سهيل بن حنيف يې د شام د والي په توګه وټاکه. خو له دغو واليانو څخه هيڅ يو په خپل کار کې بريالیتوب تر لاسه نکړ ځکه چې په ټولو ښارونو کې اختلافات منځ ته راغلي وو.

منابع او مأخذونه:

- خلفای راشدين،
- اطلس تاريخ اسلامي،
- تاريخ تمدن اسلام، جرجی زيدان،
- تاريخ طبري.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤٢) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس وخت (يو درسي ساعت)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د خلفای راشدين ځلاندې دورې ته يوه کتنه	
عمومي موخه	د خلفای راشدين له سياست او لاسته راوړونو سره د زده کوونکو پيژندګلوي.	
موخې: - پوهنيزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنيتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - د خلفای راشدين سياست به وپيژني، - د فتوحاتو په لاملونو باندې به پوه شي، - د خلفای راشدين د سياست څرنګوالی به تحليل، کړای شي، - د خلفای راشدين په وخت کې به د اسلام د فتوحاتو لاملونه تحليل کړای شي، - د خلفای راشدين کړنې به د خپل ژوند سر مشق وګرځوي او له پايلو څخه به يې خوند واخلي.	
د تدريس چلندونه	تلفيقي ميتود(لکچر، مباحثه وي او پوښتنې او ځوابونه)	
د تدريس اړين توکي	تخته، تباشير، نقشې، کتاب او ...	
د ارزونې چلندونه	تقريري، تحريري، پروژه وي او مشاهده وي	وخت په دقيقو
د تدريس او زده کړې فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنۍ کړنې:** ١- سلام اچول، ٢- له زده کوونکو سره روغبړ، ٣- د زده کوونکو د حاضرۍ اخيستل، ٤- له زده کوونکو سره پيژندګلوي او د ټولګي د وضعيت مشاهده کول، ٥- د تيرشوې لوست ارزونه، ٦- د تدريس د اړينو توکو چمتو کول، **٧- د انګيزې را منځ ته کول،** - د سوالیه جملې طرح کول، - او يا د تاريخي نقشې ښودل.	١٠

ketabton.com - The Digital Library

مينځني او وروستني فعاليتونه	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- د لومړنيو فاليتونو سرته رسول او د انګيزې رامنځته کول، - پر تخته باندې د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست توضيح کول، - له زده کوونکو څخه پوښتنې، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د ډله ييزو کارونو څارل، - د لوست خلاصه کول او کره کتنه، - له ټولګي څخه د باندې د دندو سپارل.	- په لومړنيو فعاليتونه کې ګډون، - د ښوونکي څرګندونو ته غوږ نيول او پام کول، - په کتابچو کې د مهمو مطلبونو يادداشت نيسي، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - له ښوونکي څخه پوښتنې کول، - په ډله ييزو کارونو کې فعالانه ګډون، - له ټولګي څخه بهر د فعاليتونو سرته رسول.	۸۰
	په ټولګي کې فعاليتونه: د خلفای راشدين شخصي ژوند او د هغوی کړنې د لوست په متن کې توضيح شوي دي. **د پوښتنو ځوابونه:** ۱- هغوی د الله(ج) او د خلکو د حقوقو له ضايع کيدو څخه په کلکه په ويره کې وو. د اخرت د ورځې له محاسبې څخه غافل نه وو، شان او دبدبه يې نه خوښوله. هر چا کولای شول چې هر ځای کې له هغوی سره کتنه وکړي. دارالخلافه يې مسجدونه، فرش يې پوزې او مانې هم دغه مسجدونه وو. ۲- د فتوحاتو د بري په هکله د لوست په متن کې توضيح ورکړل شوې ده. **له ټولګي څخه بهر فعاليت:** د خلفای راشدين د ژوند په اړه دې له کتابونو، د مسجد له امام او د استوګنې د ځای له علماوو څخه معلومات تر لاسه کړي.		

اضافي معلومات:

د خلفای راشدين د ځلاندې دورې څو ټکي:

- خلفا په ساده ژوند راغلل او ولاړل،
- د خلفای راشدين دربار دولتي او سلطنتي شان او شوکت نه درلود،
- خلفای راشدين ساده کالي اغوستل او د عادي وګړو غوندې په کوخو او بازارو کې ګرځيدل،
- د خلفای راشدين حکومت د تقوا، پرهيزګاری او عدالت له مخې ټولو اسلامي دولتونو ته سرمشق او يوه بيلګه وه.
- خلفاوو له خلکو سره نيک رفتار کاوه،
- د خلفاوو خوراک د فقيرو او غريبو وګړو په شان و.

منابع او مأخذونه:

- خلفای راشدين،
- تاريخ تمدن اسلام، جرجی زيدان،
- تاريخ طبري،
- فتوح البلدان، بلاذري.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤٢) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : دوه درسي ساعت (٩٠ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	امويان	
عمومي موخې	د امويانو واک ته رسيدو څرنګوالی او د هغوی نامتو اومرا	
موخې: - پوهنيزې(knowledge) - مهارتي(skill) - ذهنيتي(Attitude)	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: - زده کوونکي به د امويانو واک ته د رسيدو د څرنګوالي په اړه معلومات تر لاسه کړای شي، - د ثاني خليفه عمر بن عبدالعزيز ، د عدالت د څرنګوالي په اړه به پوه شي، - د امويانو د ماتې لاملونه به تحليل کړای شي، - د امويانو د خلافت مهم او لوی ښارونه او مرکزونه به د نقشې په مخ وښودلی شي.	
د تدريس چلندونه	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه يي.	
د تدريس اړين توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور.....	
د ارزونې چلندونه	تقريري، تحريري، مشاهده يی، صنفي تست او داسې نور	
د تدريس او زده کړې فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړنی فعاليتونه** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول د تير لوست ارزونه او د حاضری اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يوه په زړه پوری تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنۍ او وروستی کړنې	د ښوونکی فعالیتونه	د زده کوونکو فعالیتونه	وخت په دقیقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرلیک لیکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو لیکل، - د لوست تشریح او توضیح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ویشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوست ارزونه او د کورنۍ دندې سپارل، - د تدریس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهیر کې د مهمو مطلبونو یاداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دندې سرته رسول، - د نظم او دسپلین رعایت کول.	پنځه دیرش دقیقې
	- **د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه:** ۱- حضرت معاویه(رض) د ابو سفیان زوی او د حرب لمسی دی. ۲- د حضرت معاویه(رض) د خلافت په وخت کې د اسلامي فتوحاتو لمنې لویدیځ لور ته تر هسپانیې او فرانسې او ختیځ خواته تر ترکستان، چین او هند پورې ورسیده. ۳- عمر بن عبدالعزیز د ثاني خلیفه په نوم یاد شوی دی.		

اضافي معلومات:

د حضرت رسول اکرم(ص) تر رحلت وروسته د هغه ځلورو تنو اصحابو له عربستان څخه پر اسلامي نړۍ حکومت وکړ. تر راشده خلفاوو وروسته د اسلامی نړۍ واک امویانو ته چې لومړنۍ اسلامی لړی وه، ورسیده. امویان د مکې یوې بڼایې او سوداګرې کورنی ته منسوب وو. د امویانو ځواکمنتیا د اومې میلادي پیړۍ په دریمه لسیزه کې په سوریه کې د حضرت معاویه د حکومت په پیل سره شروع کیږي. حضرت معاویه د قبایلو په منځ او د مفتوحه هیوادونو په اړوند د روښانه سیاست او ښه تدبیر په درلودو سره او همدا رنګه له بریاوو څخه په ګټې اخیستنې سره د عربو له ځواکمندو حکامو څخه په خپل عصر کې شمیرل کیږي. نوموړی په ځلویښتم هجري کال کې خلیفه شو او د مسلمانانو مشری یې په غاړه واخیسته. د هغه ورثه په مستقیمه او غیر مستقیمه توګه تر ۱۳۲ هجري قمري کال چې له ۷۵۰ میلادي ګټل سره سمون لري، له ټولو بدلونونو، پاڅونونو او ستونزو سره سره په ډیره لویه نړۍ چې مسلمان اعراب یې فاتح وو، واکمني وکړه.

د زیاتو معلوماتو لپاره دې لاندې مراجعو ته رجوع وشي:

- افغانستان در مسیر تاریخ، غبار،
- هنر معماری اسلامي، داکتر لطیف قاسمي،
- تاریخ جوامع اسلامي.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤٤) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسی ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطالبو شرح	
د لوست موضوع	د امويانو په وخت کي فرهنګي، اقتصادي، اداري او پوځي وضعيت	
عمومي موخې	د امويانو له اقتصادي، فرهنګي اداري او پوځی وضعيت سره پيژندګلوي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: – زده کوونکي به د امويانو داقتصادي او اداري وضعيت په اړه معلومات تر لاسه کړای شي، – د امويانو د فرهنګي او پوځي وضعيت په اړه به معلومات ترلاسه کړای شي. – د امويانو د بریاوو په لاملونو باندې به پوه شي، – د امويانو خدمتونه به لړليک کړای شي، – د نقشې پر مخ به د امويانو مفتوحه سيمې په ګوته کړای شي، – له نقشو او اطلسونه څخه به ګټه پورته کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکو ويشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه څارنه.	- د ښوونکي څرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمــو مطلبونــو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د اســتازو لخــوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنــدې ســرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- د امويانو په وخت کې د عشر، خمس او غنيمت په نوم ماليات له فتح شوو هيوادونو څخه د خلافت مرکز ته ليږديدل. ۲- امويانو دمشق خپل پلازمينه تاکلې وه. ۳- امويانو د عامه ګټې اخستينې لپاره د ښارونه، پلونو روغتونونو او جوماتونو به جوړولو لاس پورې کړ. ۴- محمد بن قاسم کراچی او ملتان فتح کړل.		

اضافي معلومات:

امويانو د اسلامي نړۍ د راتلونکو بدلونونو لپاره کلک بنسټ کيښود. هغوی د خپلې پلازمينې دمشق او د بيزانس په وړاندې په بيلابيلو بريدونو سره، او د نږدې ختيځ د مسيحيانو د تاريخ په اړوند ډيره ښه پيژندګلوي درلوده هغوی پوهيدل چې د لويې امپراتوری واکداران دي او د امپراتوری د ختيځې سيمې، ډير غنايم د هغوی په واک کې ورکړي دي.

سره له دې چې امويان ډير زيات په پوځي سوقياتو او د اسلامي حکومت په پراختيا کې بوخت وو او پدې وتوانيدل چې مراکش، المغرب په لويديځ، ترکيه په شمال، سيستان او خراسان په ختيځ کې فتح کړي، خو بيا يې هم په سياسي، اقتصادي او فرهنګي برخو کې لاسته راوړنې درلودې. نوي ښارونه، کاروانسرايونه، حمامونه او جوماتونه جوړل شول. د بيلګې په توګه د کوفې، بصرې، قسطاط، مدينې، قبته الصخری او د وليد د جوماتونو څخه يادونه کولای شو.

د امويانو د حکومت د پراختيا په ترڅ کې په مفتوحه سميو کې نوی ښارونه جوړشول، ښارونه د سوداګريزو مالونو د راکړې ورکړې په مرکزونو واوښتل، سوداګريز کاروانونه د اسيا، اروپا ، افريقا تر منځ په تګ راتګ کې وو، له ځمکو څخه د مالياتو اخيستل، له سوداګريزو کاروانو څخه د تکسونو اخيستل او را ټولول د امويانو د حکومت په مالي ځواکمنتيا کې لويه ونډه درلوده چې د امپراتوری له ګوټ ګوټ څخه په نقدي او جنسي توګه د خلافت مرکز ته راوړل کيدل.

ketabton.com - The Digital Library

لنډه دا چې کوم تمدن چې امویانو رامنځ ته کړ هغه د نړۍ ختیځ د سنتونو او ارزښت سره د مسلمانانو د نوی دین او دولت د مقابلې او یوځای کیدو په پایله کې منځ ته راغی همدارنګه امویانو په نورو فرهنګي برخو هم پاملرنه وکړه لکه مسکوکات او دیوان سالاري، د عبدالملک خلیفه په وخت کې اسلامي خاصه سکه له انځور پرته، خو په مذهبي کتیبې سره ضرب شوه. د دفتر او دیوان ژبه له یوناني څخه عربي ته واوښته.

د زیاتو معلوماتو لپاره دې لاندې مراجعو ته رجوع وشي:

- افغانستان در مسیر تاریخ، غبار،
- هنر معماری اسلامي، داکتر لطیف قاسمي،
- تاریخ جوامع اسلامي.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤٥) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : دوه درسي ساعت (٩٠ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	عباسيان	
عمومي موخې	واک ته د عباسيانو د رسيدو څرنګوالی او د هغوی نامتو خلفا	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: – زده کوونکي به واک ته د عباسيانو د رسيدو د څرنګوالی په اړه معلومات تر لاسه کړي، – د عباسيانو په دوره کې به د مامون الرشيد او هارون الرشيد ونډه چې د فرهنګ په وده کې يې درلوده پوه شي، – د عباسيانو د اداري د پايښت او پرمختګ لاملونه به تحليل کړای شي، – په عباسي دوره کې به مهم تمدني مرکزونه د نقشې پر مخ په ګوته کړای شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــــی او وروستی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پـر تختـه بانـدې د لوسـت د سـرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوسـت ارزونـه او د کـورنۍ دنـدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي خرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه: ۱- عباسي خليفه امين د مامون الرشيد په امر ووژل شو. ۲- د عباسي کورنۍ وروستنۍ خليفه مستعصم بالله د چنګيز د لمسی (هلاکو) لخوا ووژل شو. ۳- د مامون الرشيد د خلافت په وخت کې علومو ته او په ځانګړې توګه طب، رياضياتو، فلسفي، ادب او منطق ته ډيره پاملرنه شوې وه. ۴- عباسي خليفه منصور په ۱۶۹ هـ ق کال کې وفات شو.		

اضافي معلومات:

د اموي حکومت د سقوط لاملونه هغه شورشونه او پاڅونونه وو چې په عراق او د اسلامي امپراتورۍ په نورو برخو کې رامنځ ته شول. سره له دې چې امويانو په پيل کې وکړای شول د تشويق او امتيازاتو په ورکولو سره پر اوضاع مسلط شي، خو په ۱۲۵ هـ ق کال کې چې له ۷۴۷ ميلادي کال سره سمون لري، د اسلامي امپراتورۍ د ټولو ناراضي ډلو لويه سازمان بندي او شورشونه په خراسان کې د يو ستر پاڅون موجب شول.

په خراسان کې د تحرکاتو له پيل سره سم د ابو مسلم خراساني تر مشرۍ لاندې پاڅون منځ ته راغی او د دغه پاڅون په پايله کې اموي شهزاده ګان يو په بل پسې له منځ ولاړل او وروستی اموي خليفه مروان حمار هم ووژل شو. او خلافت له امويانو څخه عباسيانو ته ولیږدول شو.

د عباسيانو خلافت په رسمي توګه تر ۶۵۶هـ ق / ۱۲۵۸ ميلادي کال پورې دوام وکړ او هم په دغه کال بغداد د مغولانو لاسته ورغی.

د زياتو معلوماتو لپاره دې لاندې مراجعو ته رجوع وشي:

- افغانستان در مسير تاريخ، غبار،
- هنر معماری اسلامي، داکتر لطيف قاسمي،
- تاريخ جوامع اسلامي.

ketabton.com - The Digital Library

د (٤٦) لوست د تدريس لارښود پلان

د تدريس مهال : يو درسي ساعت (۴۵ دقيقې)

د مطلبونو سرليکونه	د مطلبونو شرح	
د لوست موضوع	د عباسيانو د عصر سياسي، اداري او فرهنګي و ضعيت.	
عمومي موخې	د عباسيانو د عصر د سياسي ادراي او فرهنګي وضعيت سره پيژنګلوي.	
(پوهنيزې، مهارتي او ذهنيتي) موخې	زده کوونکي دې د لوست په پای کې لاندې موخو ته ورسيږي: – زده کوونکي به د عباسيانو د دورې دسياسي او اقتصادي وضعيت په اړه معلومات تر لاسه کړای شي، – د فرهنګي او اداري وضعيت په اړه به معلومات تر لاسه کړای شي، – د عباسيانو د عصر د فرهنګي او پرمختګ لاملونه به تحليل کړای شي، – د مامون الرشيد مهم خدمتونو به فهرست کړای شي، – د عباسيان په اداره او اداري جوړښت باندې به پوه شي، – مهم سوداګريز مرکزونه به د نقشي پرمخ وښودلی شي.	
د تدريس لارې او طريقې	توضيحي، تشريحي، لکچر او مباحثه وي.	
مرستندويه او اړين درسي توکي	تخته، تباشير، مارکر، نقشې، اطلسونه، انځورونه، قلمونه او داسې نور...	
د ارزونې طريقې	تقريري، تحريري، مشاهده وي، صنفي تست او داسې نور ...	
لومړني فعاليتونه او د انګيزې رامنځته کول	**لومړني فعاليتونه:** سلام اچول، ستړی مشي، د لوست د اړينو توکو چمتو کول، د تير لوست ارزونه او د حاضرۍ اخيستل. **د انګيزې رامنځته کول:** د لوست په اړوند د پوښتنو طرح کول، د نقشې او انځور ښودل او يا د يو په زړه پورې تاريخي مطلب وړاندې کول.	**وخت په دقيقو** **لس دقيقې**

ketabton.com - The Digital Library

منځنـــــی او وروســـــتی کړنې	د ښوونکي فعاليتونه	د زده کوونکو فعاليتونه	وخـــت په دقيقو
	- پر تخته باندې د لوست د سرليک ليکل، - پر تخته باندې د مهمو مطلبونو ليکل، - د لوست تشريح او توضيح، - په ډلو باندې د زده کوونکـو ويـشل او د دندو سپارل، - پوښتنو ته ځواب ورکول، - د لوســت ارزونــه او د کــورنۍ دنــدې سپارل، - د تدريس په وخت کې ښه ځارنه.	- د ښوونکي ځرګندونو ته پام کول، - د لوست په بهير کې د مهمو مطلبونـو يادداشت، - په ټولګي کې د ډلو د استازو لخـوا د لوست او مهمو مطلبونو وړاندې کول، - د ښوونکي پوښتنو ته ځواب ورکول، - په کور او ټولګي کې د دنـدې سـرته رسول، - د نظم او دسپلين رعايت کول.	پنځـــه ديـــرش دقيقې
	- د لوست د متن پوښتنو ته ځوابونه : ۱- د بصرې، کوفې، قاهرې، قيروان، مروې، ری، بخارا او نيشاپور ښارونه د اسلامي تمدن له مرکزونو څخه شميرل کيدل. ۲- د مامون الرشيد د خلافت په وخت کې د رياضي، الجبر په برخه کې زيات پر مختګونه شوې وو. ۳- د عباسيانو د خلافت په وخت کې او په ځانګړې توګه د هارون الرشيد په حکومت کې د نړۍ د يو شمير هيوادونو، لکه: چين، هند، فرانسې او يونان سره ديپلوماتيکي اړيکي ټينګې شوې او د سفيرانو په ليږدولو يې اقدام وکړ.		

اضافي معلومات:

عباسي دولت د اسلامي حکومت د واک لاندې سيمې او د هغوی د اوسيدونکو په اړوند د امويانو بر عکس پاليسي او رويه غوره کړه. له اعيانو او اشرافو سره يې له نرمښت او مدارا څخه کار واخيست او د هغوی ګټې يې په سياسي او اقتصادي حاکميت کې په پام کې ونيولې، نو همدا علت و چې عباسيانو تر امويانو زيات عمر وکړ.

د يادونې وړ ده چې د عباسيانو د ادارې په ټينګښت کې د خراسان خلکو (افغانستان) ډيره ونډه درلوده چې کولای شو له برمکي کورنۍ څخه يادونه وکړو. دغې کورنۍ د هارون الرشيد حکومت د خپل کمال او پرمختګ لوړپوړ ته ورساوه. يحيى برمکي يو مدبر انسان و چې هارون الرشيد هغه ته د پلار خطاب کاوه او د خپل وزير په توګه يې وټاکه. په همدې توګه د يحيى زامنو په بغداد کې لوی منصبونو ته رسيدلي وو، جعفر بن يحيى د هارون الرشيد وزير شو. فضل بن يحيى د خراسان د ولايت مقام ته ورسيد. دې کورنۍ اولس کاله د بغداد د خلافت ټولې چارې په خپل لاس کې اخيستې وې او دې منورې کورنۍ ډير اثار له هندي، پهلوي او يوناني ژبو څخه په عربي ژبه وژباړل.

د دريمې پيړۍ په وروستيو او د څلورمې هجري پيړۍ په لومړيو کې عباسي خلافت د خپلې د ودې او پرمختګ پراوونه ووهل. په ظاهري توګه د افريقې په شمال، مصر او خراسان کې ځينو کورنيو خپلواکي تر لاسه کړه،

ketabton.com - The Digital Library

مذهبي وحدت منځ ته راغی د پانګې د راټولیدو له امله سوداګری او کرنې وده او پر مختګ وکړ. ښارونه یو له بل سره وصل، او پرعایداتو باندې مالیات وضع شول. ښارونه، کاروانسرایونه، حمامونه، مانې ګاني او جوماتونه جوړل شول چې د بیلګې په توګه د بغداد منصور، رقه، سامرا او مصر د ښارونو نوم اخیستلای شو.

د الازهر، قیروان، المالک، ابن طولون او ابو دلف جوماتونه هم جوړ شول، د معماری له نظره دعباسیانو دوره د امویانو په څیر له تنوع څخه برخمنه او د پام وړ وه. سربیره پر آجری تزئین او قوسونو کولای شو د نقاشي منبت کاری، ګچبری او سفالګری څخه یادونه وکړو.

د زیاتو معلوماتو لپاره دې لاندې مراجعو ته رجوع وشي:

- افغانستان در مسیر تاریخ، غبار،
- هنر معماری اسلامي، داکتر لطیف قاسمي،
- تاریخ جوامع اسلامي.

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English